

CEMSİD BENDER

KEÇA KURD ZENGÊ

NÜDEM

KEÇA KURD ZENGÊ

Cemşîd Bender

Çîrok

NÛDEM

Weşanên Nûdem: 31
Keça Kurd Zengê
Çapa Yekem: Stockholm 1997

© Kurdiya wê Weşanên Nûdem
Pergala bergê û rûpelan: Nûdem
Wêneya bergê: Rebwar Saîd
Wergera ji tirkî: F. Cewerî û S. Demir
Navê eslî: Kürt Kızı Zenge
ISBN: 91 888592-31 6

Adres:
Termov. 52
176 77 Järfälla-Sweden
Tel û faks: 8-583 564 68

NAVEROK

- Çiroka jiyana min 5
Keça kurd Zengê 9
Tivinga rêncber 16
Xwîn 22
Serlêdana azadiyê 25
Mirina Mirîşka Spî 42
Cihana ku li qederê vedigere 46
Dagirtina valahiyan 53
Sihêrbaz, ez û mirovê sêyem 62
Qitik 70
Qesabê Toursî 77
Rawestgeha Karîdesê 88
Herî 95
Made in Germany 99
Pir 108
Zeynelê kurd ê erebevan 114
Zilamê di valahiyê de 124

Çiroka jiyana min

Cemşîd Bender

Bavê min ji Şarikê (bi qeza Kixê ya Bîngolê ve girêdayî ye) diya min jî bi malbata xwe ji qeza Wanê, Başkaleyê bi peyatî bi rê dikevin. Ew ji van deverên ku di şerê cîhanê yê yekemîn de îşgal bûbûn diqetiyên. Malbatên kurd yên ku li Edenê bi cih dibin, di jiyana koçberiyê de, gelek zehmetiyên dikîşînin û têkoşîna man û nemanê didin. Gava Firansîz Edenê îşgal dikin, yên ku ji tayê û ji êşa zirav li ser lingan dimînin, pêşî dikevin riya Bozantiyê. Ew ser-pêhatiya diya min, ya ku çawa ew peya ji Wanê didin rê û di nava kevir û deviyên de di Helebê re xwe digihînin Edenê, piştî ku ez mezin bûm min ji wê bihîst. Tiştên ku diya min ji min re behs kirin, ew zehmetiyên gelê kurd yên pêşî bûn ku min dibihîstin. Ew qedera gelê kurd hê jî nehatiye guhertin. Gelê kurd niha di bin êş û zilmeke dijwartir de ye. Erê, ez di sala 1927'an de hatim dinyayê. Ew sal salên nûavakirina Cumhuriyetê bûn. Bi têkoşîna dê û bavê min ya li hember zehmetiyên bicîhbûna bajarekî nû, me dest bi dibistanê kir. Min dibistana destpêk, navîn û lîse li vî bajarî qedand. Min di sala 1946'an de li Stembolê dest bi xwendina unîversîteyê kir. Ev demek ne xweş, dema şerê cîhanê yê duwemîn bû. Di wê dema ne xweş de jî, dîsan min perwerdiyek baş ji mamosteyên xwe yên cihû; Neumark, Swarts, Crozat, ku ji ber zilma nazîstan bazdabûn û li fakulteya huqûqê ya Stembolê profesori dikirin, stend. Ez di sala 1950'î de mezûn bûm. Min heya 1953'an karê xwe yê eskeriyê û staja xwe ya avûkatiyê qedand. Hema piştî wê, ji bo doktora huqûqê ez çûm Parîsê. Min doktora xwe ya huqûqê di sala 1958'an de bi perên bavê xwe li Fransayê stend. Mijara teza min (dîroka malî ya Osmanîyan) bû. Di dema xwendina doktorayê de ez li pirtûkxaneyên Parîsê pêrgî pirtûkên li ser kurdan hatim. Ez hingî têgihîştim ku paşerojek vî gelî ya dewlemend heye. Nemaze

gava min dîtîbû ku gelek medeniyet ji dema antîk ji aliyê kurdan ve berpêşî mirovatîyê bûye, ez gelekî kêfxweş bûbûm. Tu bêjî ne-bêjî heta sedsala bîstan gelek medeniyetên din bingeha xwe ji medeniyeta gelê kurd standine. Di dema me de gava Sumer, Hîtî, Asûr, Frigya, Lîdyaya asîmîle bûne û wînda bûne, di sedsala bîstan de gelê kurd bi hejmareke mezin derdikeve pêşîya me. Ev şanseke mezin e. Digel hemû neyînîyên hemdemî, hebûn bûyereke girîng e. Diviyabû ronakbîrên kurd cihokên xetimî vekirana. Ji ber ku gelê kurd, di maneya cografîk de, di warê kultur û bajarvanîyê de nema bû. Di wê dîrokê de li Tirkîye gotina »kurd« qedexa bû. Behskirin û vekirina dîroka Kurdistanê jî bê îmkana bû. Min hingî biryara xwe da ku ez ê lêkolînên xwe bidomînim û di demeke hêsan de wan biweşînim. Di dema xwe ya xwendevanîyê de, ez li Parîsê tevî tevgerên şoreşgerî bûm. Ji bo liberxwedana gelê Cezayîrê, min kar girtin ser milê xwe û bi vî awayî ez bi antî împeryalîzm-bûna xwe bûme înternasyonalîstekî gerdûnî. Di sala 1959'an de ez çûm Norvecê û min demekê li wir xwendina kooperatîfî xwend. Min di derheqê kirinên dewletê, yê ku bi navê Sosyalîzma Skandinavya dihatin bi nav kirin, malûmat girtin. Ez di sala 1960'î de vegeryam Tirkîyê. Di 27'ê gulanê de, piştî darba hukûmetê bi sê rojan, ez ji aliyê wezîrê hundurkarî, ku teymenek bû, ji bo kurdîtiyê hatim girtin. Ev bûyera ha di jiyana min de ji bo min dibû tecruba dudan. Ez bi efûya ku piştî pênc mehan hat, hatim berdan. Gorî ku min di şeş saliya xwe de dest bi dibistana destpêkê kiriye, 27 salên min bi xwendinê derbas bûne. Lê digel vê keda me dîsan em di çavên dewleta Tirkîyê de hevvelatîyên dereca duyemîn in, muamela reşikan bi me tê kirin. Êdî em mîmîlî bûn. Sûcê me jî kurdbûyina me bû. Ger em qet tiştêkî nekin û tenê li nasnava xwe ya kurdî xwedî derkevin, ew di çavên Cumhûriyeta Tirkîyê de sûcê herî mezin e. Di wê demê de, di nav çepên tirkan de behsa vê nasnavê kirin, weke şovenîstî û nijadperestî dihat dîtin. Yanî ji ber ku em kurd bûn, em li vê zircêba dinyayê bi tenê bûn. Gava ez ji Ewrûpayê vegeryam bajarê zaroktiya xwe, Konyayê, min di bin şerdên zehmet de jiyana xwe bi avûkatîyê berdewam kir. Di

eynî salê de ez bi jina xwe ya Norvecî û zarokên xwe ve li Norvecê bi cih bûm. Ez heya sala 1983'an li vî welatî, li bajarê Golê mam. Min xebatên xwe yên di derheqa medeniyet, dîrok û kultura kurdan de li vî bajarî hê xurttir kir. Piştî vê dîrokê ez vegeyriyam Tirkiyê. Ez niha li Îzmîrê dijîm.

Nivîskariya min digihê salên dibistana navîn. Kurteçîroka min ya pêşî di kovara Arkadaş, ya ku li Stembolê diweşiya, derket. Di dema lîseyê de min û hevalemî xwe me bi rojnameya Babalık re pareka edebiyatê weşand. Ji ber ku me hê lîse neqedandibû, mafên me û derxistina rojnameyan tunebû. Me ji mecbûrî riya derxistina kovareke mehane hîlbijart. Gava me bihîstibû tenê li Îzmîrê 300 lib têne firotin, em şaş û ecêbmayî mabûn. Di wê demê de tîrajeke wilo pirr bû. Em gelekî kêfxweş bûbûn. Lê ev mijûliya me ji ber xebatên dibistanê zêde neajot.

Di sala 1951'ê de min li Konyayê rojnameyeke hefteyî bi navê »Bizim Şehir« derxist. Ev weşana me baleke baş kişandibû, lê gava ez çûm eskeriyê, dawîya weşana vê rojnameyê jî hat. Salên dûvre jî min nivîsandina kurteçîrokan domand. Çîrokên min di rojnameya *Cumhuriyet, İstanbul, Çagri, Varlik* û kovarên *Türk Dili* de belav bûn. Di salên 1959-1960'î de bi alîkariya wergerên jina min a norvecî, çîrokên min di kovarên norvecî û danîmarkî de weşiyên. Piştî salên 1986'an jî li bajarê Yugoslavya, li Üsküpê, çîrokên min di kovara bi navê SESLER ku bi tirkî çap dibû, weşiyên. Ji sala 1974'an û vir de ji ber ku min dev ji avûkatiyê berdaye, ez dema xwe bi nivîskariyê derbas dikim. Ez debara xwe bi kiriya xênî û bi perên avûkatiyê yê teqawîtê dikim. Berhemên ku min nivîsandine jî ev in: *Gülen İnek* (Çêleka ku dikene) 1959, *Karides Duragi* (Rawestgeha Karîdesê) 1967. Ew çîrokên min yên ku ji aliyê wergêrên NÛDEM'ê yên heja têne wegerandin, ezê di pêş de wan mîna pirtûkekê bi kurdî çap bikim. Ez nivîskarekî kurd im ku ji zimanê dayika xwe hatime birrîn û nikarim pê binivîsînim. Ji ber ku ez bi tirkî dinivîsim nayê wê manê ku ez ne (nivîskarekî kurd im). Di pêvajoya dîrokê de edebiyata kurdî bi zimanê serdestan bi pêş ket. Ebû Muslum Horasanî, Ebû'l Vefa, Şihabedîn Suhreverdî, Abdull

Kadîr El-Geylanî, Şêx Addî, B. Mîdsafir bi erebî nivîsandine. Di dema Selçûkiyan de Husamettîn Çelebî yê kurd bi zimanê resmî, farisî nivîsandiye. Seyit Nesîmî, ji şairên me yên dîwanê Nebiyê kurd û Fuzûlî bi erebî û osmanî nivîsandine. Di dema me de jî gelek şair û nivîskarên kurd bi zimanê resmî, bi tirkî nivîsandine. Ji xwe ev heftê sal in, ku nivîsandina bi kurdî li Tirkîyê qedexe ye. Lê ez nivîskarekî kurd im û ez bi vê jî serbilind im.

Berhemên din ku min nivîsandine jî ev in:

Iskandinavya'da Turizm (Li Skandinavyayê Turîzm) 1985.

Konya Sazî ve Türküleri (Tembûra Konyayê û Stiranên wê) 1986.

Antolojiya ku li Yugoslavyayê bi navê-çîroka Tirkîyê ya do û fro, 1987.

Kürt Tarihi ve Uygarlığı (Dîrok û Medeniyeta Kurdan) 1991.

Kürt Uygarlığında Alevilik (Di Medeniyeta Kurdan de Elewîtî) 1991.

Kürt Mutfak Kültürü ve Kürt Yemekleri (Kultura Kurdan ya Mitfexê û Xwarinên Kurdî) 1992.

Werger: Firat Cewerî

Li ser daxwaza me Cemşîd Bender ev kurtejiyana xwe di sala 1992'an de ji bo hejmeta Nûdemê ya 4'an nivîsandibû. Tîştê em dizanin ji wê dîroka û bi vir de sê pirtûkên wî yên din jî derketine. Ew jî ev in; *12 Imam ve Alevilik, Çatıdaki İsa û Kürt Mitolojisi.*

Keça kurd Zengê

Gava ez ji malê derketim ez mîna barûdê bûm. Kuxuka Zengê Gya hetanî sibehê firsend nedabû min ku ez razêm. Min bi herdu destan bi kindira di stûyê xwe de girtibû û ez dimeşiyam. Ev kuxuka zirav ku ji kûraniyê dihat, qet ne mumkun bû ku me ew bida rawestandî. Şeva çû ez bi ser diya wê de çûbûm û ji bo ku wê baş li zaroka me nenihêribû, min şîmaqek jî lêxistibû. Belkî jî rebena jinikê biheq bû.

– Karê Xwedê ye. Xweşî û nexweşî di destê wî de ye. Ma çi gunehê min heyê? wê bi girî gotibû.

Ji ber ku min êzing nekiribû, wê ez sûcdar nekiribûm, ku keçik ji serma nexweş ketiye. Em ji derdê zarokan xelas nedibûn. Ev çend roj bûn ku kuxuka Zengêya biçûk dom dikir. Solên Meryemê jî tunebûn. Wê bi lingên xwe yên xwas pê li keviran dikir û dimeşiya, di nav avên mîna qeşayê de digeriya. Ji ber vê yekê ez bi diya wan re xeyidibûm. Lê ma wê jinikê çi bikira? Di hundur de pênc zarok hebûn. Yek jî di zikê wê de bû. Dê li kîjanî ji wan binihêriya? Hemû nên dixwazin, kincan dixwazin. Kinc tunebin jî, em kincên yên mezin li yên biçûk dikin û bi wî awayî îdare dikin.

Li ser rêzekevîrên li kêleka rê, ji dengê hesinê binê sola min pê ve deng nedihat bihîstin. Yên ku ji nimêja sibê derketibûn, bi hev re dipeyivîn û diçûn. Dinya pirt sar bû. Ez li ber Salepgerekî rawestiyam. Ji qedeha ku wî dagirt keldûman difûriya. Mîna ku wê kezeba min germ bibe, min ew qurt bi qurt vexwar... Simîta germ di nava destên min de herifî. Ev xwarina pêşî ya birçîbûna min a ku wê hetanî êvarî bidomiya bû. Diviyabû min hinek pere kar bikira û ji bo malê çar nan bikiriya. Ev dihat wê maneyê, ku diviyabû min heştêsd lîra kar bikira. Lê karkirin! Min dixwest ku ez li berevajiyê wî jî bifikirim. Ji bilî wê di hesêb de dermanê ku min ê

ji Zengê re bikiriya jî hebû. Diya wê berî bi du rojan ji nexweşxanê reçeteyek standibû. Perên min tunebûn. Ji ber wê yekê min ew hiştibû roja sisiyan. Yanî min ew hiştibû îro. Ez niha li bendî qismetê xwe yê sibehê bûm. Belkî şansê min vebûya. Wê Zengê ji nexweşiya xwe rehet bibe, em ê jî ji xwe re hetanî sibehê bi rehetî razên. Doktorê nexweşxana zarokan "gava ku ew dikuxe, ew mîna dîkan bang dide" gotiye. Gava ku Zengê nikarîbû ji ber kuxuka xwe bi hêsanî bêhna xwe bistenda, wê dengên ecêb derdixist. Wê çaxê doktor gotibû ev bronşît e û derman nivîsandibû. Ji ber ku perên min tunebûn, ez neçûm dermanxanê û min li buhayê dermên jî nepirsî. Gava dermanfiroş destê xwe biavêje dolaba camînî, divê mirov tavilê peran bihejmêre destên wî. Kî dizane bê ew ê çend hezar lîra bixwaze.

Erebeyên textînî diçûn mazatê. Erebevanan lingên xwe li bin çongên xwe tewandibûn û li ser kîsên kayê rûniştibûn. Hespên jar bi hêsanî ew erebeyên vala li dû xwe dikişandin. Yên ku sibehan zû radibûn em bûn. Di vê saetê de, di van kuçeyên teng de, ji yê ku li dû bidestxistina nanê xwe bûn pê ve kes tune bûn. Yên ku nanê xwe bi hêsanî bi dest dixistin, hê ji wan re du saet mabûn ku ew rabûna ser xwe. Em jî dikarîbûn li malên xwe li bendî germbûna mazatê rawestiyana. Lê nedibû. Hêzeke nexuyayî em davêtin der. Gava em gihîştin mazatê Arif li ber dîwarekî rûniştibû û cigare dipêça. "Min do êvarî li qehwê bi kaxezan leyist. Ez miflis bûm" got. Bêhna wî teng bû. "Lê me carekê leyist. Careke din tobe be" digot. Lê belê wî ê dîsan êvarî rîya qehwê bigirta. Ji çirka ku ew ji girtîgehê hatibû berdan ew neçûbû gundê xwe. Di pîrseke namûsê de, jina wî gihîştibû birayê yê ku wî ew kuştibû. "Ez ê bi çi rûyî herim wî gundî? Ma ez yekî din jî bikujim? Xwedê neke" gava me nû hevdu nas kiribû wî ji min re gotibû. Ev e, ew jî nikarîbû biçûya gundê xwe. Kî dizane bê hê ew ê çiqasî din li vir şerpeze bibe. Min jê re gotibû here Almanya. "Almanya sûcdaran nagire" wî bersiva min dabû. "Miletê Alman yekî ji min çêtir nabîne. Tu vê yekê wekî navê xwe bizanibî." Wî qutiya xwe ya tûtinê dirêjî min kir. "mîna dolmeyerê dagire, venekîşe" got.

Me cigarên xwe pêxistin.

– Te qet sût kiriye? wî ji min pirsî.

– Na, min bersiva wî da.

– Te sût nekiriye çi ye, piştî ku karê te nakeve rê.

– Lê herkesê ku suncan dike nakeve girûgehê, min gotê. Min di xortaniya xwe de mirîşk dizîne, haya kesî negihîştê.

– Dizî ne tiştêkî baş e, Arif got. Ne karê mêran e! Dibe ku bi ya wî mêrxasî ew bû, ku min kêrek li mirovekî bixista. Di dema ku min cigara wî dikişand de, min nexwest ez erza wî bişikînim. Di eslê xwe de Arif peyayekî baş bû.

– Em dîsan ji rewşa xwe şukur bikin. Yên rewşa wan ji rewşa me xerabtir in jî hene, min gotê û min mijara peyvê guhert.

Arif zikê xwe ber bi pêş ve derxistibû, ew mîna generalekî di nava mirovên ku selik û qufikên xwe bi cih dikirin de dimeşiya. Ew bêxem dixuya. Lê ne xuyabû bê wî xema çi nedikişand. Erebevanên ku erebeyên xwe kişandibûn kêleka rê, kîsên êm kişandibûn serê hespên xwe. Em hemû li bendî kar bûn. Hespan li pişt ereban lingên xwe ji hev kiribûn û dimîstin. Arif bi "Ev mirovên ku tu dibînî! dest bi peyvê kir. "Hemû sibehê zû rabûne, em jî. Pêwîst e em peran kar bikin", min bersiva wî da. Nexweşiya Zengê hatibû bîra min. Rebenê mîna dîkan dikir. Rast bû. Doktor rast tégihîştibû, ku nexweşiya wê bronşît bû.

Ew ê vê êvarê nan û derman biçûya malê. Ji sedî sed diviyabû biçûya. Ez mecbûr bûm. Bi celebekî din çenedibû. Piştî ku ez û Arif li mazatê geriyan, em heya bi garajê çûn. Garaj tijî otobus û kamyon bû.

Salepfiroş û simîtfiroş li vê derê jî hebûn. Kamyonên bar berepaş diçûn, muawînan bi qêrîn ji şofêrên xwe re digotin: "Çep here, rast here". Me çavên xwe li xwendevanên ku bi nivînên xwe li ber dîwêr rawestiyayî û bajariyên ku bi baholên xwe yê textînî û mezin, ku wê biçûna hotêlê, digerlandin. Lê belê dem gelekî zû bû. Û ji bo mînubusa ku ji bajêr bihata jî diviyabû em du saetan rawestiyana.

Arif xweşbîn bû. Ger ku wî heqê xanê û heqê nanê rojê derxista,

ew li tiştêkî din nedifikirî. Ger te hemû dinya bidaya wî wî ê bigota ez naxwazim. Lê piştî ku ew bi ser lîska kaxezan vebûbû rewş hatibû guhertin. Wî bi dîqet li der û dora xwe dinihêrî, li yekî ku bangî barkêşan bikira digeriya. Her ku diçû em herdu bê sebir dibûn. Em ber bi mazata karkeran ve meşiyên. Ji bo dîtina kar erebeyên textînê jî vir de û wê de digeriyan. Erebevanên ku li ser kêsên kayê çarmêrkî vedabûn, rê girtibûn. Kamyonan bi zorê rê ji xwe re vedikirin û ber bi pêş ve diajotin. Dengê çêrên şofêran di hate bihîstin. Bîsiklêtên sêteker li ber dikanan bar datanîn. Barkêşên van bîsiklêtan dijminên me yên sereke bûn. Kara wan ji ya me bêtir bû. Her ku dibû derengê rojê, cih li barkêşên bi werîs teng dibû.

Arif "Em nikarin bi van re qayîşê bikişînin, ya baş ew e ku em jî peran bidin hev û ji xwe re bîsikletekê bikin" got. Lê belê wî bi xwe jî dizanîbû ku kirîna bîsikleteke wilo bêîmkan bû. Di vê navê de yekî ji milê rastê "Barkêş" bang kir. Em herdu bi hev re li wî dengî zivirîn. Bi holbûnekê re me destê xwe avêt sindoqa wî. Ev bi dozîn bûbû. Sindoq mîna keweke ku nuh hatibû girtin di nava destên me de bû. Min û Arif me li çavên hevdu nihêrî. Wî li min û min jî li wî mêze kir. Lê destên me li ser sindoqê bûn. Kê ji me destê xwe ji sindoqê berda, ew ê sindoq bibûya ya yê din. Min carekê kir ku ez destê xwe jê berdim, lê Zengê hat bîra min. Min dîsan xwest ku ez bi sindoqê bigirim. Lê ez dereng mabûm. Arif "Vê biavêje piştê min" got. Min wek wî kir. Arif di bin wî barê ku bi kêmanî sed kîlo bû, bi sorahiya xwîna ku hilperikî mêjîyê xwe dilîşa bû. Ew bi mirovê xwediyê sindoqê re meşiya û çûn. Ez bi tenê mabûm. Herkesî baz didan qismet û nesîbên xwe. Piştî ku min kindira di serê xwe de pîva, dîsa ez ketim nava qerebalixê. Erebevanê xwediyê erebeyên vala her li kar digeriyan. Em hemû li navê bûn. Tiştê ku nedibû çi bû? Ez nizanîm bê ez çiqaşî geriyam. Zikê min dîsan vîkîvala bû. Ez baş birçî bûbûm. Lê min dikarîbû li ber birçîbûnê debar bikira. Her ku ez li Zengê difikirîm, ez li hemberî birçîbûnê bi hêztir dibûm. Ez niha li ber lampeyêke trafikê ya sor pêketibû sekinîbûm. Min dît ku şofêrê kamyoneke kevin destê

xwe di pencerê re ji min re li ba dike. "Xwe biavêje dawiyê" got, "Em ê malê bar bikin, zû, berî ku lampa kesk pêkeve".

Çûkê bêhtengiyê tavilê ji dilê min firiyabû. Min xwe hema bi carekê ve avête erebeya kamyonê. Em di çarşiyê re derbas bûn û çûn. Em ketin nava mehelan. Em li ber maleke bi tenê, ya li pişt baxçeyekî zarokan sekinîn. Şofêr xwe ji kamyonê avêt xwarê. Li ba wî yekî ziwa, jar û bêçakêt hebû. Ew jî daket. Demekê li ber derî sekinîn. Paşê em hemû bi hev re derbasî hundur bûn. Herçar aliyên me tijî firax bûn. Pêşî min û wî peyayê jar me xalîçeyên li erdê dane hev. Wî du heb ji wan avêtin kamyonê. "Hevalo, çênabe ku mirov xaliyan deyne binî. Em pêşî mobîlyan biavêjinê. Em ê van bi ser wan da kin" min gotê. "De here lo" wî got. Ez çûm. Tekneya kamyonê di tozê de mabû. Min xalî li quncikekê bi cih kir. Min ê pišta sarincan bisparta van xaliyan. Paşê wî peyayê jar bi a min kir, me pêşî sarinc bi cih kirin. Şofêr diket hin odeyan û derdiket, wî qet alîkariya me nedikir. Paşê wî ê karê xwe xelas kiribe loma ew hat ba me. Wî bi hemû hêza xwe hewl da ku alîkariya me bike. Min dizanîbû ez ê di vî karê malbarkirinê de tibabek pere bistînim. Êdî Zengê xelas bûbû. Gava min dolaba camînî dibir ez li vê difikirîm. Hê ew dolaba camînî li pišta min bû, min got gelo ew reçeteya ku doktor daye, bi min re ye an na. Xwezî min negota. Ger ew dolaba camînî ne li pišta min bûya min dizanîbû bê min ê çi bikira. Bi namûs min dizanîbû. Me ewqas sal ji bo welêt û gel eskerî kiribû.. Ma me çi kiribû? Dolaba camînî li pišta min bû. Min kindir di ser re avêtibû û ew baş girê dabû. Heta wê çaxê sêlikeke gramafonê jî neşikest. Min carekê dît ku ji aliyê baxçeyê zarokan du-sê kes ber bi me ve baz didin. Şofêr û wî peyayê jar hema xwe avêtin kamyonê û pê li gazê kirin. Ez têngihîştim bê çi dibû. "Hela rawestin hê dolab li pišta min e. Ma hûn ê min bihêlin û bi ku de herin? Deriyê malê vekirî ma." Lê kamyon rabû û ji wir bi dûr ket.

Ji ber ku dawiya kamyonê vekirî bû, dolaba têlînî gindirî erdê. Ew gindirî, lê wan kesên ku ji aliyê baxçeyê zarokan ve baz didan, dora min girtin. Di bin bar de rûyê wan nedihate ber çavên min.

Min kulma pêşî di bin dolabê de xwar. Dolab bi milê çepê de şemîtî. Ez jî pê re ketim. Dengê şikandina caman hate min. Ez bi ser kêlekê de ketibûm. Pekîneke bi hêz li sînga min ya vekirî ket. Qolinceke bêtarîf hatibû zikê min yê vala. Hê jî min fêhm nekiribû bê ew ji bo çî li min didin. Ji derbeyên ku min dixwarin min firsenda peyvê jî nedidît. Ji der û dorê bi koman mirovan ber bi me ve baz didan.

Dengê qêrîn û qerebalixê zêdetir dibû. Carekê min kir ez rabim ser xwe, lê pehînek li nava pozê min ket. Ji ber ku min dîzanîbû her ku ez tevbilivim ez ê lêdanê bixwim, ez demekê qet tevnê liviyam. Yên ku hatibûn carina di deriyê vekirî re diketin hundur, lê dîsan berepaş vedigeriyan û dihatin ba min. Kindira ku sist bûbû min berda. Dema rabûnê bû. Yekî bi milê min, yekî jî bi stûkura min girt. Min niha der û dora xwe hê çêtir didît. "Dîqet bikin bila ew nereve!" Ez raste rast di nava xerabiyekê de bûm. Du mirovên mêrxas yên ku dixwestin qanûnên civakê yên ku di hate zanîn biparêzin, stûkura min bernedidan. Hinan ji wan tif dikirin rûyê min. Demekê min xwest ez bipeyivim. Yê ku hêrs bûbû kulmek di nava piştê min de lêxsit. Ez dîsan ketim xwarê. Kaxezeke spî ji bêrika min ketibû. Ev reçeteya Zengê bû. Zengê hetanî sibehan dikuxuya. Doktor gotibû bronşît e. Min xwest ez destê xwe dirêjtî kaxezê bikim. Peyayê ku bi stûkura min girtibû ji min re bû asteng. Wan ez dehf dam û xwestin ku min bibin cihekî nenas. Her ku em dimeşîyan, qerebalixê li dora me zêdetir dibû. Komeke zarokan xwe di nava qerebalixê re rakir û xwestin bi tirs min bibînin. Em li kuçeyekê zivirîn. Em di kuçeyê teng re derbas bûn û ketin ser riyê fîreh. Ev rê tijî erebeyên textînî, fayton û kamyon bû. Mirovên ku ji dikanan tişt dikirîn, derdiketin ber devê dikanan û li me dinihêrîn. Her ku em diçûn yên ku dihatin temaşekirina me zêdetir dibûn. Min komek mirov li dû xwe dikîşand. Xwîna ku ji pozê min diherikî, di ser sînga min re diherikî jêr. Em dimeşîyan. Zarokên biçûk û şêrîn, şagirtên dibistanan bi tirs li rûyê min dinihêrîn. Peyayê ku bi milê min girtibû "min ew girt" bi qêrîn ji der û dorê re digot û xwe pê qure dikir. Ferqa min ji hey-

wanekî kovî ku li daristanê hatibû girtin qet tunebû. Min demekê xwest ku ez li ber xwe bidim. "Bimeşe, bimeşe" gotin û li paş stûyê min xistin. Ez êdî di nava destên mirovên dilpak de bûm. Ez êdî ne aydê xwe bûm. Ez ewqasî ji xwe bi dûr ketibûm, ku niha di bêrika min de pere jî hebûya ez nikaribûm bi çar nanan û bi qutiyeke derman vegeyriyama malê. Wê zarok û diya xwe li bendî min bimana. Min nikanîbû bi awayekî haya wan jî bigihandayê. Danûstandinên me dihatin birîn. Ew ê di nava civatê de gêr bibûna û biçûna. Êdî wê kuxuka Zengê ne aydê min bûya. Wê jina min jî êdî ne ya min bûya. Ji aliyekî ve ez xelas bûbûm. Her ku diçû van tiştên han di mêjîyê min de cih digirtin. Encama vê yekê ken bû. Min pêşî li zarokên biçûk û paşê jî li pîrejinana nihêrî û ez keniyam. Ez paşê bi şûşên şîr û bi pakêtên cigaran keniyam. Min serê xwe yê bi xwîn zivirand û ez bi peyayê ku bi milê min girtibû keniyam. "Kûçikê bê ar hê jî dikene" gotin û bi gurmistan bi serê min ketin. Ji ber wê lêdana wan ez bêhiş ketim. Gava ez dîsan hatim ser hişê xwe min dît ku çend kesan bi lingên min girtine û min bi dû xwe de dikişkişînin. Serê min bi erdê ve dikişiya. Em hê jî negihîştibûn wî cihê ku wan dixwestin min bibinê. Êdî min ew qerebalixa ku rê dagirtibû nedidît. Çakêtê min jî ji min şeqitî bû û di nava lingan de çûbû. Ya girîn di navê de mirovatiya min hebû. Ew jî di destên nenanasan de bû û bi dû xwe de dikişkişandin. Gava serê min li keviran diket, di dilê min de xwestekeke xewê ya bêsinor hişyar dibû. Min jî wilo kir. Ez bi dû stêrkên ku li ber çavên min difiriyên ketim. Bi lingên xwe yê dirêjkirî, ez ketim xeweke kûr.

Wergêr: Firat Cewerî

Tivinga rênçber

Wek îro tê bîra min. Ew lawikekî zerik û zeyifokî bû. Çavên wî yên keskê vekirî di pişt berçavka wî ya çarçeve qalind de melûl û fikirtijî bû. Em zarokên kurd yên xwas bûn. Bavên me ji ber şer hatibûn li vî bajarî bi cih bûbûn. Ji ber ku gotina »kurd« qedexe bû, wan ji me re digotin zarokên mahciran. Em xwas bûn, lê lawê mufetîş hertim bi solên xwe yên boyaxkirî digeriya. Kincên wî jî nû û xweşik bûn. Me ji xwe re ji ziravxaxên spîndaran pîspîsk çêdikir, lê lawê mufetîş ji xwe re pîspîskeke bekçiyar ji bajêr kirî bû. Di lêgerîna çûkan de ku em winda bibûna, bi lédana pîspîska wî em tavilê dihatin ba hev.

—Binerin, va lawê mufetîş sax e, me digot û heya ku ji me dihat me li pîspîskên xwe dixist.

Wî, şaxên daran dida alî û bi berçavka xwe ya ku dadiket ser pozê xwe ve bi bêhnçikandinekê ve xuya dibû.

Ew rez, fêkiyên bê xwedî û çûkên ku difiriyan hemû di bin emrê me de bûn. Em weke dewriyan heya aşê avê li gelî digeriyan, em bi giran ve radipelikîn, em li wî cihê ku jê re digotin »Zinarê Keçikan« rûdiniştin, me bêhna xwe berdida, me li hêşnahiya li derveyî bajêr temaşe dikir û em vedigeriyan. Kûçikên şivanan yên bê xwedî dihatin me û em derbasî aliyê rê yê din dikirin. Lawê Mufetîş zû bi zû nedikeniya. Ew hertim difikirî. Gava em bi hev re diketin qayîşa avêtina kevîrê kefkaniya, wî ji bêrîka xwe kovareke zarokan derdixist û dixwend. Gava yekî ji me ji yê din dûrtir davêt û lawê Mufetîş jî ew serketina han ferq dikir, me di bin çavan re li wî dinihêrî. Wî guh nedida tiştên wilo, lîstikên me bala wî nedikişandin.

— Binêrin, binêrin, axayê we Smaîl bûye yekemîn, Îsmaîl digot û tepik li sînga xwe dixistin.

Lawê Mufetîş ji her van kirinên Îsmâil guhên xwe miç dikirin, ew wer ku aciz dibû, wî nedixwest ew bûyerê bibîne.

– Navê te ne Smaîl e, Îsmâil e, birawo, digot û nizanîm wî çend caran şaşiyên lêwîk rast dikirin.

Di şûna gotina Îbo de, ez gotina Îbrahîm ji wî hîn bûbûm. Ji ber rastkirina van şaşiyên me bûn, ku lawê Mufetîş em li dû xwe dikişandin. Ji bo şikandina forsa lawê Mufetîş ne derketina Îsmâil ya zer Zinarê Keçikan, ne jî li ser riya bitoz bîst û pênc gavan meşa wî ya li ser destan pere kir. Min jî bi terriya wî marê ku min ew berê bi dar gêj kiribû, girt, hejand û avêt. Lê ji bo şikandina forsa wî wê yeka han jî pere nekir. Em hersê zarokên wek kerpîçên Meramê yên şewitî, qemer, me çî kir jî, dîsan lawê Mufetîş hêdî, lê bi hostetî em dixistin xefka xwe û em bi xwe ve girê didan.

Her ku hevaltiya me bi pêş diket, rojên nû ji wî re serfraziyên nû tanî. Ew zarokêkî bîaqil bû. Her gava ku wî davêt, her tevgera wî weke resimekî mozaîkî ku ji perçekevîrên biçûk pêk hatibû, ew serfraziyên wî dixemiland. Di dirêjahiya demsalek havîna bi ber de, em rojekê li bin darekê rûniştî bûn û me riya lawê Mufetîş dipa. Wî hez dikir ku em li bendî wî bimînin. Ew dereng hat. Tiştek di destên wî de bû. Gava ew nêzik bû, em têgihîştin ku ew tiştê di destê wî de tivingek e ku devê wê bi darîkekî bi ben xetimandiye. Ez, Îsmâil û Îbrahîm lastîkên me yên çûkan di destên me de û em sar mabûn.

Weke ku Îbrahîm ta girtibe, »Em ê niha çî bikin, em ê çî bikin?» got. Îsmâil jî piştî ku ew buxuşkên berî bi kurtemekê dabûn hev, xist bêrîka xwe, ji bo ku ew qusûrekê bibîne peyivî:

– Lê ev tiving çûkan nakuje.

Lawê Mufetîş jî,

– Ev ne ji bo kuştina çûkan e, got. Ger bavê min bibihêze ku ez çûkan dikujim, ew ê bi min re hêrs bibe.

Îsmâil bi ken, weke ku bawer nekir,

– Ger bavê wî bibihêze ew ê hêrs bibe, bi zarpêkirinî got.

Lawê Mufetîş henekê xwe bi devê Îsmâil kir,

– Mirov gotina »bav« wilo nabêje.

Ji bo ez liberxweketina Îsmaîl nebînîm, ez çûm ser kehniyê da avê vexwim. Di vegerê de mîna ku Îsmaîl hisên xwe yên sûcdar veşêre, ew rabûbû ser herdu destên xwe û ber bi Îbrahîm ve diçû. Ji bo ku ew xwe ji solên wî yên bi toz biparêze, wî hêvî dikir, ku ew jê bi dûr bikeve. Ew yeka han qet ne xema Îbrahîm bû, wî bi destên xwe Îsmaîl dehf da û ew xist erdê. Paşê ew hat ba min, mîna ku wî fikrek din kivş kiribe, bi hêsanî û bi dilşahî got:

– Em jî ji xwe re ji şaxên daran tivingan çê bikin. Bila her yek ji bejna me dirêjtir be.

– Baş e Îbrahîm, em çê bikin, min jî got.

Lawê Mufetîş li mêrgê rûniştibû, tivinga wî li ser çonga wî bû û kovara xwe ya zarokan dixwend. Wî qet guh nedida me. Îsmaîl herdu destên xwe mîna baskên çûkan kirin, li herdu hêlên xwe xistin, hat ba me û tevli biryara me bû. Lê me nikarîbû serê lawê Mufetîş ji ser wê kovarê rakira.

Haziriya me du rojan ajot. Min ji malê ben, bizmar û hin tiştên din anîn. Min lastîka xwe ya çûkan bi herdu hêlên tivinga xwe ve bizmar kir. Qet nebe ew buxuşkên ku min ê tê de bi cih bikirana, min ê çar pênc metre biavêtana. Îbrahîm û Îsmaîl jî niyet û zemanê xwe yên baş dane vî karî.

Gava gundiyên ku genimê xwe dibirin êş di wir re derbas bûn,

– Çi ye zarokno, ma hûn haziriya şer dikin, gotin. Lê lawê Mufetîş qet li me hayî nedibû.

Yê me em bi çêkirin û duruskirina aletên xwe ve mijûl bûn, lê lawê Mufetîş bi tenê carinan destmalkeke pakij ji bêrika gomlegê xwe ya biçûk derdixist, pê camên berçavka xwe pakij dikir, paşê dîsan berçavka xwe dida ber çavên xwe, bi pozê xwe ew çend caran ber bi jor ve hildida. An jî kêzika ku wî dikuşt, gula ku wî jê dikir, datanî kêleka xwe û ziq lê dinihêrî. Her tiştên ku bala lawê mufetîş dikişand, wî dixwest wan di çav re derbas bike.

Heçê ez bûm, min di hundirê xwe de heq dide Îbrahîm, ez difikirîm ku «hê ev lawik wê çi bîne serê me» Lastîka min ya çûkan ji bizmarên qalind, birînên mezin xwaribû. Di ser re jî hi kutana keviran, min ew ji hev perçe kiribû. Ji bo min gelekî zehmet bû ku

min ji xwe re lastîkên nû bikiriya. Ew pereyên ku wê bavê min bi-daya min ji bo eydiyê bû, lê hê ji eydiyê re sê meh mabûn.

Îbrahîm jî ew neynika biçûk a girover, ya ku ji malê dizî bû, bi qevda tivinga xwe vekiribû. Îsmâil jî tivinga xwe bi morîkên biçûk û rengîn xemilandibû. Em westiyayî, ji haldekerî û perîşan bûn. Roja ku me ê ji lawê Mufetîş re bigota, »Êdî va ye tivingên me jî hene« wê rojê wî tivinga xwe ya xweşik, delal û malê fabrîkê ne-anîbû. Me jî li serê çem, li binê darê, mîna leşkerên ku her havîn ji bo talîmê dihatin, tivingên xwe spartibûn wir, em li dota wan diçûn û dihatin û em li bendî lawê Mufetîş bûn. Me digot, gelo ew ê bibêje «çawa jî tivingên xwe spartine wir».

Îsmâil lîka ku ji pozî xwe diherikî dikişand û nanê xwe yê bi rûn dixwar. Îbrahîm jî weke ku ji min hêrs bûbe, behsa serpehatiyek xwe ya do kir. Di wê navê de, lawê Mufetîş herdu destên wî li paş qûna wî bûn û ket nav me, bêî ku ew tiştêkî bibêje, derbasî ba tivingan bû û di ber wan re çû û hat. Em li dû mabûn. Ji bo ku em bimeşin û herin ba tivingên xwe, me li çavên hevdu nihêrîn. Qêrîna pêşî ji Îbrahîm hat. Tiştê ku digot nedihat fêhmkirin, lê pehînek li tivingên me yên ku me spartibûn wir, xist. Êşa lingên wî yên xwas qet ne xema wî bû. Wî bi wê yeka han dixwest xwe têxe çavên lawê Mufetîş, ew êdî derbasî aliyê wî dibû.

Îbrahîm,

– Wî lawê qehpê neynika min şikand, bi qêrîn got. Îsmâil û Îbrahîm beta ser piştê hevdu dan û lawê Mufetîş derbas kirin. Piştî kurtedemekê Îsmâil kete xwarê û Îbrahîm jî bi kulma li devê wî xist. Ji bo ku hemû keda min bi erdê ve neçe, min tivinga xwe ji nav tozê hilanî. Ez li dû hemûyan dimeşiyam. Gava Îsmâil xwe ji girî li erdê dixist, Îbrahîm zivirî û hat ba min. Du pehîn jî li zikê lêwik xistibû. Ji tirsê ku wê Îsmâil zixurên di bêrîka xwe de bavêje wî, wî xwe davêt pişt min.

Me Îsmâilê ku digot «Ay yadê tihêla min, ay yadê tihêla min» derbas kir.

Gava ku tu talûke nema, mîna ku Îbrahîm bêje yê sûcdar lawê Mufetîş e, ev zarokê ha li hember Xwedê derdikeve yaho, got.

Min got ez ê jê bipirsim, bê ka ew ji bo çi li hember Xwedê derdikeve, lê min nepirsî. Wî dixwest wî lawikê ku şexsiyeta wî dipelçiqand, bi Xwedê re bike dijmin, da ew bi xwe rehet bike. Lê qet ne xema lawê Mufetîş bû. Min li berketina Îbrahîm zû fêhm kir. Ji bo neynika girover wê diya wî, xaltiya Miyasê lêxista. Ji ber ku ew neynika bavê wî ya rihkurkirinê bû.

– Gava min darê tivingê çê dikir, min gwîzanê wî bi kar anîbû, min ew ko kiribû, niha jî va ye me neynika wî şikand. Pîrr xerab e, digot.

– Ma neynika we ya konsolê tune ye? min jê pirsî.

– Heye, lê bi dîwêr ve ye, got.

Îsmailê ku ji bo carek din lêdanê nexwe û têra xwe ji Îbrahîm re xeberan bide, bi qederê deh panzdeh gavan li dû me mabû.

– Baş bû, baş bû, got.

Ew meşa wê roja bi bahoz wilo derbas bû. Heya ku lawê Mufetîş hilkişiya ser Zinarê Keçikan û li wir rawestiya, bêhna wî diçikîya. Yê min jî tivinga min di destên min de bû û ez çûm ba wî.

Ev cara pêşî bû, ku piştî pevçûnê Îbrahîm û Îsmail dihatin ba hev. Dijminatîya hev ji bîr kiribûn, bi hev re dikenîyan.

Min di dilê xwe de digot: «Ji ber ku lawê Mufetîş westiyaye, ew rawestiyaye».

Lawê Mufetîş cihê ku pê ve hilkişiyabû, nîşanî me da,

– Gava mirov bi serkêş ve radipelike, erd nêzîktirî lingê mirov e. Ji ber vê yekê diviyabû, mirov ji meşa li ser erda rast hindiktir biwestiya. Lê ne wilo ye, ji bo çi gelo?

Îsmail destê xwe bir ser eniya xwe û xurand.

Wî tenê dixwest nîşan bide ku ew difikire. Heçê Îbrahîm bû, ew ji mêj ve bi çûyina zora xwe razî bû. Neynika wî şikestibû. Wek ku ew mecbûr bû ku tişteke bigota,

– Werin em herin qereqola Meramê û em ji wan bipirsin, got. Ew hukûmet e, ji me çêtir dizane.

Wê nêrîna Îbrahîm a ku di rojên teng de xwe disparte peyayên dewletê ez diêşandim. Min di wê navê de li lawê Mufetîş jî nihêrî, ka bê ew jî hêrs bûye an na. Ew difikirî. Ew di nav fikreke ku ni-

karîbû jê derketa de dipelçiqî. Bi destê xwe çenga xwe ya zer difirkand, bi pozê xwe berçavka xwe ber bi jor ve dibir. Paşê bi carekê ve rûyê wî fireh bû. Wî em carek din jî ji bîr kiribû.

– Ez ê herim ji bavê xwe bipirsim, got. Wî xwe weke birûskê ji serê kêş berda jêr û di nav deviyên de winda bû. Em di zirecêba dinyayê de bi tenê mabûn. Ji bo ku Îsmail xwe ji hêrsê vala bike,

– Gava ez bi girik ve bi hewa kevîm, ez ê biwestim, newestim, ji te re çî kûçik lawê kûçika, got.

Weke ku Îbrahîm jî heq bide wî,

– Em nikarin bi vî lawikê re qayîşê bikişînin, em lawê rênçberan in, wî gotina bavê xwe bi bîr anîbû.

Rezên Meramê li pêş me dirêj dibûn. Pale bi bêrên nav milên xwe ve di şiveriyên jêr ve derbas bûn û çûn. Ji bo ku em jî derdê xwe ji germa ku lingên me yên xwas dişewitand re, bibêjin, em çûn ser çem. Îbrahîm û Îsmail ketin avê, ez jî li ser pira textînê rûniştim û min lingên xwe yên bi toz xistin nav ava sar.

Werger: Firat Cewerî

Xwîn

»Je ne veux pas voir je sang« Serrano şîra Lorca dixwend. Lorca ew şîra xwe ji bo hevalekî xwe, yê matador, ku ji aliyê ciwangeyekî har ve hatibû kuştin, nivîsandibû. Ji her gotineke şîrê xwîn dipijiqî, gotinên bi dû de dihatin jî dîsan bi xwînê dihatin xemilandin. Serranoyê spanyolî berê xwe dida welatê xwe, yê ku bi kilometreya li dû xwe hiştibû. Piştî malika pêşî ya şîrê wî bêhna xwe berda. Xuya bû şerê Spanya yê hundir hatibû bîra wî. Artêşek esker di bîbikên çavên wî de dimeşiya. Bi emrê general girtin ser mala Federico Lorca. Wê şaîr bi şîrên xwe yên humanîst ve bihara gulebarankirin. Wilo jî bû. Çend gulle li azadiya wî hatibûn reşandin. Xwîna ku ji dilê wî yê pak herikî bû, li erdê belav bûbû. »Je ne veux pas voir le sang« Serranoyê westiyayî got. Wî çavên xwe yên bi xumam firkandin.

Li dor masa xwarinê em çar kes bûn. Tchenê vîetnamî qet nedipeyivî. Şîra ku Serrano dixwend ew ajotibû kûraniya fikran. Bîranînên Tchen yên ku li erdên birincê hatibûn reşandin hebûn. Rûyên termên ku heta nêvî di nav ava pirrikî de, bê mane ber bi asman ve bûn. Gulle ber bi çîyan û daristanên kesk ve difiriyên. Dengê makînan newalek dadigirt. Te digot qey Tchen jina xwe, zarok di dest de, ji xaniyekî ku dişewite derdikeve, dibîne. Jinik bê rohnê direviya. Paşê ew terpilî û ket xwarê. Ew birîndar bûbû. Xwîn ji devê wê dihat. Tchen çavên xwe girtin. »Bêşerefno« got. Paşê bêdeng ma. Aciz bû. Lê ji bo ku ew xwe ji wan dengên makînan rizgar bike şorba xwe xwar.

Serrano ji cihê ku mabû dewam kir. »Je ne veux pas voir le sang« got. Ji her gotinekê dîsan xwîn dinuqutî. Te digot qey ciwangeyê har ji bo ku qulonçê xwe rind lê bixe berepaş diçû û li nêçîra xwe temaşe dikir. Ji aliyê din ve jî dîsan refek esker gullyên

mirinê ajotin ber tivingên xwe.

Giraniyek daketibû ser sifra me. Te digot qey berpirsiyarê van şaşiyên em bûn. Di hêwana xwarinê de grûbên cihê cihê bi dengê bilind dipeyivîn. Piştî ku grûbeke şên ya fransîzan şeraba xwe bi ser xwe da kirin, dest pê kirin û perçeyên nên avêtin maseyên din. Ne xema kesî ji wan bû.

Mirovê sêyemîn, Henichyê cezayirî bû. Wî nuh şorba xwe qedandibû. Wî hertim bi lez dixwar. Mîna ew li kesî guhdarî nake dixuya û rojnameya *Le Mond* ya ku li ser çongên xwe bi cih kiribû, dixwend. A rast hişê wî baş li şîra Serrano bû. Wî gotinên şîrê di serê xwe de dibir û tanî. Li Telemcanê, Oranê, Algerê ji nû ve bombe teqiyabûn. Du welathez li giyotînê razandibûn. Bi koman zarokên bê kes û jinan ber bi Tunisê ve koç dikirin. Nivê wan di rê de mabûn. Ji bêhnan mirov nikarîbû di ser çiyên re derbas bibûya. Fransîzan du gund ji kokê de şewitandibûn. Serê Henich jî ber bi jêr bû, rojnameya li ser çongên wî şemitî û kete xwarê.

Serrano bêhna xwe digirt û berdida. Ew westiyayî gihîştibû dawiya şîrê. Wî guh nedida me kesî. Lê me ew gotinên ku di cih de hatibûn bikaranîn zebt dikirin, te digot qey ew xwîna ku bê rawestan diherike, ji damarên me der dibû. Erê, ew xwîna ku bê navbir ji şîrê diherikî xwîna me bi xwe bû. Gava wilo bû Serrano guh nedida me. Ew bi Lorca re di nava şîrê de bûn. Di her gotina »Je ne veux pas voir le sang« de axîn dikişand, diheliya. Weke ku hemû şaşiyên ji dîroka mirovatiyê û bi vir de hatibûn kirin em berpirsiyar bûn, me bi stûxwarî uzra xwe dixwest. Serrano em nedidît. Wî xwe dabû têkoşîneke hundirê xwe.

Şîr xelas bûbû. Serrano bi navbîr dikuxuya. Wî destê xwe yê ku di binê masê de veşartibû hêdîka hilda jor. Destmala ku bi destê xwe ji hev vekiribû bir ber devê xwe. Destmala spîboz li ber çavên me sorîkur bû. Serrano xwîn dikuxuya. Wî serê xwe bi hemû bêhêziya xwe bera jêr da. Paşê ew bi ser masê de ket.

Garsonê ku surehiya me nû kir, pêşî ji nalîna Serrano ya li hemberî sê kesan tişt fêhm nekir. Ji ber ku em di rawestîneke bi hur-

met ya bê tarîf de bûn. Me bi her tiştî dizanîbû. Garson serê xwe ber bi Serrano ve tewand, ew xwîna ku ji destmalê diherikî dît. Paşê ji bo ew bang doktor bike ji ba me baz da û çû.

Çiyayên Alperê li hember me bi rêz dibûn. Senatoryuma unîversîta Touvet ya St. Hilaire li geliyekî, li ser zinarekî bilind hatibû avakirin. Me ji hêwana xwe ya xwarinê, kanîbû kendalê ku heyt-sed metreyî bilind, bi hemû spehîtiyên wê yên kovî bidîta.

Bajarvanî li vir bûbû mal, derbend, elektrîk, rê û av bi piştan ber bi gelî ve daketibû. Çemê Îsere mîna xeteke zîv ew gundên ku ji huzûrê pê ve tu nesîbê wan tunebû, kom bi kom ji hev vediqetandin. Dîbû ku niha li daristana kesk ji çûkên ku dixwînin û ji jin û mêrên ku ji hev hez dikin pê ve, tişteke tunebe. Gul û dar bi spehîbûneke bê sînor geş dibûn.

Werger: Firat Cewerî

Serlêdana azadiyê

Li vê cîhana xerîb mirin deynê stûyê me ye; ew bi qasî ava ku Lem vedixwin û xwarina ku em dixwin nêzîkî me ye. Ew carinan dikeve xewna mirov, em dibêjin xewna tirsê, roj tê ew dibe zîwan li baxçeyê me yê bi rêk û pêk di nava gulên me yên herî xweşik de geş dibe; reng, şikil û pergale xerab dike. Bila xerab bike. Ma kîjan gul bi ser demsala xwe ketiye? Ji bo zewqa çavan reng sêçar mehan tezetiya xwe vedîşêrin. Bila veşêrin. Gava were ser zewqa zimên, tehma dêv, çaya wî, qehweya wî, lezeteke nesitewyayî di dêv de dihêle. Bila bihêle, di hemû kurtedemê de... Dawî, binke-
tin! Tenê riyek heye, ew jî tunebûn e. Tunebûn çiqas rastiyeke vekirî ye. Ji nebûnê bûyîn, ji bûyinê nebûn. Ev ne henek e, tu ji ku tê, tu ê bi ku de herî?

Em du bira bûn. Maleke me ji kelpîçên ku ji rojê qemirî bû, hebû. Ew çi saxlem bû jî! Hewşa axurê ku ji bapîran mabû, ji heywan, gîha û gênim re dibû. Gava du quwetên me yên kenok dike-
te nava tene, hewş tije dibû. Em mîna şêran bûn. Diya me, »destên we derd nebînin« digot. »Zarokên min derd nebînin. Bila yê ku barê we jî hilgirin, bebin! Bila zarokên we jî genimê we li ba bikin.«

Bavê me jî hebû; wê çaxê sax bû.

»Axa ku hûn destên xwe davêjinê, di destên we de bibe zêr,« digot.

Di vê navê de çi zerara wê heye ku ta û deziyê me kevin bûne. Me xwe daye huzûrê. Di dilên me de mîna nanê germ şahiya jiyanê dipijiyê. Em rehet bûn û em her dem birçî bûn. Ji birçîbûna me re sifreyên huzûrê dihatin raxistin. Em dilşa bûn. Em li ber kêmaniyên xwe nediketîn. Di navberê de dilşahiya jiyanê hebû. Ger

li diya me baran bihata guh nedidayê. Ew qelender bû. Sîwana wê tune ye, xem nake. Wê baweriya xwe bi zarokên xwe yên mîna şêran dianî.

Ger asmanekî mala me hebûya em roja wê bûn. Di hewayên bi ewr de, me herdu bira bi destên hev digirtin, me mîna bê zehmetî dimaliştin. Herçî bavê me bû, wî cigare nedikişand. Lingekî wî kulek bû. Di hemû jiyana xwe de ew bi alîkariya du darên binçengan dimeşiya. Rûyekî wî yê nexuyayî ku hertim di nava herdu daran de veşartîbû, hebû. Herdu milên wî bilind bûbûn, sînga wî ketibû, lê çavên wî tije evîn bûn. Gava xwişka me ya biçûk agir dixist semawer û dengê qiçe qiça bizotên komirê hundur dadigirt, hingî kêfeke şîrîn xwe li rûyê bavê min datanî. Wî çayê kirdeme vedixwar. Gava wî qurta xwe berdida ser gepa xwe ya hêla werimî, ger resimekî wî bihata kişandin, wî dikarîbû di pêşerojê de nîşanî neviyên xwe bida. Me jî ev dixwest.

Me dixwest zarokên me çêbibin, li bajêr bigerin. Ew çiqasî jî herin, ew dûr narin. Mal ne ji hev dûr in, xelkê me mîna diya me qelender e. Zarokên me jî wilo ne, tîrsa me tune ye. Ma navê qeza û felaketê wê çi be? Lingê zarokê xwas e, wê mîx tê de herin, cam tê de here, hemû ev e. Elektirîk tune ye ku diya me ûtiya xwe li ser masê ji bîr bike û agir bi malê bikeve. Otomobîl jî ji hezarî yek di vir re diçin. Wê pê li kê bikin? Zarok hertim sax in, kuça me kuçe ye, bajarê me bajar e... Barê me biçûk bû, mîna gava roja pêşî ava bûbû, biçûk bû. Xaniyên ji heriyê pir bûn. Gava baran dibariya der û dot dibû derya heriyê. Di vê demsalê de bêhna sergîn û heriyê ji ava bîra me dihat. Di havînan de jî, rojêke wilo germ hebû ku em dişewitandin.

Roj belengaz dibû û ji van riyên dernediket. Ev e, em li vê perçeerda pîrnîsî hatibûn dinyayê. Em li ser van erdan jiyân û mirin.

Berî ku em têkevin şerê azadiyê, hertişt mîna hînûyînên kevin bûn. Em wilo bawer bûn ku, mamosteyên dibistanên me yên destpêk, kesin pir bîaqil î ji welatin din bûn. Hemû biyanî bûn. Ew bi zimanekî ku me tenê çend caran bihîstibû, dipeyvîn, lixwekirinên wan bi celebekî din bû. Wan rûyên xwe yên gewr bi kêle-

kên şefqan vedişartin. Te digot qey roj wan diguvêşe. Lê em peyayên rojê bûn. Me bi lingên xwe yên xwas bi solên wan yên spehî re qayîş dikişand.

Me qet nizanîbû bê ew konvoyên ji ocaxên madenan bi dev re tije bi ku de diçûn. Paşê di ser me re balafir difiriyan. Me bi şahiyek bê tarîf bi bare-bar bang dikir. Me dixwest em bi wan re bifirtin û herin. Gelo ji bo ku em têketina hembêza bajarvaniya ku ji pişt ewran dihat? Kî zane? Ma me dikarîbû sirra hêza ku em îdare dikir eşkere bikira? Me bi sedema serdestiya ku mirovên nazik û ji rojê ditirsiyan li ser me çêkiribû nizanîbû.

Lê mirovên ku ji rojê ditirsiyan bi sirrên îdarekirina mirovan dizanîbûn. Em herdu bira nikanin vê înkâr bikin. Li bajarê me cara pêşî wan sînema nîşanî me dan.

Me bi hev re ji ala û leşkeran re li çepikan xist. Seha topê çêbû. Malzeme peyda kir. Min di xeta berê de dileyist. Birayê min qeleparêz bû. Em sed metreyî direviyan. Wan bi hewa de demançe berdidan û ji bo qayîşkişandina me saet digirtin. Di riya dirêj ya ku di nava xêzên kilsê de diçû û dihat sed metre azadî hebû. Heta tu bikarîbî bazde. Wan ardê şîr, çend qutik masiyên konserve û madalya didane me. Ew ji me bêtir di hundurê me de bûn. Wan ji baholên ku me bi piştê xwe hildigirtin, alavên ku me nasnedikir, derdixistin. Me bi diya min ya pîr stran da gotin û bi aletekî ji van dengê wê xistê. Bi yekî din jî nivîseke li ser curn xist ser kaxezê. Yekî din ji meydana gund ya bédeng wêneyên xaniyên me yên ji heriyê xêz kirin. Hera wan em pênc şeş kes anîne ba hev û resimê me jî kişandin. Yê ku wan bi destekî anîbûn, bi du destan birin. Dan, lê jê zêdetir birin.

Erda me jî berhemeke xwezayî ye ku mepirsin. Roj hene çav çavan nabîne. Tu dibêjî qey her tîtêja ku ji rojê diçe dişewitîne. Lê ne keskahiya daran ji keskahiya xwe tiştêkî winda dikin, ne jî berxwedana xaniyên me yên ji heriyê ji berxwedana xwe. Bîstanên me yên serbixwe li gorî bê ne. Her demsalê, ji her hêlê ve ji bereketa bê re filîz pêşkêş dibin. Mêwên wan bi rengên herî şîrîn ve dixemilin. Roj û ava me di sindoqan de dibûn mêwe û ji welatên

kêmroj re dihatin şadin. Qehra toza bahozê ji me re, fêkiyê wê ji hinin din re. Me bi lingên xwe yên perçivî erda xwe ya sadiq diçût. Bîrên me yên petrolê makînên wan dadigirt.

Mirin ne tiştêkî hêsan e. Ger berê haya mirov jê hebûya, mirov ê ji cîran û dostan xatir bixwesta. Me ê bi rêk û pêk deynê xwe bîdaya. Wê zîlamê wî du satil av bi dara wî ya hebûnê dake. Wê kayê bide kera wî. Ger bizanibe ew ê kengî bimire, berî du rojan ew ê gora xwe hîlbijêre û bi xwe bikole. Ew ê li gora dilê xwe çayekê çêbike, piştî xwe bispêre dîwêr û bi kêf vexwe. Çaya dawî, xwarina dawî. Sibeha dawî. Qebileyeta mirovan ya ku qîmet bide her tiştên dawî, heye. Em mirov in, em xatirê nefesa dawî dizanin.

Wextê me ji bo vê yekê çênebû; di ser re jî em pir zû mirin. Niha em rojan dixin ser hev û hesab dikin, em li ber dikevin. Diya me navê xwarina ku wê herî dawî ji me re çêkiribû dibêje. Birayê me yê biçûk qasmeyê ku ji mala cîranan bi emanetî anîbû, nebiriye nedaye wan. Wê hinek ji me deynê xwe yê dikanê bide. Karê me yê nîvcî maye heye. Ev mirin e. Gava mirin dikeve navê her tişt perçe dibe. Lîngêkî yê ku baz dide li hewa ye. Milê ku wê avê bide vexwarin, di dest de qedeh wilo maye. Nikane tevîlive ku...

Em du bira ji vê rewşê bi gazin in. Xuyaye di mijara mirinê de em hatin lezê. Ji bo xwişka me jî zû bû. Em bi vê dizanin. Em li dijberî bûyerên ku qedera me reş kir ranewestiyên. Ocaxeke madenê li rex bajêr hebû. Karker ji me bûn. Roja herkesî di bin axê de derbas dibû. Heta tu bikaribî dakeve, dakeve. Her çar aliyên te zîndan e. Di nav re, ji bo dîtina der û dorê şewqeke qels pêdikeve. Piştî kar em ji bêhewatiyê gêj dibûn. Hewa jî heta tu bixwazî germ bû. Minaqêşeyeke biçûk di navbera karkerekî û eskeran de derdikeve. Kêfa eskeran li cih e. Cigare ji nava tiliyên wan kêmbû. Li jorî wan ventilator dizivirin. Divê ew bêdeng bin. Lê yekî ji wan ji diya karkêr re xeber daye. Çend heb ji karkiran tavilê li stûyê eskêr siwar bûne.

– Kuro, gotine, em her tiştên xwe didin we, qet nebe diya me ya pîr ji me re bihêlin.

Pîpîkên cenawir lêketine. Yên ku bi çîrokê nizanîbûn baz dabûn

satilên avê, lê eskeran dest avêtibûn demançên xwe. Xwîna çar xortan rijandine. Wê şevê li bajêr çar jin jinebî, gelek zarok jî sêwî man. Humhumê dom kir. Sîwir şidiyayî bûn. Yê me jî dotira rojê eskerek kuştin. Cihê kar bû mîna qesabxaneyekê. Yek li hemberî dehan, dudu li hemberî bîstan bû.

Di navê de çi bû, bi cîrn bû. Tanqek lê qelibî û perçe perçe kir. Me cehê hespên xwe pê neşikand. Genimê xwe nekir savar. Mirov bi rojan ji malên xwe derneketin. Di ser bexçê me re helîkopteran dest bi firê kirin. Zarokên biçûk nikarîbûn derketina hewşê û destava xwe bikirana. Dayikên me nikarîbûn kincên ziwabûyî bidana hev. Berê tivingan bi her tiştê ku tevdiliviya, vebû. Me di pence-rên xwe re bi dizî li peyayên ku ser û rûyên wan bi mêşin pêçayî bûn û laşê wan yê li makînan hukum dikir, temaşe dikir. Roj wilo bihurîn.

Di dema herî bi qîmet ya ku bêzanîn ji temenê me dibuhurî, li eniya me xwêdan, di kulmên me yê guvaştî de jî hêrs hebû.

Diya me li balafirên û li helîkopteran dinihêrî û hundurê xwe vala dikir:

– Min ji bo ku ew bikujin, neanîne dinyayê, digot. Hûn jî mîna herkesî bijîn, temenê xwe bi bextiyarî bibuhurînin, bila zarokên we çêbibin. Wan ji bo pêşerojê perwerde bikin.

Ji çi be xwestekên pak di demên herî zehmet de têne bîra mirov. Diya me ev gotinên han digotin, paşê jî serê xwe bi tulbendê girê dida. Me ew li ser dîwanê dirêj dikir û lihêfa wê pê dadikir. Di vê navê de xweha me ya biçûk, bi hîseke zarokan ji bo helîkopterê:

– Me ew tiştê ku difire dît, deriyekî wê yê mezin heye bi kêf digot.

Zarok wilo bawer dikin ku di talûkeyan de ew bêpar in. Her tiştên ku ji mezinan tê dîsan ji bo mezinan e. Di eslê xwe de bobelat mirovan li gorî nasnava wan ji hev venaqetîne. Gava jiyana bi hemû zehmetiyên xwe ve bi ser mirovan de bikeve, tu mêr bî ji bin rabe.

»Min ew tiştê ku difiriya dît, deriyekî wê yê ecêb mezin hebû«, bi kêf bibêjin û me jî dixwest em bi xweha xwe ya biçûk re bike-

nin. Me dixwest em bi dengên bilind bikenin. Jiyanê paçikê tulbendê li serê diya me gerandiye, cara pêşî tekneyên ku li ezmên mirinê dikişînin, nîşanî xweha me daye. Qederê zurafa ji baxçeyê heywanan dernexistiye û ji bo ku birayê me dîtina wê meraq dike, neaniye gund. Zarokên dinyayê yên dilşa dikarin fil û gergedanan ji nêzik ve bibînin. Diya wan li baxçe şekir dide wan. Lê xwişka me berevajiya wê, li bexçê mirinê pêşî gulên bitirs bêhn dike. Hewcedariya wê heye ku meraq bike.

– Ji bo çi ev dar evqas mezin e? Ev masiyên sor li nava avê çi digerin? Ji bo çi ew ew nabêjin ku ew nikarin li rojê binihêrin? Nîkare bibêje, bi spehîbûna tekneya ku mirinê jê re tîne kêfxweş dibê:

– Min ew tiştê ku difire dît, deriyê wê yê mezin heye.

Zarokên dilşa her dem bi behekên xwe yên ku dikene re dileyizin. Birayê me qûmê naxe satilka xwe ya bi reng û nabe. Ew şewqê xwe yê kovboya î bi reng û ji kaxezan çêbûye naxe serê xwe. Ew li kuçê bi zarokan re baz nade û nalîze. Wê bi me re çavên wî li balafirana be. Wê bi tivingên bi makîna li dengê bombeyan guhdarî bike. Ew piştî me bû, lê wê bi me re bimire.

Her ku roj derbas bûn, bêhtengiyên mîna vê zêdetir bûn. Balafir pêşî yek bi yek bû, paşê gelek bû. Di destpêkê de gava ji saetê carekê yek dihat, niha ji deh deqîqan carekê yek tê. Dengê tanqan xaniyên me ji bin ve hejandin. Em hê bêtir zer bûn.

Mirina bavê me di van rojên nexweş de bû. Êvarek hû, em nuh ji kar vegeyabûn. Ez birayê biçûk, gava ez hatim ber derî, min darên bin çengên bavê xwe nedîtin. Min li êxur nihêrî. Hê ker nehatibû girêdan. Ceh û gîhaya wî ne hazir bû. Av nekeriye hewdik. Der û dor reşî ye. Ez dîsan vegeyiam odê.

Diya min li ser dîwanê reng pê ve nemaye, radizê. Xwişka min ya biçûk li ber ocaxê rawestiyaye.

– Ew çûye ser erd.

Gava deqîqe derbas bûn û tu deng nehat, diya min dest bi girî kir. Em herdu bira ber bi roja ketî ve meşiyân. Birayê min yê biçûk li şopên li erdê nihêrî.

– Ev ne şopa nalên kerê me ye, got.

– Ev ne serkulên kerê me ye, min got.

Tibabek mirov li ber qereqolê kom bûbûn. Herkes dipeyivî, kesî guhdarî nedikir. Hê em bi hev dişêwirîn gelo em herin an nerrin, ji milê me yê rastê dengê giriyeke hat. Xaltiya Zohreyê li herdu çongên xwe dixist:

– Ewladê min yê çeleng, li ser erd helikî bû. Destên kirêt lawê min kuştin.

– Rabe, yadê, here mala xwe, birayê min yê biçûk got, li vir zêde meqîre. Mîrin li pêşiya hemû mirovan e. Em ê hemû bimirin.

– Mirov bi miriyan re namire, min got. Min dengê wê kiribû. Em meşiyên.

– Dîsan ji taxa me kêmbin, birayê min got.

– Xwedê bike hejmara wan ne gelek be, min got.

Bi rastî mirov çawan xemgîn nabe. Mirov ê çawan mîna Zohre xanimê li xwe nexe: Tiştê ku tu her roj dibînî, tu ê hew bibînî. Êdî ew mirov tune! Ew dengê ku dibêje: «Rojbaş Mehmed efendî» êdî wenda ye. »Spas Mîrza beg, zarok çawan in, baş in?» tu ê nikarnibî bersivê bidî. Dîwarekî ku tu hîn bûyî her roj bibînî, quncikeke malê êdî xerabe ye. Çûk xwe lê danaynin. Birayê min napeyive. Em heta qereqolê meşiyên. Gava xelk çav li me ketin, bêdengiyek çêbû. Herkesê bêdeng li me dinihêrî. Xuya bû ji me jî yek hatibû kuştin. Yê ji me kêmbavê me ye. Mîna ku bibêjin derbas bibin bavê xwe bibin, qerebalixê rê da me. Bê ku em ji kesî tiştêkî bipirsin, em di riya ku vebûbû de meşiyên. Deriyê qereqolê heta bi ser piştê vekirî bû. Mîna ku li bendî me bûn. Em bi endîşe ketin hundur. Di odeyeke biçûk de miriyên ku ser wan nixumandîbûn hebûn. Peyayên bi unîforma li wan deran digeriyan, li kaxezên spî hin nivîs dinivîsandin. Berî me yekî din tiliya xwe da ser kaxezê, miriyê xwe bir. Me jî defter îmze kir û miriyê xwe bir. Meytê bavê ye ev. Miriyekî ku pembo bi birînên wî yên sar ve zeliqî ye. Ne darên bin çengên wî xuya dikin, ne jî ker. Me bavê xwe li piştê xwe kir û berê xwe da malê. Wê diya me li xwe xe, em nizanin wê xweha me çi bike. Yê me jî taqeta peyvê di me de ne-

maye.

Min ji birayê xwe pirsî bû:

– Ji bo çi kuştin ku? Ji bo çi? Wî çi kiriye ji wan?

Wî bi destê xwe yê bêmecal asmanê şîn nîşan da û nepeyivî. Hilgirtina meytê bavê zehmet e. Ew destên ku bi dilnermî di dema zaroktiya me de em mist didan. Rûyê wî yê xemgîn ji jiyane xeyidî ye. Me ji bîr kiriye ku em çavên wî yên ku bi heyret li der û dorê temaşê dikin, bigirin.

Çena wî ya westiyayî daketiye, me ji bîr kiriye ku em girê bidin. Ez, birayê mezin, min nikanîbû hêsirên xwe bigirtana. Defterek tê girtin. Êdî ji mala me yek kêm e...

Hêla mirinê ya herî bi êş jî ev e. Her tiştên di malê de tunebûna wî dide xuyakirin. Ji sifrê, ji rûniştinê, ji peyvê cihêkî vala heye. Gava yê mirî li jiyane bû, wî saeta li ser masê durust dikir, ew saeta han pir daran disekine. Divê yekî sax dîsan dest bi durustkirina saetê bike. Çûkên di qefesê de birçî ne. Divê êmê mirîşkên li hewşê bê dayîn. Diya me jî mêrxastir derket. Her dayik wilo ye. Gava hemû kar ket stûyê wê, ew bi ser xwe de hat. Hemû teşqeleyên berê neman. Êdî ew şerkereke egîd bû. Ew bi sebir bû. Wê nan û xwarin şand mala yê mirî.

Ez bi serê yê mirî sond dixwim ku heta diya min di nava alaviyê de neşewitî, ew qet hêrs nebû. Ew carekê tevliviya, lê mirin zû gihiştê ser. Mirinê ji diya me re wext nehişt. Jinik di nava wê telaşê de li zarokên xwe digere. Ew ê bi sînga xwe ya bi alav me hemêz bike, ew ê cara dawî me maçî bike. Ger rûyê me ji hev belav nebûbe bila ew di nava wan de bibîne. Milê min yê rastê li hewa difire. Kî dizane bê serê min li ku ye? Ma wê rebena jinikê kîjan perçeyên me bide hev. Ma qey wextê wê ji van tiştan re maye? Gava alaviyê hemû laşê wê rapêça bû, gulleyên qedera wê di dilê wê yê pak de bi cih bûbûn. Em hê jî nizanin gelo diya me bi tesîra alaviyê miriye an na?

Ew bi xwe:

– Ez bi gulleyan ji xwe çûm. Min wext nedît ku ez êşê bikişînim zarokên min, ew dibêje û me aş dike.

Lê tê bîra me ku xwişka me ya biçûk çawan şewitî. Ew ji rivînê mir. Ew niha jî înkâr nake.

Piştî mirina bavê me û heta ku diya me jî mir, her karê me kete rê. Em nikarin bibêjin ku rewşa me pir baş bû. Hemû hunera diya me bû. Ya rastî ev e, çima em ê înkâr bikin. Em ne bajarî ne ku em du odeyan bidin bi kirê û debara xwe bikin. Karê paqijiyê jî tune. Ne kanalîzasiyona bajêr heye, ne jî şiva tirênê heye ku em bekçîtiya wê bikin. Gelo em hêviya xwe bi zeviyên xwe ve girê bidin? Ev şer e, ger agirek pê keve û hemû bender li benderan bişewite û bibe xwelî...

Riya herî baş ew bû ku mirov daketa bîra madenê û vagon da-girtina. Me jî ev kir. Ji bo jiyane ger wan ji diya me jî re çêr bikirana me deng nedikir. Hêza me ya sebrê, bû mîna dareke hêşin û baxçeyê me xemiland. Me bi qezenca xwe ya hindik, hewşek jî li dora xaniyê xwe lêkir. Me deriyê textînî li jiyane vekir. Ger em nemirana, ez, birayê mezin li ber zewacê bûm. Gava zehmetî kêmtir dibin, di nava bêhtengiyên dawiyê de jî qeder firsenda evîndariyê dide mirov. Ger ruhê me mîna buxçukekê li ser hev kom bibe jî, dîsan evîn bi destên xwe yên pemboyî girêkên veşartî yên hundurê me vedike. Li vê dinyayê mirovê bêdil û taxa bê evîn çênabe. Ez, birayê mezin, min li taxa me ji keça Hürmüz Xanimê bez kiribû. Me got em nîşanê çêbikin. Me soza xwe birî. Wê kêfa diya min were. Gava em ji kar veşartin em ê li ser nîşanê bipeyivin. Ez ê piştî xwarinê aşikê qehwê bigerînim. Em ê cezwe têxin manqilê. Wê diya min li fala me binêre û çi nebêje. Em zar û zêç hemû baş in, di hundurê malê de şênî û kêfxweşî beye. Şansê we vekirî be. Wê ax di destê me de bibe zêr. Em mîna rojê ne. Wê ji mista me huzûr birije.

– Bila birije yadê, min digot. Bila birije da rûyê me bikene.

Gava diya min fîncan didan bev, mijar ji destpêkê de digirt:

– Em di nîşanê de savarê bidin mêvanan, wê digot. Bila mêvan bi germî bixwin, bila zarok peran bidin hev.

– Em mitirban jî binin, min digot. Min digot bila xelk kêf bikin, zar û zêç bilîzin.

Xwişka me ya biçûk jî:

– Bila kincên min jî ji yên bûkê be, digot.

Wê keçik qurdeleya sor bi porê xwe veke û hevalên xwe bidexisîne. Ew ê benîştê xwe bike nepox û biteqîne.

Ez birayê biçûk jî, difikirîm ku ez xwe veşêrim û bi riya listikê keçikên taxê ji nêzik de nas bikim. Wê rojek ji rojan dor bihata min jî. Divê ez ji niha ve karê xwe têxim rê.

Me vala xeyal çêkiribûn. Em li çî fikirîn, ew di qirika me de bû girêk û ma. Roja bêtam ya roja reş dîsan li wê xalê disekine, nameşe. Saetên me di wê saniyê de bédeng man. Êdî wext ji bo me derbas nabe. Tu dibêjî qey rehetiya me bi saniyeyên dawî ve hatiye girêdan. Wê xortên me bi xortaniya xwe û kal û pîrên me jî bi kal û pîrîtiya xwe di vî zemanê teng de bimînin. Em ê neyên guherin.

Bi vî awayî yên ku dikenin -ger ew ji dînîtiya xwe bikenin- em yên bi keder jî, me êş û ezabên xwe mîna ku ew dikeniyar, vedîşart. Piştî ku em mirin, me zarokên ku çavên wan ji kortikên xwe pengizîbûn, dîtîn. Di awirên wan de rivîn hebû. Ji ecêbmayîne devên wan ji hev mabûn. Hê jî ji destên wan yên vekirî libên savarê dirijiya erdê, ew nikarin bidin hev.

Gava keçên taxê, zar û zêç û pîrejin ketin hundur, reqisîn û kêf kirin, ez, birayê mezin li baxçe bûm. Xweha min bi kincên xwe yên nû ji ba wan nedilebitî. Birayê min yê biçûk jî nexuya bû.

Kêfa me li cih bû. Kêfçiyar li der û dorê kêf direşandin. Jin direqisîn. Keçên ciwan di pencerê re, li min »zavayî«¹ dinihêrîn. Ez jî li ber xwe diketin û min bi darikên kibrîtê li erdê xêz dikîşandin. Wê piştî kurtedemekê diya min manqilê bine ber min, ez ê jî ji bo mêvanan qehwê bidim ser. Zohre Xanimê fincan şuştine, ew dibiriqin.

– Ji yên li hundur hipirse, min ji Zohre Xanimê re got, bila hejmaraya yên qehweya sade dixwazin belî bibe.

– Hemûyî normal çêbike, jinikê got. Xwe mewestîne.

Ez bi Zohre Xanimê re dipeyivîm. Bi carekê ve qiyametek rabû. Mirîşkên li hewşê baskên xwe li hev xistin û ber bi rojê ve xwe

çem kirin. Çûkan çivên tirsê dane xwe û dûr firiyen. Birayê min jî ji tirsan digel nivînan jî kulînê hatiye xwarê, paşê ew bi bazdan hate ba min. Dengê qêrînên keçên ciwan hê jî tê bibîstin.

– Ger qiyamet rabûya wê jî vê çêtir bûya, min got, qet nebe wê jî kişandina kederê re wextê me nemaya.

Ger min bikarîba kêf û şahî û çûkên ku difirin bi destan bigirtana. Ger min guleyên topan bihelandina, ger min barût birijanda bîrên bêbinî da kes nikarîbûya daketa binê bîrê û ew derxista. Min besp birçî hiştine, ew nikarin siwarên xwe hilgirin. Demançeya yê ku dibêje destê xwe bilind bikin, nateqe. Berevajiyê wê, gava ew pê li tetikê dike, jî berdêla berikê, ava gula jê dirije. Ji berdêla bombeyan gurzên gulên ji balafiran têne xwarê.

Berevajiyê wê, qiyamet bûne berikê sîlehan û di ser me re derbas bûn, ew bûne bombe û li der û dora me ketin. Xuya bû ku wê xwîn biherikiya. Vê qerebalixa bêwext zora kêf û şahiya me bir. Hemû mêvan zipîzer bûbûn, zarokên biçûk digiriyan û xwe li dayikên xwe dipêçan.

Dawiya deng û qerebalixê nedihat. Cemseyên leşkeran bi xurtî hatin û di ber mala me re derbas bûn. Ez û birayê xwe yê biçûk, em li baxçe difikirîn ku em ê çawan xelkê malê biparêzin. Çifteya bavê min di destê min de bû. Bivir jî di destê birayê min yê biçûk de bû. Me deriyê xwe jî kilît kiriye. Dengê topan, dengê tivingan, rev û bazdanê, balafir hemû hatin û xwe li çifteya ku bavê min ji min re diyarî hiştibû, girtin. Me komek zarok bi tivingê rêz kirine. Ew ê bivirê birayê min li hemberî guleyan derketa: **J1 BO ZAROKA ŞÎRMÎJ, J1 HER TIŞTÎ BÊHAY XWE LI DIYA XWE PÊÇAYE, J1 BO J1YANÊ EW ÇIÇIKÊ DIYA XWE DIGUVÊŞE.**

Bombeyê destan diteqin û paşê dengên nû têne bihîstin. Em nizanin bê çiqas wext di navberê re derbas bûbû, weha bi dilşewatî li deriyê me ket.

– Bi navê mirovatiyê derî vekin, birîndarê me heye.

– Zûka...

– Tişteki ku hûn bitirsin tune, zûka derî vekin.

– Ji bo însaniyetê derî vekin!

– Zarok û jin derbasî hundur bibin, min got. Heydê hemû winda bibin.

Gava kes li baxçe nema, me deriyê textînî hêdîka vekir; çavên me li sê peyayên ku çavên wan beloq bûne, ket. Yek ji wan baş nedimeşiya, dikuliya. Yê din birîndarê giran bû, nikarîbû bimeşiya. Yê sêyemîn zarokek bû, di destê wî de tivingeke bi qasî bejna wî hebû. »Hê jî hene bavo?« min got.

– Du heb li wê quncikê mirin, kalo got. Baş derî bigirin da em van birîndarên xwe derman bikin.

Lawik sîleha xwe danayne, li ber dikeve.

– Leşkeran dane dû me, em ji hev belav bûn.

Diya min û Zohre Xanim bi mereq dinihêrin. Yên din jî di pencerê re li me dinihêrin.

– Heydê, hûn çi dinihêrin, min bi qêrîn got. Birîndaran bipêçin.

Ez bi paş de vegeriyam:

– Ma we li erdê şopa xwîne hişt?

– Ma tu dikarî bipirsî? wan gotin.

Me birîndarên giran li baxçe dirêj kirin. Diya min mînderek li binê wî raxist û behlîfek jî xist bin serî.

Zohre Xanim bişkokên gomlekê bi xwîn yê birîndêr vekirin:

– Gule di hundur de belav bûye, wê got.

Yê birîndar bêhay:

– Ehmedê min, Ehmedê min, ew bi nalîn dibêje.

Hevalê wî:

– Navê lawê wî Ehmed e, got. Tê ber çavê wî. Xuya ye ew ê bimirê.

Diya min av berda devê yê birîndar. Wî li xaleke sabit nihêrî û kenîya.

Yê xort xwe spartiyê sîleha xwe:

– Tê ber çavê min. Ew niha ne li van deran e, ew niha li mala xwe ye, got û bêdeng ma.

Pir tê re neçû, yê birîndar zêde debar nekir, ew mir. Dawiya bişirînen nexuyayî hat.

Diya min rahişt sîleha yê mirî. Zohre Xanim jî şeltêkî spî bi ser da kir. Birîna birîndarê din jî hate pêçan. Xwarina wî danê. Piştî ku wan qehweya xwe jî vexwarin ew bi ser xwe ve hatin. Yê ciwan li nav baxçe digere. Ew pelên dara mişmişê jê dike. Yê kal jî behsa sebzeyên ku wê li baxçe bihatina çandin dikir. Ji bo ku em erdê bi qewet bikin, nizanim em ê çi tevî gubreyê bikin? Divê tovê kundur rojekê di avê de bimîne.

Gava Zohre Xanim savara nîşanê û seriyên penîr danî ber wan, mijar hate guhertin:

– Li vî qismetî binêrin, gotin û kenîyan. Em ji meydana şer hatine mala dawetê.

– Hey gidî dinyayê, yê din got. (Savar xiste mista xwe.) Wan em rehet bihiştana, em ê îşev bi dilê xwe razana.

– Ma tiştêkî payinê ye?

– Nayê zanîn.

Di navberê de demeke din jî derbas bû. Gava dengê top û tivingan rawestiya, vê carê cemseyên leşkeran ketin kuçê. Cemseyên leşkeran li ser kuçeyan rawestiyan. Dengê ligan ji ber deriyê me dihate bihîstin...

Ez û birayê xwe yê biçûk ji ser xênî daketin. Leşker di quncikan de ketin mewziyan. Berê lûleyên sîlahên wan li kuçeyê dinihêrin. Ew cemse her dem amadebûn ku biteqînin. Piyade li erdê li şopê digerin. Hinekan ji wan li miriyan dinihêrin. Ew diketin malan û derdiketin.

Kalo li diya min zivirî:

– Dayê, tu têkeve hundur, bila kes li baxçe nemîne.

Gava li deriyê me ket, du welathezan xwe çem kirin sîlahên xwe.

– Wilo nekin ha! min got. Ma hûn ê evqas zarok tune bikin?

Hêdîka:

– Em çi bikin yaho, gotin. Em çi bikin?

– Xwe di êxur de veşêrin. Yê mirî jî bi xwe re bibin.

Ez çûm ba diya xwe:

– Bila hunermend lêxin. Bila her kes kêfa xwe ya berê bikin,

min got. Zarokên ku digiriyan bi şîmaqan hatin hêdengkirin. Herkesî hêdî li çepikan xistin. Ji aliyekî ve jî li derî ket:

– Derî vekin, derî vekin!...

Birayê min yê biçûk jî du satil av li lekeyên xwînê kirin. Welathezan xwe di êxur de, di nava kayê de veşartine. Me hêdîka deriyê xwe vekir. Sûbayek û çend leşker bi xurtî ketin hundur. Diya min û Zohre xanim listik di nêvî de hiştin. Piştî kéliyekê deng ji muzîkê jî hate birîn.

– We anarşîst lu ku veşartine?

–

– Niyeta wan tuneke ku ew cihê wan bibêjin, li hundur bigerin!

– Ma em ê wan li ku veşêrin, teymenê min, min got.

– Em wext winda nekin, hê malên ku divê em lê bigerin hene, teymen got.

Leşker bi sîlehên xwe ketin hundurê odeyan. Zarokên biçûk ji tîrsa dest bi girî kirin, keçên ciwan jî ji şerman rûyê wan sor bûn û serên xwe berdane ber xwe. Dergîstiya min jî digiriya û destmala di destê xwe de dicût. Wan li bîrê nihêrin, paşê jî li êxur geriyan. Wan der û dor didan ber dîpçikan. Her tişt derket ortê. çavên wan li kaloyê ku ka ji ber xwe dida alî û yê mirî ketin. Welathez di bin kayê de bûn. Herdu jî difikirîn.

Teymen çêrên dinyayekê ji jin û mêr û zarokan re dida. Gava wî bi demançeya xwe yê hêsîr ber bi hewşê ve dehf da:

– Berî bi saetekê, li ser girik hûn ne wilo bûn, got. Niha ferqa we ji pisîka ku şîr rijandibe, tuneke.

Welathezan bersiv nedan. Yê xort, bi awirên çêrtijî li leşkerê ku sîleha wî jê stendibû, nihêrî. Heçî yê kal bû, ew mîna heykelekî bêtevger bû. Wan sîleha wî û çîfetaya me ji destê wî derxistin. Paşê jî du kulmên baş lê xistin.

Teymen:

– Mêrkujên pîs, hûn ê niha hesabê kirinên xwe li hemberî xelkê bidin, got.

Xwîn ji lingên kalo diherikî.

– Em ji mirinê natirsin, wî bi xayîzbûn got. Ev e, me bikujin.

Leşker li kêleka hev ketin rêzê. Welathezê ciwan berê xwe bi me vekir:

– Mirina di ber welêt û di ber azadiyê de bi rûmet e. Qeder me zû ji vê dinyayê vediqetîne, got. Gava ew dipeyivî zimanê wî li hev digeriya. Lê van bêrûmet û rezîlan ji bîr mekin. Wê roj were, ev erd ji wan re jî bibe gorr.

Teymen:

– Hiş be, kuro, bi qêrîn got. Raweste, ez ê kêliyêk din wî zimanê te bibirim.

Paşê jî ew li me zivirî:

– Zilamê malê kî ji we ye, got. Ew mazûbanê mêvanhez kî be, bila derkeve meydanê.

– Ez im, min got.

– Ma tu bi cezayê veşartina anarşîstan nizanî?

– Em dizanin, lê, gelo sûc di dermankirina birînên birîndaran de ye? min got.

Ew li leşkeran zivirî:

– Vî bigirin, ew tewş dipeyive, got. Te çima yê mirî bi yê birîndar re veşart, ha?

Min bersiv neda.

Gava du leşkeran bi milên min girtin û ez ber bi hewşê ve kişkişandim, dengê feryadan ji dû min hate bihîstin. Ew dengê diya min bû. Mirina ewladan zehmet bû. Ma dilê kîjan dayikê xwe li ber vê yekê digire ku dilê diya min xwe li ber bigire. Ez bi rewşa dergîştîya xwe nizamim. Birayê min yê biçûk, ji ber giriyê diya min û ji ber ajotina min ya ser mirinê xwe negirtiye. Ez di nava destên du leşkeran de bûm. Yên din jî welathez didan ber kulm û pehînan. Ji pişt min dengê bat, xwe avêtin ser Teymen, ez li pişt xwe zivirîm, min dît ku Teymen li erdê digevize. Belkî jî ew ê bimire. Demançeya wî ber bi hewşê ve teqiya.

Du welathezên ku ji şaşbûna leşkeran destkewtî bûn, xwe dane pêş. Min jî xwe avêt ser demançeya Teymen ya li erdê. Hay û hûyek bi hewşê ket. Zar û zêç reviyên bunduran û welathezan jî dest avêtin sîlahên xwe yên li bewşê. Min bera leşkerekî bi sîleh da û

ew ket erdê. Welathezan ji herduwên din kuştin. Dawiya maye ji di deriyê vekirî re baz dan. Ev hemû di demeke pir kurt de bûn.

Me leşkerên mirî kişandin ber derî û kinc û sîlehên wan ji wan kirin. Gelek gulle bi wan re hebû.

Gava welathezê ciwan gulle xist sîlehê, tif kir rûyê Teymenê mirî:

– Bêrûmet, got, tu bi lingên xwe hatî ser mirinê. Te ê ez bikuştima, lê tu bi xwe hatî kuştin.

Ji vir û pê ve çîroka me nayê bîra me. Her kes cihê behs dikin. Ne xuyaye bê kî ji me berê mirî ye. Gotin hevdu nagirin. Gava ez ji diya xwe dipirsim, ew bersiv nade.

– Tu ê çi bikî jê, kurê min, diya min dibêje. Tiştê em dizanin, em hemû mirine. Çawa, çilo? Çi fêda wê heye ku em niha vê çareser bikin?

Gelo bûyer rast bûn, ne rast bûn, rivînê ji ku dest pê kir, bombe çawan teqiyay; ez li ser kîjan perçeyî belav bûm, diya me û xwişka me çawan bi saxî di nava êgir de şewitîn, û gelo me qêrînên zarokên biçûk ku ji ber dest û lingên xwe yên jêkirî digiriyay, bihîstin? Em nizanin. Diya me rast dibêje. Xuyaye li baxçeyê me, xwişk û bira, dê û cîran em perçe perçe bûne û belav bûne. Ma wê çi têkeve destên me ku em li awayê kuştina xwe bikolin?

Niha kêleke gorra me jî tune ye. Û li milê me yê çepê jî mala me ya wêranbûyî heye. Kund hêlînên xwe li ser çêdikin. Serfiraziya mirovên ku ji rojê ditirsin bûne strî û li baxçeyê me geş bûye. Li cihê sebze gêrik hêlînan çêdikin. Kesî me tune ye ku dîwarên me yên wêran ji nû ve lêbikin û der û dorê dîsan hêşin bikin. Em li mirovên ku dikarin ji bîra me avê bikişînin û der û dorê paqij bikin, digerin. Em dixwazin warê me dîsan şên bibin. Em dixwazin tîrên ku hevîrê peqlewê vedike û destên ku wan dizîvirînin bi paş de vegerin.

Em dixwazin, muzîka me ji cihê ku hatibû birrîn, dest pê bibin û em dîsan dest bi kêfa xwe bikin. Dergîstiya min hê govend negirtiye. Ew ne westiyayî ye. Min pere bi eniya dergîstiya xwe ve neki-riye. Eniya dergîstiya min li navê nexuyaye! Em dixwazin zarokên

mirî kulmên xwe yên ku savara germ jê dirije, bigirin. Lîstik û şahî heqê wan e. Bila xwişka me jî bi kirasê xwe yê nû dilşa bibe. Qurdeleya wê ya sor çiqasî li porê wê tê, ew ê li neynikê binihêre.

Neynik şikestiyê, rûyê wê dibe hezar perçe!

Em ê nikaribin kesî di hundurê vê xemgîniyê de dilşa bikin. Her gava em ji bo xweşbîniyê davêjin, vala ye. Em dixwazin yek derkeve û destê xwe bibe ber lêvên xwe;

– Hişin, bibêje ji tanqan re, ji topan re bibêje, hişin. Bila ji her-dêla şer, kêf û şahî hebe. Rehetiya zarokan xera mekin, hişin, hişin!

Berevajiyê wê tanq di ser me re derbas dibin. Niha jî, gava em dengêkî biçûk dibihîzin, tirsê ku em ê careke din bimirin peyda dibe. Em ji bo kesên bêkes yên ku li taxa me mirine, gilîdar in, em ji bo malbata xwe ya ku qir bûye gilîdar in, em daxwaznameya xwe pêşkêşî mirovahiyê dikin. Tilîka xwe deyne ser xwakê, yadê, cîranino. Tu jî bavo. Bila hemû dinya bixwînin, bi rewşa me bihesin.

Wergêr: Firat Cewerî

Mirina Mirişka Spî

Jiyana li biyanîstanê, mirov dike dilê hênetiyên cuda. Bi xwestina, ji bo ku tişteki ji bîr bikin, hûn bi dû mijûliyekê de diçin, weke keştiyeke ku li ser avê diherike. Hîseke neserketinê ku hûn sedema wê nizanin an xemgîniyên ku şaşiyek afirandine, we dike nava lepê xwe. Hûn xelasiyê bi yekbûna xwezayê re dibînin. Ji xwe li welatekî biyanî, ji malbata we pê ve kesekî din, ku hûn bikaribin pê re deng bikin li hawirdora we tune be, an go kesek qîmetekê nede we, ango we nas neke wê gavê rewşa we xirab e, wê demê ji bo we xweza maneyeke gelek cuda dide û cihêkî giran digire. Tu dibêji qey zarokî, jiyana xwendegêhê, a leşkerî û pêdaketinên we yê hunermendî, li paş dîwarên qalind dimînin û weke ku ev macerayên yekî din bin, biyanî dibin.

Bîreweriyên kevn ku we bextiyar dikin mîna çûçikên kewçirkan belav dibin. Çi bîreweriyên we yê dijwar; nexweş hebin, ew jî bi poşmanî û neserketinên we re yek dibin û bi hev re derdikevin pêşberî we. Hûn dibêjin qey êdî dibin mîna mirovekî ku li serê çiyân û li nav daristanan tobe dike.

Gundê ku em lê dijiyan li xewlecihekî bû, mehên havînê hênik dibuhurîn, hefteya pêşîn a meha çiriya paşîn hawirdora me bi berfê tijî dibû. Ev berfa ku şeş mehan ji cihê xwe qet ne dilivîya û ne jî dihêlîya, bi berfa ku nuh dibariya re girên mezin ji hev diafirandin. Ji bo ku hawirdora mala ku em lê dijiyan vebikim, min her sibe du saetan berf davêt. Dema bi qasî ku mirov bikaribe tê de bimeşe min rê vedikir, ez gelekî kêfxweş dibûm. Lê ber bi nîvro ve dîsan berf û bahozê dest pê dikir. Hemû xebata min bertelef diçû. Mala me li nava daristên bû. Spîndarên dirêj ku ser şaxên wan tijî berf dibûn, nûneriya dinyayeke bêdeng, ku ji taritîyê zû nependî

dibû, dikir. Dema ku tarîtiyan hêj nava rojê bi ser we de digirt, we ê bigota «roj qediya» û we yê fikira roja dahatû bikira.

Mala me li kêleka daristanê bû. Xezal û pezkûviyên ku tevaya zivistanê zehmetî dikişandin da ku tişteki xwarinê peyda bikin, bi keriyên dadiketî baxçeyê me. Heger me tîfinga xwe ber bi wan ve bikira, wê gavê, bi derbekê re me ê dudu ji wan bigevizanda, biguranda û di sarinca xwe de bi cîh bikira. Lê me bela xwe qet li van heywanan nedida; giyayê ku mehên havînê me dabû serhev û hişk kiribû me ew didan wan, dema ku dixwarin min li wan temaşê dikir. Min bi wan re dostaniyeke ku berf û sermayê pêşkêşî min kiribû, danîbû. Dema ku berf diheliya û dinya dibû bihar, wê gavê jî ev dostaniya me diqediya. Êdî pezkûvî û xezalên min dikişiyên ber qiraxa gola paqij ku li wê derê çîke-çîka çûkan bû, wan jî li wir baz didan, direviyan. Bo ku em jî tama biharê derînin me li ser çiya û girikan baz didan. Kerguhên berrî li derûdora me diçûn û dihatin, sioriyên xozên çeman dikeritandin, ordek û qazên bejî di ser serên me re difriyan. Mîna hemû gundiyan me jî, ji bo teyr û çûkên macir hêlînên ji text amade kiribûn. Me ev di ser darên nav daristên de bi cîh kiribûn. Gelo ew kirêdarê ku em li hêviyê bûn, hat wê mala çûkan?

Me kontrol dikir ku em bibînin, da çûka mê li ser hêkên xwe raketîye. Di wexetê kurt de ev hêlîn tijî dibûn. Ev çûkên ku ber bi zivistanê ve dê di ser Îtaliyayê re, bifriyana Afrîkayê renga -reng û celeb celebî bûn, periyên wan zer, hêşîn, sor û mîna çûka malê gir bûn. Rojekê, li hêlîna çûkekî ku nêzîkî mala me bû bûyerek ku kesekî nedipa qewimî. Pisîkeke bejî dilê xwe li wê hêlînê xera kiribû. Pisîka bejî çend carî hewl dida ku çûk û çûçikên di vê hêlînê de bixwe. Çend çaran min kevir avêtibûyê, min xwestibû ez wê bitirsînim. Lê wê guh nedayê û tenê xwe ji ber kevirên min dida alî. Wexta ku min dixwest wê bitirsînim, ez bi ser de diçûm, wê laşê xwe dirêj dikir, vediziland û dixwest min bitirsîne. Lê li ba min jî mirîşka min a spî ku qet ji min nediqetiya, biçûma ku bi min re bû, hebû. Bi wê re min gelekî hevaltîyeke xweş danî bû. Dema ez di kilûba xwe de ku li tenişt mala me bû, li ser daktîloya

xwe rûdiniştîm û min dinivîsand, ew di deriyê vekirî re dihat li ba min radiwestiya. Dema min nivîsên xwe, ji bo ku rêbikim dibirin, davêtin qutiya postê, ew jî digel min dihat. Em digel hevûdu, li ser hêlînên çûkan digeriyan. Heywan li mirovên ku tevaya rojê bi tena serê xwe kar dikin re nêzîkayê raber didin. Niha, bûyera ku ez ê li vir behs bikim, di navbera wê mirîşkê û pisîka bejî de derbas bûbû.

Rojekê, ez li malê rûniştibûm, li derve min hengameyek bihîst. Pê re jî bi lez û bez derketim der. Pisîka bejî bi darê ve hilkişiyabû, hêlîna çûkan xistibû erdê û hewl dida ku çûçikan bixwe. Mîrîşka min a spî ji bo ku van çûçikên çûkan xelas bike êrîş biribû ser pisîka bejî. Mirîşk û pisîk serûbinî hevûdu dibûn û şerekî behawe di navbera wan de dest pê kiribû. Ji ber çavên pisîkê xwîn diherikî û bi boça mîrîşkê ve jî perî nema bûn. Min kevir avêtin pisîkê û bi zor ew ji wir qewirand. Min rahişt hêlînê û lê nihêrî, du çûçik winda bûn. Heta ku mirîşka spî pê ve gihîştibû. Pisîkê dudu ji çûçikan xwaribûn. Lê qet nebe sisê ji wan rizgar kiribûn. Bo mirîşka spî ev jî serketinek bû. Belê, ev bûyera bû ku weke bîreweriyeke biharê di mêjiyê min de mabû.

Hezkirina min a mirîşka spî zêde bûbû, min dostaniya xwe pê re xurttir kiribû. Min giyayê hêşîn jê dikir û bo wê pêşkêş dikir.

Kêfa wê pir ji mewîjan re dihat. Dostaniya me tevaya havînê domand. Min mesele ji keça xwe Sibelê re vekir. Xweşdosteke heywanan bû. Li navçeyê beşdarî musabeqeya xweşîkbûna keroşkan bûbû, bi keroşkên ku mezin kiribûn re, hercar yekemîn derdiket.

Ew digel hevala xwe ya xwendegehê Tonê, beşdarî wan musabeqeyan dibûn. Tonê alîkariya wê dikir. Xelatên ku qezenc dikirin mîna bira li hev parve dikirin.

Çewlik nêzîkî gundê ku em lê diman, li ser çiyayê Hofûnê bû. Li çewlikê xaltiya Tonê dima. Ji bo ku em mirîşka Spî lê bihêlin ji vir cihekî baştirîn dê neba. Sibel û Tonê mirîşka spî xistin hundirê qutîyeke ji qertonê û hêdî-hêdî bi çiyê ve ber bi çewlikê ve hilkişiyayan.

Rêwitiya wan du saetan domandiye. Dema ku gihîştine Çewlikê, xaltiya Tonê gelekî baş bergiriya wan kiriye. Keça min jî keniyaye û gotiyê: »Me destek ku bavê min gelekî jê hez dike, ji te re aniyê«, û qutî vekirine - Lê çi bibînin!?

Mirîşka spî ji bêhewabûnê fetisîye.

Zarokan bi bazdanê xwe ji çiyê berdan xwarê û hatin. Herdu jî digiriyan, mîna ku me hemiyan mirovekî xwe winda kiribe, em jî wisan xemgîn bûn.

Cihana ku li qederê vedigere

Li ber deriyê mazata Delalan otomobîl mirovan dieciqînin; yên nûzewijî ji dikanan firaxan dikirin. Bayê germ, kaxezên zeytûn û helawê yên ku karkeran û barkêşan avêtine, li ba dike. Erebeya dutekerî ku du ga bi zorê dikişîne, trafikê tevlihev dike; li pişt erebeya ga jî, kamyonên bi bar û kamyonên textan rêz dibin. Dengê çêrên şofêr û xwediyên erebeyan têne bihîstin. Zadçineke mezin, li têlên telefonê yên li ber mazatê dialîqe. Gava ew berepaş ber bi mazatê ve diajo, kincfiroşên kincên kevin "tu ketî ocaxa me" bi tinaz dibêjin.

Lê belê ew ê ber bi zeviyên germ, ber bi zeviyên bi bereket ve here. Qismetê gundiyan genim e. Ger pere nekeve destên gundiyan, kî ê li vî bajarî çi qezenc bike? Kes li vê nafikire. Gava zadçin dikeve rê, kincfiroş, "Bankeya Zîtaetê diçe" dibêjin û dikenin.

Peyayê herî bi hêz yê mazata Delalan, Osman bû. Hebûna wî dîwarê du metreyî ku wî çakêtê xwe pê ve bi dar de dikir, deyndarê wî bû. Ji ber ku li vir qet karê tapoyê nemeşiyaye. Ma milkê dîwêr jî çêdibe? Ev di qanûnan de tune. Cihê ku qanûn lê bêdeng be, hêz û qurnazî dipeyive. Loma her tim cih diketin destên mirovên cûda. Osman bi tesbîha xwe ya kehrîbanî û bi simbêlê xwe yê boq di wir re derdikeve. Ji kul û xeman dûr, ew cihê xwe dibîne. Ew bi rewşê dizane:

– Ma bûyerek bûye?

Yekî ku bi paqijkirina kincên xwe yên ku spartine dîwêr ve mijûl e, "ne weke do" dibêje. "Ma heya em dev û pozên hevdu neşikînin ev kar nameşe?" Osman dibêje. Ew ji dubarekirina vê gotinê zewqeke mezin distîne.

– Êêê dostino, ma mirîdên nû yên ku ketine tekeya me tune?

Ji roja ku Osman bûye berpîrsiyarê mazatê û bi vir de, ew kadroyan di ber çav re derbas dike. Heta ku erebeyên hespan dihatin û xwe dispartin deriyê mazatê, ew teftîşa Osmên dom dikir. Gava hespan ew der dilewitandin Osman, "ji belediyê re kar nemaye" digot û ji nişkê ve li du peyayên reben û stûxwar ku li ber wî rawestiyabûn, hayî dibû. Ma wan herdu peyayên ecemî dikarîbûn bêî destûra Osmên kincan bifiroşin?

– Em in axa, wan bi stûxwarî digotin, me ji taxê ev kevnekincên ha bi erzanî bi dest xistin. Em ê wan li vê derê bifiroşin.

– Ma hûn ji vî karî fêhm dikin?

– Ne ewqas, em ne bi qasî we hoste ne.

Şîrikê wî tevlî peyvê dibe:

– Em têkilî kesî nebin, Memet got, em çar salan di girtîgehê de li ba hev man. Tenê tiştên ku me xwarin û vexwarin cihê çûn. Me bi hev re biryar dida.

Yê din dom dikir:

– Kuro Ahmet, min got, ma herkes çawan qezenc dike? Ma bayê sor bi me ketiye? Çiyê me kêmi xelkê ye? Ger em ketibin girtîgehê em nemirine ku? Wek yê xelkê zimanê me jî heye. Em ê ji mîna herkesî bi keda xwe qezenc bikin. Me paşê destên xwe dane hev. Min ji morîkan cûzdan çêdikir, min bazinên jinan çêdikir, Ahmet jî mar çêdikir. "Gardiyan jî peyayekî baş bû haa. Xwedê jê razî be, wî jî pere dida me." Ahmet, "erê" digot û paşê li rûyê Osmên dinihêrî.

– Baş e, lê gardiyanê vir jî heye. Karê wilo vala nabe.

– Em dizanin axa, digotin. Wan yek ji kincfiroşan nîşan didan:

– Me Receb dît, haya me ji rewşa mazatê heye. Tu meraqan meke axa, em çî bifiroşin, em ê para te jî bidin te.

Osman ji kincfiroşên nû re salepê dixwaze, lê ew naxwazin vexwin. Ev îkrama ku li vî cihê biçûk ku menfeeta wan tê de heye, hîsên wan yên pak tîne zimên:

– Em sibehan vî karî nakin, em ê piştî nîvroyan bikin. Guh mediyê axa, ji bo me mesrefê meke. Ji xwe ji nîvroyê re zêde nemaye, wan digotin.

Ji erebeyên hespan kursiyên kevin û sobe têne daxistin. Barkêşên mazatê bi bêhnçikandin wan dadixin mazatê. Gava Osman cigareke nû pêxist, bi esnafekî li ser ligan re dikeve sohbetê. Wî bi vê yekê qedê û dergehê qismet bi hewayeke nependî dinixumand.

Wê demsalê esnaf û kincfiroşên nû pir bûbûn. Li dîwaran cih nemabû ku kincfiroşan kincên xwe pê ve bi dar de bikirina. Hinêk kincfiroşan kincên xwe li pişt xwe dikirin û ew li mazatê digerandin. Mîna berê, îlankeran jî nikarîbûn li jorî deriyê mezin yê textîni afîşên derman û sabûnan bizeliqandina. Osman çû ser milên du peyan û bi misasekê kincên xwe bi mîxên bi dîwêr ve kutayî ve bi dar de kirin. Digel ku şer û pevçûn kêr nedibû jî, dîsan herkes ji jiyana xwe dilşa bûn. Wê salê çend quruş ketin destên esnêf. Kevnedîwaran li gotûbêjên xweş yêr kevnecincan guhdarî kirin. Ger şahî û huzûr qezenckirina peran bûya, cîhana biçûk ya li pişt vî derî, ber bi wê ve dizîvirî.

Osman di birêvebirina mazata Delalan de, zehmetî nedikişand. Wan jî yeka Osmên nekirin dudu. Belediye li hemberî wan bûbû yek. Yêr ku dihatin malê xwe bifiroşin, di ser buhayê ku Osman digot re, nedifirotin. Dawî dawî dîsan mal kete destên wan. Yêr ku qezenc kirin, qezenc kirin.

Hemû rojê pareke biçûk jî digihîste kesên ku karê esnafan hêsan dikirin. Osman "kî ji kê re delaltiyê bike, bila mafê xwe bistîne. Yêr ku mafê xwe bestîne jî bila werin ba min" digot. Du çêr têra qedandina kar dikir.

Navbervanî jî bi rastî hunerek bû. Bi gundiyan re muameleyeke cihê dihate kirin, ji yekî nû re muamleyeke cihê dihate kirin. Yek dibêje: "Hemşerî, tu ji kîjan gundî yî?

– Ez ji Umararan im, ji gundê pişt çiyê.

Ew ji lixwekirina kincan dilşa ye, gava yê gundî li dayîna peran difikire: "Kîjan Îrîza" dibêje. Ma gundên bê Îrîza hene? Navbervan "Îrîzaya mezin" digot, Îrîzaya xwesiwa muxtêr".

Yê navbervan dom dikir:

– Nebêje ku tu ji me yî. Bila ev peya zêde ji te nestîne. Ma wî ji

te re got sed û sî. Pênc lîra îkram bike. Xatirê vî peyayî li vê maza-
tê heye. Heydê, tu xêrekê jê bibînî.” Gava yê gundî diçû, ”silavan
li Îrîzayê bike” yê navbervan digot.

Gava kar wilo dimeşîya, serê Osmên tevlihev dibû. Li dû hev
pêçana wî ya cigarê, zêde çêrkirina wî dikir ku yên din bawer bi-
kin ku karê wî baş naçe. Hinekan li ser hev pere dihejmartin destê
wî. Wî pere ji hêrîkeke xwe dikire yeke din. Wî paşê dîsan derdi-
xist û dixist cûzdanê xwe. Yekî din, buhayê kincên ku nû kirî ye
di serê xwe de çêdikir. Yekî din, bişkokek çakêtekî kevin lê dixist.
Yekî din dixwest şûna stêrka li milê çakêtekî resmî jêbibe. Gava
Osman simbêlê xwe yê ku ji dixana cigarê zer bûbû, ba dida, bi
hêrs digot:

– Kuro ez çi dibêjim ew cidî nagirin. Min mîna kûçikan nedin
reyandin. Werin vir!

Hinek,

– Ma te ji me re got axa, dibêjin û ber bi pêş de tîn.

– Bang hemûyan bikin hîla werin vir.

Rewşa Osman tavilê xuya bû. Hukmê wî yê bi biryar tavilê ha-
kimiyeta wê belawelabûnê kir. Yekî ji nav wan:

– Werin zaron, civîn beye, got.

Yekî din jî,

– Kuro ma wê vê yekşemê dîsan Osman axa me bibe kongreya
partiyê? got.

Osman bi çavan her kes dawerivand û dengê xwe bê bilindtir
kir û peyivî:

– Kar baş diçe, esnaf zêde bûne. Ev cihê mîna hêlîneke çûkan
ne qîşleyek e ku me têt bike. Ez destê xwe bilind bikim wê li esna-
fekî bikeve. Ewqas pir hatine vir ku em nikarin ji wan tevbilivin.
Ji niha û pê ve li vê mazatê ji pênc kesan re cib tune.

Çend kesan gotin:

– Wîlo nabe, axa, zar û zêçên me hene, ma ev çi gotin e.

Osman ji wan re got:

– Xatirê me li qereqolê heye.

– Em dizanin Osman axa, gotin, xatirê te heye.

– Hukûmet ji bo beqçitiya mehelê li peyan digere. Wê sê kes bikaribe vî karî bigire.

Kesî guh nedan wan du-sê gundiye ku li ber deriyê mazatê diçûn û dihatin. Herkesî guhdarî dikir.

– Dawiya maye jî wê di dibistana destpêkê de bibe paqijker. Kes birçî namîne.

Osman peyva xwe xelas kir. Hilmek li cigara xwe xist. Ew dîsan fikirî. Ew bi simbelê xwe yê boq mîna qatek kincên ku tu bi dîwêr ve bi dar de bikî xuya dikir, lê ew di kûraniya fikran de winda bûbû.

Esnafan li ber derî dest bi mînaqêşê kiribûn. Wan bi girîngiya biryareke wilo dizanibûn. "Pir zehmet e ku em Osmên vegezinin." Yekî, "Osman berê ne wilo bû, çi pê hatiye" got. Osman tenê li peran difikire. Em hemû li dîwêr pera ne. Ma ne ji bo peran be, çi karê me li vir heye? Yekî din, "Ka ez bi Osman re bipeyivim, heta ez bangê we nekim hûn neyên" got. Ew çû ba Osmên û ew jî fikrên wî bi dîwêr xist.

"Ev bêhtengiya te ji çi ye Osman axa, ka ji min re bibêje. Em dîzanin ku tu çav bernadî qismetê pênc kesan. Tu peyayekî çavtêr î. Qenciya te digihîje me hemûyan. Em biçin kîjan qehwê, dibêjin ev peyayên Osmên in û bi xêra te hurmetê nîşan me didin. Ma tu pênc kesan ji me ji kar bi dîwêr bixî wê çi têkeve destê te? Dev ji vê yekê berde, bila herkes nanê xwe bixwe. Me çi ji beqçitiya taxê ye, me çi ji paqijkeriya dibistanê ye. Bala me kesî ne li ser van karan e. Tu me hewcedarî dergehê dewletê meke!

– Tu diçî kîjan qehweyan Durmuş? Osman pirsî.

– Ez diçim qehweya bi birk, ez diçim qehweya mahciran, ez carinan jî diçim qehweya kerxanê.

– Li her derê min nas dikin, ne wilo Durmuş?

– Erê, ew te nas dikin, ew dibêjin ev peyayên Osman axa ne û ji me re hurmetê dikin.

Osman dîsan fikirî:

– Durmuş, got, em ê sibehê vir têxin pergalekê. Divê sibehê her der bibe mîna gulên. Wê li vê derê paytonek raweste. (Bi destan

deriyê mazatê nîşan da):

– Ser çavan, axa, tiştê tu dibêjî, em ê bikin.

– Gava jin di erebeyê de xuya bû, ez ê herim ba erebê, hûn ê jî bidin dût min. Ez ê pê re bipeyivim. Tu ê bi lez wan gotinan dubare bikî. Tu ê bibêjî ku li vî bajarê mezin xatirê Osman axa heye.

– Ez ê bibêjim axa. Tu qet meraqan meke. Ez ê sed carî jî bibêjim. Ev ne derew e ku.

Osman dubare kir.

– Bi dengê hê bilindtir bibêje! Gava ez herim ba jinê, divê tu jî werî ba min. Bêje, Osman axa, ma tu ê di dema kar de me bihêlî û bi ku de biçî? Em nikarin bê te karê mazatê bizîvirînin. Karê xwe bihêle êvarê û li vir bimîne. Ez ê jî ji jînikê re bibêjim li qusûrê menêre, bê min ev kar nameşe û ez ê ji erebeyê dakevim. Te fêhm kir?

– Tu qet meraqan meke, axa, Welleh ez ê bibêjim. Ma ev ne derew e ku, bê te karên vir nameşin.

Kinciroşên din li sobbeta wan guhdarî dikirin. Ew di nav xwe de bi aqilê Osmên kenîyan. Osman xwe bi xwe:

– Wê ew qehpik li ba wî nanopêjî xatirê min fêhm bike.

Paşê çavên wî vebûn, simbêlên wî yê boq tevlivîyan. Cigareya ku wî ji serê sibehê de dikişand, cara pêşî di kezeba wî de rûdinişt. Durmuş gotina dawî jî anî cih.

– Axa, got. Qet nebe were em kar bidin van pênc kesan.

Osman:

– Ma kar jî gotin e, kuro Durmuş, kî çî difiroşe bila bifiroşe, got. Bayê sor bi we neketiye, li qismetê xwe bigerin?

Durmuş bi dilşahî:

– Bi xêra te axa, got. Heta ku tu li ser serê me bî, em birçî namînin.

Gava esnafên din biryara dawî bihîstin, bi dilşahî vegeyîyan ser karên xwe. Wan çend gundî ber bi koma kincan ve kişandin û anîn.

Hêla qederê ya şên, carinan mîna roja ku ji nişkê ve derdikeve, wilo tarîtiya mazatê rohnî dike. Esnafên li mazatê bê ku ew li

xemgînî û dilşahiya xwe bifikirin, ew ji cihê ku maye dest bi karên xwe dikin û heyfa demê jê hiltînin.

Mîna erebevanên ku çêr dikirin, bi qamçiyên bêrehm êş û ezab li stûyê hespên bêziman siwar dikirin. Gava qamçî bi bêînsafî li hespan diketin, çend esnafan baz didan û dihatin erebe dehf didan.

Piştî demekê, mîna sehneyeke tiyatroyê, mazat bi qedera xwe re dima. Êdî zimanê ku dihate peyivandin, zimanê sûkê bû. Qerebalix mîna qutiyeke boyaxê li ser rûyê mazatê dihat reşandin. Mazat di hundurê vê dekorê de, bi herdu deriyên xwe, mîna xeyaleke çilmisî ji qerebalixan re behsa hebûna xwe dikir.

Werger: Firat Cewerî

Dagirtina valahiyan

Bajarê Olê ji herêma me bi bîst û pênc kîlometreyan ber bi bajarê şûr bû. Bi çavên biyaniyekî, an jî ji bo kesên ku bîranînên wan yê taybetî tunebin, hema hema bêîmkan e ku ew Olê ji bajarê ku em lê dijîn, Golê, veqetînin. Çiyayê wê, daristanên wê, berfa wê, serma wê, dikanên wê yê kooperatîfan, kafeteryayên wê, hotêlên wê û jinên ku li ser lingan paşgotiniyan dikin ve, mîna ku ev herdu bajar cêwî ne. Gava hûn otomobîla xwe bajon kuçeyên Olê, »gelo ma dîsan em berepaş veqeriyên Golê« hûn ê bibêjin. Ev lihevçûyîna van herdu bajaran wê we şaş û ecêbmayî bihêle.

Gava em bêkar û bê mijûlî diman, me riya Olê digirt. Yek ji xeraten Norvejê yê navdar, hoste Breydok li vî bajarî dijiya. Ew nod û sê salî bû. Me li ba kalo sindoqeke kincan dabû çêkirin. Hoste Breydok bi tenê dijiya. Mala wî li serê girik bû. Wî atolyeya xwe li quncikeke baxçê xwe ava kiribû. Hoste kerr bû. Bêî ku em li derê bixin em derbasî hundur dibûn.

Her cara ku em diçûn ba wî, me ew li quncika malê, ya metbaxê, li ser qoltixeke kevin rûniştî, didît. Di firaxeke kevin de perçene patatan hebû. Çaydanê wî li ser êgir dikeliya. Ne xuya bû ku wî ê ew ava germ ji bo çayê bi kar bianiya. Ez wilo texmîn dikim ku ew her carê wê ava germ bera destşoyê dide û dîsan ji nû ve çaydên tijî av dike û dide ser êgir. Ew bi vê yekê ji tenêtiya xwe rizgar dibû û dibû xwediyê mijûliyekê.

Gava ew çav li me diket, pêşî ditirsiya û bi awirên xwe yê aciz, aciziya xwe nîşan dida.

Mirovên kal û pîr, li vir jiyana xwe ya rojê di hundurê tenêtiyê ke ku ew fêr bûne, dibuhurînin. Lê yê me em li berevajiya wê difi-

kirin. Em texmîn dikin, ew ji mirovên ku li wan dipirsin û li wan digerin hez dikin. Qet jî ne wilo ye. Heya niha, digel ku bi kêmanî em bîst carî hatine ba wî jî, em qet nayên bîra wî. Wî bi nêrî-nên xwe yên bi mereq dixwest fêr bibe, bê em kî ne û em ji bo çî hatine. Me xwe bi ser guhên wî de ditewand û me bi qîrîn digot:

– Ger te sindoqa me xelas kiribe, em hatine bibin!

– Ha, ne wilo, wî digot û hêdîka radibû ser xwe. Paşê em dike-tin bin milên wî û em ji pêlikan ve dadiketî jêr. Rêveçûna me ya heya atolyeya wî deh deqîqe dajot. Gava em digihîştin ber deriyê atolyeyê, dihat bîra wî ku wî mifte ji bîr kiriye. Em dîsan bi eynî giraniyê bi paş de vedigeriyan. Em li bendî wî diman ku ew mifte-ya xwe bibîne. Di nava vê bendemayinê de, ew dîsan li ser kevne-qoltixên xwe rûdinişt, dîsan ji me dipirsî bê em ji bo çî hatine û çî dixwazin.

– Em ji bo sindoqa xwe ya kincan hatine, bavo, ev çend meh in em li benda xelaskirina wê ne.

– Ez ji ku dibim bavê te? wî bi hêrs digot.

Hosteyê kal her tişt zû ji bîr dikir. Gava em careke din diketî binê milên wî û me ew dibir ba atolyeyê, bi destê xwe yê ku dihe-jjya mala xwe nîşan dida,

– Em ji ku hatine ku, digot. Em hatine, lê ji bo çî em hatine? Ez nikanîm piştî vê saetê bixebitim.

Wî paşê ew gotinên xwe jî ji bîr dikir û dolabên necirandî yên ku ji bo saetên dîwêr yên mezin çêkiribûn nîşan dida. Atolye tijî alavên bi qîmet yên xeratiyê bû. Kî dizane bê wî ew di çend salan de çêkiribûn. Dibe ku jî yên ku ew temî kiribûn, ji çûyîn û hatinê westiyabûn û dawî dawî hew hatibûn.

Sindoqa me ya kincan li wê rastê bû. Rûyekî wê bi hostenecarî hatibû xeritandin, motîvên norvecî yên gelêrî lê hatibûn neqîşan-din. Lê belê ji çemilên ku wî berî bi şeş mehan lêxistibûn û pê ve tu guhertinên din di sindoqê de çênebûbû. Her cara ku em diçûn ba wî, me didît ku wî bi îsrar sindoq parastiye. Me ew ji rewşa sindoqê fêhm dikir. Gava hostayê kal dikete atolyeyê, wî tavilê em ji bîr dikirin; wî bi destan der û dora xwe tev dida, ev jî ji wî re bû-

bû mîna xûyekî.

Carinan wî aletek dixist destê xwe û mîna ku em ne li wir bin, wî dixwest girêkeke lingê dolabekê jê bike. Lê wî nikarîbû. Ji ber ku destê wî dihejîya, wî nikarîbû ew alet tam li girêkê bixista. Gava ez cara din jî hatibûm û min ew wilo mijûl dîtibû, min hêdîka deriyê sindoqa me ya kincan vekiribû û lê nihêribû. Mîxekî mezin di valahiya qorziya sindoqê re derketibû. Wê yekê em kêfxweş kiribûn, lê belê wî mîx di cihê cih de nekutabû. Gava min xwe di ser sindoqê re xwar kiribû û li dirêjahiya mîx nihêribû, ew hatibû ba min.

– Ev sîparîşek e, wî gotibû. Ew ê di nêzik de werin bibin. Min hê ew xelas nekiriye.

Min hingî deriyê sindoqê girt.

– Ji kerema xwe re destê xwe medin alavên xelkê, wî got.

Wî ji bîr kiribû ku sindoq ya me ye. Paşê mîna ku ew vê şîka me birastîne, ew li me zîvirî:

– Baş e, hûn hatine çî, hûn çî dixwazin? wî ji me re got.

Ji bo ku ez wî jî jibîrkirina wî bi dûr bixim, min xwest ez wî hêrs bikim:

– Ev sindoqa kincan ya me ye. Te niha fêhm kir? min bi dengêkî bilind gotê.

Lê dîsan mîna ku wî nebihîst.

Em ewqas car çûne Olê û vegeyane, lê me carekê jî nedîtiye ku Breydok li atolyeyê dixebite. Her cara ku em diçûn ba wî, me didît ku tepsîka patatan li ber wî ye. Wî awirên xwe yên çilmisî berdidan xalekê û difikirî. Li odeya wî pirtûk û rojname jî tunebûn ku mirov ji xwe re bixwenda. Alavên wî yên rojane jî, yên norvecî î bi kêmanî pêncîsalî bûn. Te digot qey tiştek nehatibû guhertin. Qet nexuya bû bê ew kîjan saetan diçû atolya xwe û dixebitî, an jî wî kengî navbir dida karê xwe. Dîsan jî wî lingekî du metroyî yê saetekê ku ji mînakên necariyê yê herî baş bû, di demeke ne diyar de çêkiribû. Wî ew nîşanî min dida û digot:

– Divê xwediyê wê werin bibin, ez bawer dikim ew ê nebêjin xelas nebûye. Ew ê bixwazin bibin, lê niyeta min tune ye ku ez bi-

dim wan. Ma ew ê çî bikin jê? Dolabeke saetê ye. Min ev ji bo çî çêkir? Gelo hêja ye? Ew ê di nava firaxan de bimire û here. Ew bê ku li vê yekê bifikirin ew ê werin û bibin. Ji ber ku wan hertim wilo kirine. Ew bawer dikin ew dikarin bi peran her tiştî bikirin. Ma pere çî ne? Mirov ji bo têrkirina zikê xwe keda xwe difiroşe. Ma ev dolaba saetan ya bi zengil bi tenê berhemeke kedê ye? Ma hêlên wê yên di ser kedê re jî tune? Min berê yên spehîtir çêdikirin. Ew çî tiştên spehî bûn. Kî dizane bê çî bi wan hat? Min yek jî ji wan xebatên xwe nedît. Ji ber ku ew êdî ne yên min in, ew yên hinin din in. Ew qoltixên ku min neqîşandibûn, maseyên xwarin û nivîsandinê; dîwan, aletên textîni yên goştqîşandinê, mengene-yên textîni, lingên konsolan yên bi serşêr û dolabên xemilandî û neqîşandî hemû firiyên û çûn. Ew ê herin ya... Em çawan heta van rojan jiyane? Eva ku jê re dem tete gotin, me çawa ew dagirt? Ev çend sal çêbûn, ma tu qet rûniştîyî û te hesab kiriye? Van xebatan jiyana min ji min stendin. Min wext nedît ku ez bizewicim û ez bibim bavê zarokan. Min nikaribû ez ji xwe re dost û hevalan jî peyda bikim... Nasên min, bi tenê muşteriyên min bûn. Min tu nêzikahî ji aliyê wan ve jî nedît. Bîrbîriya wan, nêzikahiya wan bi menfeeta wan ve bi sînora bû. Ji bo ku ew bikaribin erzantir ji min bikirin, wan hertim şaşî û kêmasî di xebatên min de dît. Min carekê, serê Hezretî Îsa li ser darekê çêkiribû. Di ser re jî muşteriyê min keşeyek bû. Wî lê nihêrî, paşê »çavên wî naşibin yên Îsa« got. Hey Xwedê jê razî Keşe, ma kê ji me Îsa dîtiye... Bê ku tu şerm bikî, tu derewa dikî. Her hunermend tiştêkî ji serê xwe çêdike. Hinek Îsa bi rih (rî) çêdikin, hinek jî wî bê rih çêdikin... Hinek jî xelekê di serê wî de bi cih dikin. Hinek jî du melekên dixinê. Ez baskên van melekên bi rengê keskesorê boyax dikim. Hinek jê bi rengê şîrkî yê kulîlkan boyax dikin, hinek jî rengê kesk hildibijêrin.

Cara pêşî bû ku Kalo dilê xwe ji min re vedikir. Bîranînên wî yên ku bi zorê dihatin bîrê, bi kalîtiya wî re dibû yek. Paşê wî bêhneke kûr berda û peyva xwe dom kir:

– Yanî muşteriyekî din tê. Ew xwesteka xwe bi qîrîn di guhê

min de dibêje. Ew dibêje drama berxwedana mamosteyekî, ya asiya filîstînî li text bixeritîne... Jineke tazî. Li hember li ser lingan radiweste. Divê ew jina wî be. Diviyabû ez erzşikandina wan li ser text bineqîşînim. Diviyabû her hunermend li rûmeta mirovatiyê xwedî derketa. Ew dixwaze ez vê mijarê bikarbînim. Hem jî li ser sindoqeke kincan. Ev e, xweşbînî ye. Ez ê çawa bikaribim vê temayê li ser text çêbikim? An jî li ser neynikekê? Ma qey zindîkirina vê yekê hêsan e? Divê muşterî pozê xwe nexe nava karê hostê. Ger wan destûr bidana, min ê hê xweştir çêbikira. Ez dikarim serê şêr wilo li ser text çêbikim ku, tu ê bibêjî qey diranê wî yên rastî ne. Lê em nikarin valahiya dêv çêbikin. Di karê dar (text) de valahî çênabe. Divê di devê vekirî de valahî tune be ha... Tu bi xwe li zehmetiya kar bifikire. Tu dixwazî ji nevekerina devê vekirî xelas bibî. Tu ê tiştinan bikî, lê dîsan jî çênabe. Heta ku muşterî bi xwe were û bibêje: "Hoste, xwe mewestîne, karê me xelas bûye, spas." Raweste. Ya rast ew e ku tu xelasbûna kar ji wî bibihîzî. Gava ew dibêjin, tamam, ew mîna malê mîratê firaxan davêjin erebeyên xwe. Hem jî ew wilo diçin ku, ez li ber deriyê atolyeya xwe bi tenê dimînim. Ew min ji bîr dîkin. Ez bi hezar zehmetiyan vedigerim mala xwe. Ez li ser qoltixa xwe rûdinê û dîkenim. Ez nikarim qolinca di hundirê xwe de bi celebekî din vemirînim. Tiştin di serê min de diwerimin. "Kêm bû" dengê dibêje, "hê tamam nebûbû." Baş e çiyê wê kêm bû? Min leşkerekî nazî dît. Gava wî li ser vî girikê ha agir dadida ew bi xedarî dîkeniya. Ez di bin tesîra wî de mam. Ev dikare li ba heywanan wilo be. Ma ne wilo ye? Tu çi dibêjî?

Gava hostayê kal vegeriya mala xwe û bêtevger û bêdeng li ser qoltixa xwe rûnişt, ew bi awirên xwe yên ku dageriyan ser patatên kelandî, dişibiya mirovekî ku bi boyaxê li ser tabloyekê hatibe boyaxkirin. Ji bo temaşevanekî ku wexta wî hebûya, gava ew ber bi tabloyeke neliberçav biçûya, wê bibûya mîna ku wî ew carekê dîtîye, lê dîsan wenda bûye. Lê ew xuya nebûya jî, dibû mîna tabloyeke ku ji esman kindirek bi rûn dadiket û diket stûyê mehkûmê îdamê. Ger wilo nebûya, mîna ku wê her tiştî maneya xew winda

bikira. Te fikra min pirsî mîrza Breydök? Bi a min tenêtî û kalîtî du tiştên ku zehmet li hev dikin. Gava mirov bi tenê ye, mirov mîna te dest bi bîranîna kevneserbûriyên xwe dike. Hinek hûyer di mêjiyê mirov de mîna çoyiya kehniyekê nû dibin. Neheqîya ku li we hatiye kirin û nefêhmkirina we, bi hêzeke nû hertim zora we dibe. Ev bêhtengiyeke jiyane ye. Bi gotineke din, acizî û bêhtengî perçeyekî jiyane ye. Rizgarbûna ji vê yekê, bi hêz û têkoşîna we ve girêdayî ye. Di destpêka tenêtiyê de, mirov nikare bûyerên bi qîmet û yê bê qîmet ji hev veqetîne. Lê her ku dem derbas dibê, ev geremola ha radiweste, bêdeng dibe. Mîna pêlên deryayê yê mirî... Tenêtî, mizgîniya dûmahiya bahozekê dide. Û êdî ew tenêtiya ku di dilê we de cihê xwe girtiye ji we re dibêje: Çawa ku hûn nikarin beştên ku li ber lehiyê tîna mîna dirankuroskan bibînin, herweha pêwîst nake ku hûn dirankuroskan jî mîna beştan bibînin.

Hoste Breydök, bi temenê xwe yê kal li derveyî jiyana Olê mabû. Ew bi salan neçûbû serê çiyayê ku xwe li bajêr rapêçabû û dişibîya mirîşkeke kurk kerî. Ew ne di wê hêza ku wî keçikên bedew ku tevliheviya spehîtiya patat û sêv sembolîze dikir û hertim di serê mirov de jîndar dima, bidîta, Ew neçûbû li Ola ku em di sehneyên tiyatroyê de dibînin, û bi avahiya polîsxaneyê wê, bankeya Beskerudê, bi parkên xwe yê tîjî erebe, negeriyabû û nedîtibû. Wî folklorvanê Hallingî yê ku bi pêhînekê şefqeyê ku bi serê darekî ve bû xistibû, nedîtibû. Haya wî trêna ku li ser riya Olê qulipîbû û bîst û sê kes digel saksafonvanê navdar û diçû konserê, tunebû. Herweha wî nebihîstibû ku futbolvanên yugoslavî di seheya norveciyan de bi 3-1 zora norveciyan biribû. Gava dora mirov teng dibe, mirov ji taqet de dikeve, mirov dikeve rewşeke weha. Gava mirov not û sê saliya xwe dagirtibe, mirov dibe mîna benderuhekî ku ji dinyayê bi dûr dikeve. Lê belê têkoşîna jiyane dîsan berde-wam dike û dimeşe. Ger ev têkoşîn bi çar-pênc patatan jî be... Berî ku mirov bikeve û bimire, mirov fêrî hêrsê jî dibe... Mirov ji bo menfeetên xwe dest bi xweparastinê dike. Gelo ma ji temenî û bi şûn de mirov dikare çi xelas bike? Tiştên ku werin xelas dikin,

dikarin çî fêdeyê bigihîne wan? Kî ji me li vê yekê difikire?

Cara dawî ku em hatin Breydök li ber derî rûniştihû. Wî xwe dabû ber tavê. Ya rastî kêfa min ji vê guhertina wî re hat. Ew vê carê ne mîna hertim mîna alavekî li ser qoltixa xwe bû. Ez bi bazdan çûm ba wî. Hê berî ku ez di guhê wî de biqîrim û wî bi destan bi milê min girt. "Baş e ku tu hatî" wî got. Min texmîn kir û ku wî ez nas kirime û min mîna norveciyên ku kêfxweşiya xwe diyar dikin "yasoooo" bi dengekî bilind got. Wilo xuyabû ku kar di-kete rê. Lê çî heyf e ku vê kêfxweşiya min zêde nedomand. "Ez li vir ketime û mame, min nikarîbû xwe bigihanda malê" got. "Tu dikarî ji kerema xwe re alîkariya min bikî?" Min ew kişand ser qoltixê. Gava ew li ser qoltixê rûnişt, wî bêhneke rehet berda. Ew dîsan zindî bû. "Spas ji bo ku te alîkariya min kir. Te xwe ji min westand. Gelekî spas. Wekî din tu xwestekên min ji te tuneye" got. Breydök bi kubarî "Heydê, karê te qediya, tu çî li wir rawestiyayî. Here" dixwest bibêje.

Gava wî dît ku ez ji cihê xwe tevnalivim, wî di qoltixê xwe de epişand ser hev. Te digot qey dawî li hebûna wî hat.

"Breydök, ma sindoq xelas bûye?" min bi dengekî bilind gotê. "Ez hatime ku wê bibim."

"Ma bi rastî xelas bûye, ma tu ê wê bibî?" got. Wî tiştên ku berî bi kêliyê gotibûn ji bîr kiribûn. Ew ji ser qoltixê rabû ser xwe. Di hundurê çavên wî de ronahiyeke dilşahiye xuya dikir... "Çî baş e, çî baş e. Heydê, rahêjê û bibe." Ez keti bin milê wî. "Mifta derî ji bîr meke" min gotê. "Na, na, mifte di bêrika min de ye. Min dizanîbû hûn ê bihatina. Min hertişt hazir kiribû. Heydê em herin" got. Em heta atolyeyê meşiyên. Ew li her derî li bêrikên xwe geriya. Mifte nexuyabû. Tam wextî min ew vejeranda malê, wî destê xwe avêt destikê derî. Wî destik zivirand, derî vebû. "Ji xwe ev derî her vekiriyê" wî got. "Gava mişteriyên min tên alavên xwe dibin, ew fêrî vê rastiye dibin. Baş e ku hin tişt wilo ne. Wer ku ew min dibin û tînin, ew jî mîna min diwestin. Ev westandin dike ku mişteriyên min bêtir bi alavên ku dikirin re bêne girêdan. Çawa ku gava mirov alavekî dicibîne û tavilê pereyan dihejmêre

destên xwediyê mal, ne hunerek e, hostayê ku rewşên ji peran wêdetir tiştin ava neke jî, ne tu hosta ye.”

Gava em ketin hundurê atolyeyê, çavên Breydök yê bêruh dîsan biriqîn. ”Gava sindoq diçe, ew valahiya sindoqê heye ya, a ew valahî ye ya ku huzûrê dide hostayên mîna min” got.

”Lê belê tu û yê mîna te, hûn pê ketine û valahiyên malên xwe yê ku we ji bêhtengiyê difetisînin, dadigirin. Gava hûn alavekî datînin qunceke mala xwe, bêhna we fireh dibe. Ev çi adeteke ecêb e.”

Gava me haziriya derxistina sindoqê dikir, jina min ”Ka raweste, ma em ê vê sindoqa netemambûyî bibin ku?” got. ”Ez vê danaynim tu dera malê” bi acizî got. Heqê wê bû. Ji ber ku li Norvecê, alavên bi qusûr ne hêjabûn tişteki. Alavên wilo di şahiya santansê (roja herî dirêj) de, li meydana bajêr li ser têne kom kirin û têne şewitandin. ”Tu çi dibêjî bibêje, ê min ez ê vê sindoqê bibim. Dibe ku ev berhema dawî ya hostayekî navdar be... Ma li dinyayê bi koman romanên nivçîmayî, senfoniyan netemambûyî û tablo û hêkelên nivçîmayî tunene? Ev jî yek ji wan e...” min gotê. Min sindoq hemêz kir. Breydök li ber derî li me dinihêrî. Min nikarîbû sindoqa derxista, ew ji derî mestir bû. Derxistina sindoqê bêimkan bû. Gava hostayê kal çav li berxwedana min ket, keniya. ”Ancax tu wê di pencerê re derxîni, ew bi tu riyên din dernakeve.”

Wî mîna zarokekî xwe hol dikr, dikir ku ji kêfa bifire. ”Hertim vê şaşiyê dikin, nizanin.” digot. ”Ev derî bi tenê ji bo mirovan hatiye çêkirin, ne ji bo alavan e.”

Min bi zehmetî hemû alavên hostê, berhemên wî yê ku nivçî mane, li nava odê civandin. Vê yeka han gelek wext girt. Ji bo ku ez bikarim sindoqê di pencerê re derxim, min kedeke mezin xerc kir. Ez di xwêdanê de mabûm. Min paşê atolye wek berê kir. Breydök li ser kursiyê rûniştibû û difikirî. Êdî wî guh nedida kirinên min... Gava kar xelas bû ”We atolyeya min ediland, hertiş baş bû, ji bo vê gelekî spas” got. Car caran Herness ev kar dikir. Lê ji mêj ve ye ew nehatiye. Ez bawer dikim ew çûye masiyan. Ew pir hez dike ku ji gola Hoftunê masiyan bigire. Ew peyakî wek be-

razekî ye. Cara dawî ew du sal berê hatibû vir. Ma dem çî ye? Du sal mîna do ye... Ji ber ku wî deynê xwe nedaye ew nayê. Ez bi vê dizanim. Ew bi xwe nayê, lê yekî ji berdêla xwe dişîne. Xuyaye niha jî tu ji berdêla xwe şandiye. Ew çî qurnaz e ne wilo? Spasên min bigihînin Herness û jê re bêjin ku dostaniya ji bo peran çiqasî bêaqilî be, dijminatîya wê jî ewqasî bêmane ye. Ji kerema xwe re vê jê re bibêjin.”

Piştî ku min Breydök nas kir, ji bo min taybetmendiyeke bajarê Olê çêbû. Êdî min hew bajarê ku ez lê dijiyam û ev bajar beramberî hev kirin.

Werger: Firat Cewerî

Sihêrbaz, ez û mirovê sêyem

Bi destmalên xwe yê n rengîn sihêrbazî dikir. Komek zarok li dora wî kom bûbûn. Ew mîna her car cidî bû. "Hokus, pokus" digot, bi destekî toz dawdişand, bi destê din jî rengê destmalan diguhert. Kevok û kêroşk li benda dora xwe bûn. Sihêrbaz hê ew nîşan nedabûn. Ne xuyabû bê van heywanan wê çi bikira. Bala herkesî li ser wan bû. Me ê piştî kêliyekê hunera wan bidîta. Yê sihêrbaz yekî rihtûj bû. Wî şaşikeke şêxan dabû serê xwe. Spîkên çavên wî mezin dibûn, bi vê yekê wî qîmet dida kirinên xwe.

Kes têkilî vê hêla wî nedibû. Yê n ku li wir kom bûbûn kesîtiya wî ji mêj ve qebûl kiribûn. Ew toza sihêrbaziyê ku wî carinan ji bêrîka xwe derdixist û dawdişand, mîna ku bêqîmet e dixuya. Temaşevan li bendî encamê radiwestiyân, pêşt devên wan bi heyranî vedibûn, paşê ew dikeniyan û li çepikan dixistin. Sihêrbaz dixwest bûyerên ku mîna xelean bi hev ve ne, dom bike. Gava wî carina bersiva pirsên temaşevanan dida, ew li derengmayîna destê xwe yê çepê jî hayî dibû. "Ev ne karê aqila ye, gelî temaşevanan. Nebe, nebe, hûn eynî listikan li malê çenekin, paşê wê jinik li we bixe" digot. Te digot qey ev deng ji sêlikekê dihat. Gava wî ev gorinên han dubare dikirin, min didît ku ew bi xwe jî ne lê guhdarî dike ne jî baweriya wî pê heye. Ew li kesî nedifikirî. Gava ew piştî kurtedemekê ji vir bi rê bikeve û here, di serê wî de qelebalixên nû heye. Ji bo ku ew qezenca xwe ya rojê bi dest bixe, kuçe û kolanên din li benda wî bûn. Di eslê xwe ne li bende bûn. Her cihê ku ew diçûyê, ew bawer bû herkesî bi eynî balkêşiyê lê temaşe bike. Wî ê mirovên li der û dora xwe têxista çavên xwe yê n girs. Ger wî wilo nekira jî çêdibû. Hewcedariya wî bi tiştêkî tunebû. Ew wilo dixuya. Ji bo ku ew kêmaniyêke civakê bigire, wî pêşt tiliya xwe datanî

ser birînan paşê jî ew dikewand. Wî lîstika xwe ya di şampiyoniya sihêrbazan de bûbû yekemîn, nîşan dida, ji bo ku ew vê qanî bike, wî ji vazoyeke vala av dirijand, gava av xelas dibû wî eynî tişt tekarar dikir. Yanî ava ku ji wê vazoyê dihat rijandin xelas dibû, lê dîsan av jê dirijîya. "Sihêrbazek dikare hewcedariya welêt ya avê çareser bike" wî bi ken digot. Hîleyeke vî karî jî hebû ku me bi xwe pê nizanîbû. Kes lê nedifikirîn, şiroveyên xwe li ser tiştên ku didîtin, nedikirin. Herkes bêsebir li benda sihêrbaziyê din bû. "Li bêrikên xwe miqate bin, çavên we li min in, lê bila destên we li ser bêrikên we bin" wî digot. Xuya bû ji ber vî karî carina serê wî ketibû belayê. Berê "Dizan jî li me temaşe dikirin. Ew ji saftiya we destkewtî dibin û perên we ji bêrikên we derdixin û diçin. Hûn ê paşê li xwe xin, lê belê hingî dereng e." Yên ku dengê sihêrbêz dibihîstin, bi kelecana diqîriyan: "Dewam bike! Dewam bike!" Ew gotinên ku sihêrbêz ji bo miqatebûna wan digotin, xuya bû temaşevan aciz dikirin. Sihêrbêz di vê navê de hîleyeke lîstika xwe vedîşart. Dibe ku jî bi min wilo dihat. Peyayekî ku li ba min rawestiyabû "Ev sihêrbaz bi her tiştî dizane, heta ew bi tiştê ku di dilê me de jî derbas dibe, dizane" got. Lê wî qet yê sihêrbaz nas nedikir. Belkî wî cara pêşî ew didît. Ew gotin ji dilê wî hatibûn. Yê sihêrbaz got: "Ez bi hertiştî nizamim, lê belê darê di destê min de dizane" got. Min meraq kir gelo wî dengê mêrikê li ba min bihîst. Ne mumkun e ku dengê mêrikê çûbiyê. Baş e wî çawa bersiv da mêrik. Piştî kurtedemekê min dît ku yê sihêrbaz riha xwe miz dide. Wî xwêdana ku li eniya wî bûbû zîpik paqij dikir. Peyayê li ba min bi pistînî got: "Ev sihêrbazê ha dikare herdu seriyên dinyayê bike yek." Min li Sihêrbêz nihêrî. Ew pêşî beşişî. "Di eslê xwe de herdu seriyên dinyayê di xalekê de dibin yek" wî bersiva mêrikê li ba min da, û piştî ku wî du kujên destmalê bi hev ve girêdan û toz lê reşand, girêk li ber çavên me ji xwe ber vebûn. Vebûna girêkên destmalê em hemû ecêbmayî hiştin. Paşê Sihêrbaz "Sivikahiya dest marîfetek e, yê ku pê bizanibe ez ê kiloyek goşt jê re bikirim" got. "Hûn dizanin hevvelatîyên hêja, goşt pir buha bûye. Lê me çareyek ji vê re jî dîtiye. Em kîroşkan çêdikin. Ji bin stûkura me, ji

milên me kîroşk derdikevin. Ger cihê me musahît bûya me ê hesp û deve jî derxista. Lê ji bo îro ev ne mumkun e” digot. Temaşevan ji Sihêrbêz re li çepikan dixistin. Êdî tişteke ne xema kesî bû. Em ewqas rehet bûbûn ku qet mepirsîn. Herkes bêî ku hevdu nas bikin di riya ku Sihêrbazê çêker û bi hêz vekiribû de mil di mil de dimeşîyan. Ger şerek çêbibûya vî peyayî dikarîbû ji me re rêberî bikira. Di hundurê me de hîseke wilo peyda bûbû. Me bi her awayî baweriya xwe bi wî anîbû. Ev bawerî tişteki baş bû. Di vê navê de peyayê li ba min yê nenas ”Ji bo ku mirov baweriyê pê bîne hê gelek wext divê” got. Ew peyakî bejindirêj û kinçeş bû. Min rûyê wî nedidît. Yê Sihêrbaz dîsan riha xwe miz da. Wî destê xwe da qedehê. Wê tiştin bi vê qedeha camînî bihata, ji nişkê ve ”Ji bo ku ez bi we bidim bawer kirin, dem jî bi ya me dike. Yê ku di listikên me de hîleyek ferq kiribe bila bibêje” Sihêrbêz got. Paşê wî ji qedeha camînî gurzek gulên kaxezî derxist. Dengê çepikan bilind bû. Mêrikê li ba min gotina xwe ya dawî bi dengê bilind gotibû. Yê Sihêrbaz ji ber vê xwêdan dabû. Wî gurzê gulan avêt hundurê selika li ba xwe. Cara pêşî bû ku ji cihê xwe berepêş û berepaş şewişî. Ji bo ku nekeve wî xwe bi maseya şikestî girt. Paşê ew bi ser xwe ve hat. Ji ber ku diviyabû ew bi ser xwe ve biharâ. Li hemberî wî mirovên ku baweriya xwe bi wî dianîn hebûn. Diviyabû baweriya wî bi wan bihata. Yê me baweriya me hi wî dihat. Ma di hundurê vê baweriya li hember hev de çi nedibû. Min xwest ez vê di bîra wî de bînim. Di vê navê de mêrikê li ba min ez dehf dam. Te digot qey wî nedixwest ez bipeyivim. Ger wî hereketeke wilo nekira jî, ji xwe tiştên ku di serê min re dibuhurîn min ê ji Sihêrbêz re negota. Min xwest ez li mêrikê bizîvirim û lê binihêrim. Bejna wî dirêj bû. Min rûyê wî nedît. Di vê navê re yê Sihêrbaz bi ser xwe ve hatibû û xwe ji listikeke nû re amade kiribû. Wî qala efsaneyeke hindî dikir. Wî şûrê Hezretî Elî jî tevî meselê kir. Min tu pevgeradan di navbera wan de nedît. Ji ber ku min mêrikê li ba xwe kontrol dikir.

Hêleke efsaneya hindî ya balkêş hebû. Deveyên bi barên qîlên (diranên) filan, li dû kerên ku zencefilê dikişînin, diineşin. Ji nişkê

ve tişteq ji ber wan rabûye. Dawiya maye ez nizanim. Ma çiyê wê yê girîng hebû? Min ji bîr kiribû. Sihêrbêz milên xwe dirêj kiribûn û ji dûrahiyê hêzên dizî dicivand. Te digot qey niha giraniya hemû dinyayê li ser milên wî ne. Wî bi tu awayî nikarîbû ew giranî hilgirta. Wî hevsarê keran dikişand. Lê peyayê bejin dirêj dîsan gotinek avêtibû navê. "Wê ev bibe nîşana biserneketinê. Hûn ê bibînin, ew ê ji nava vê yekê dernekeve." Tenê min ev gotinên ha bihîstibûn. Ez vê wek navê xwe dizanim. Bi celebekî din nabe. Min meraq kir ka wê yê Sihêrbaz çi bersivê bide. "Hemû serfirazî ji bo me ye. Hûn ê niha bibînin bê ez ê çawan ji nava vê yekê derkevim" got. Lê ew vê carê tam mehû bûbû. Piştî wî xûz bûbû û bêhna xwe digirt û berdida. Çavên wî yên girs di qulikên xwe de hûrik dibûn. Min dît ku ew lerizî. Ew mîna hêlkanê dihejiya. Ger wî fedî nekira, wî ê darê di destê xwe de daniya erdê û bêhna xwe berdaya. Belkî jî wî ê destên xwe biavêtina paş stûyê xwe û "herin, karê min qediya" bigota. Wî ê mîna zarokan lava bikira û bigota, min bi tenê bihêlin. Niha Sihêrbaz di rewşeke wilo de bû. Dibe ku jî bi min wilo dihat. Dengê çepikan ew ji nişkê ve zindî kir dîsan. Bêhna min hatibû ber min. Rewş hatibû rizgarkirin. Yê Sihêrbaz bi ser ketibû. Te digot qey peyayê bejindirêj ne li wir bû. Ez têgihîştibûm ku wî qîmet nedida encaman. Tenê tiştên ku wî ê bigota wî bi rêk û pêk digot, lê encamê bala wî nedikişand. Tişteq ne xema wî bû. Ez nikarim bibêjim ku wî di serê xwe de planek çêdikir û dixwest wê bibe serî. Min nikarîbû ev bida xuyakirin. Ma wekî din qey tenê diviyabû ez bi vî karî re mijûl bibûma? Lê ne xema yên din bûn. Gava ew li dû bûyereke mezin diçûn, wan qet guh nedidan tiştên hûrik û bêqîmet. Wan bi balkêşî bala xwe dabûn listikên Sihêrbêz. Wê ev hê çiqas bidomanda? Ma wê kesekî ku li rewşa welêt bifikirya ji nava vê qerebalixê derneketî? Yê nexweş di erebeyên textîni de can didan. Jinên nûzayî, ji ber qîrînen xwe yê di nava heriyê de şerm nedikirin. Mêr li ber jinên xwe radiwestiyan, destên xwe li singên xwe dixistin û "Hey dêlika Fellekê" digotin. Em paşê dibûn bavê zarokên bêkes. Solên wan yên lastîkî ji lingên wan dipekiyan û ew pêxwas vedigeriyan malê. Me

bi destan li çongên xwe dixist, lê em nikarîbûn bêrs bibûna. "Yê ku îtiraz dike heyê?" peyayê bejindirêj dîsan got. Bi carekê ve berdu destên Sihêrbêz ber bi hewa ve bûn. Ji tîrsa ku ew ê vazoya di destê xwe de biavêje me, ez li erdê rûniştim. Ez bi meraq li benda encamê bûm. "Zilamek bêhiş ket" yekî got. Hinek ketin bin milên min û ez rakirim ser piyan. Rûyê min zipîzer bûbû. Destên min dihejiyan. Min nikarîbû rewşa Sihêrbêz ya ruhî bişopanda. Dîsan ji vazoya li hewa av dirijîya Ez fikirîm ku wî dev ji avêtina vazoyê berdaye. Yên ku ez rakiribûm ser piyan dîsan bi balkêşî temaşeyî Sihêrbêz dikirin. Kêfa min hat ku kesî zêde ez nedîtibûm. Destê Sihêrbêz jî dilerizîn. Min paşê ev ferq kir. Belkî herikîna avê ji avêtina wî ya vazoyê re bûbû asteng. Cara pêşî bû ku çavên min û Sihêrbêz diketin hev. Wî hewl dida ku fêhm bike bê çawan bi wê sivikahiyê ketibûm xwarê. (Yekî din jî ku rewşê fêhm dike heyê) divê ew fikirî be. Ji vê zirecêba qerebalixê sê kesên ku bûyer dibihîstin û bi bûyeran dizanîbûn hebûn. Sihêrbaz, ez û peyayê ku devê min nagere ez bibêjim peyayê sêyemîn. Ew peyayê bejindirêj. Tenê vê rewşa dawî ez ber bi Sihêrbêz ve kişandibûm. Ji berdêla ku ez ê bi Sihêrbêz re hêrs bibûma, min vekirî li hemberî peyayê sêyemîn eniyek vekir. Yê Sihêrbaz karê xwe dikir. Ew ne azad bû. Wî nikarîbû bi wê rewşê dev ji karê xwe berda û li riyên din bigeriya. Diviyabû wî qerebalix şa bikira û ji bo wê perê xwe bîstanda. Li hemberî peyayê sêyemîn wekhevîya me ya firsendê tunebû.

Ger me ji wan pere bîstanda jî, me ji bo wê hunera xwe nîşanî koma mirovan dida. Xwedîbûna hunereke wilo ne tişteki hêsan bû. Li hemberî çavên bi sedan kesên ku li mirov dinihêre, bê ku tu xwe bidî dest kirina sihêrbaziyê ne tişteki hêsan e. Piştî xebata bi salan bi zorê min ev huner bi dest xistibû. Baş e, ji bo çi peyayê sêyemîn dixwest li dijî me derkeve? Me dixwest ku ew bi çend gotinan ji me re qal bike. Ger me her gotinên wî dibihîstin, diviyabû wî nikarîba sir û bilindhêza me xerab bikira. Ma qey li welêt tişteki din nemabû ku mirov li ser rawestiya? Xerabî ber bi esmên ve bilind dibû. Ew ji bo çi bi van re mijûl nedibû? Pêşeroşa feqîran ne xuyabû. Me nikarîbû zarokên xwe bişanda dibistanê. Hinek ji

me ji ber genimê jehrî dimirin. Ma qey yekî pirsgirêkên me çareser bikira tunebû?

Cara yekemîn ku peyayê sêyemîn bi dengê şermokî peyivî: "Heye, lê belê ez ne peyayê vî karî me." Ez di hundurê dehşetekê de bûm. Êdî ez di ser stûyê xwe re nezivîrîm û min li wî peyayê bejindirêj nenihêrî. Ger ez di ser stûyê xwe re biziviriyama jî min ê dîsan ew nedîta. Lê ev êdî ji bo min karekî cesaretê bû. Ji bo ku ez bikaribim bêhna xwe ya ku radibû zemt bikim, mîna ku ez li xelaskerekî bigerim, min li sihêrbazê ku kevok difrandin, nihêrî. Cemidandina awirên wî, lerza destên wî, wê nivê giraniya barê li ser milê min bibira. Cara yekê bû ku wî qet guh nedayê. Wî hewl dida ku bi textê sêqorzi yê şîn hin sihêrbaziyên nû bike. Ne ku ez ji wê rewşê hêrs nebûm. Dêmek wî ez dispartim qedera min. Herçî ez im, min ew qet li hemberî peyayê sêyemîn bi tenê nedihîşt, min her ew parastibû. Baweriya min ewqasî pê hatibû ku, ger ez ne li wir bûma karê sihêrbêz xerab bû. Ma qey rast bû ku wî ez bi tenê dihiştim? Piştî ku em ketibûm nava evqas kar, me ê çawa zora peyayê sêyemîn bibira? Ev pêwîst bû. Ger em bitisiyana jî dîsan em mecbûrî vê bûn. Mîna destpêka her karî diviyabû dawiya wê jî hebûya. Di ser re jî em bi tenê mabûn. Wan em bi tenê hiştibûn. Lê em carekê ketibûnê. Diviyabû me heta dawiyê debar bikira. Çi bibûya wê bibûya. Tiştê ne di destê min de bû. Bayekî xurt em dabûn ber xwe û dibir.

Xwêdana bêçaretî û tenêtiyê di eniya min de dabû der. Ez ji destên ku ji bo çepikan radibûn û dadiketin destkewtî dibûm û min xwêdana eniya xwe pakij dikir. Digel her tiştî diviyabû sihêrbaz bi ser biketa. Ger ew bi ser neketa, wendakirin deynê stûyê me bû. Lê em ê çawan biçûna malê? Me ê çi bersiv bida zar û zêçan? Wan ê bigota heyf e. Ez ê mehçûp bibûma. Ew ê xemgîniya ku ez ji bin vî karî ranebûbûm, di dilê min de bima. Hê jî ne xema Si-hêrbêz bû. Wî qedeha tî şîr serberjêr dikir, lê tiştê jê nedirijiya erdê. Paşê gava wî digot "hokus, pokus" û darê xwe bi qedehê dikir, vê carê şîr jê dirijiya. Ev lîstikeke ecêb bû. Ew bi xwe jî li hemberî ecêbmayîna temaşevanan di nava kêfê de mabû. Ji rûyê wî yê

tirş, niha kenekî jîndar dabû der. Lê hêleke vî kenî ya berdewam hebû. Te digot qey ew ê her bikene. Wê çaxê em şewitîn, em ê perîşan bibin, ev çi ye ku hatiye serê me. Kuro ji te re çi lazim e, tu çi yî. Ma te piştta xwe bi çi qewîn kir û tu ketî navbera Sihêrbêz û peyayê sêyemîn? Tu hewcedarî nanê sibehê yî. De niha ji nava vî karî derkeve, ger tu bikaribî. Ev hemû gotin ji aliyê min, ji min re dihatin gotin. Ez bi dengê xemgîn li dijî xwe dipeyivîm. Gotinên ku ji devê min derdiketin, îmkanê min çenedibû ku ez mîna deng wan bibihîzim. Gotinên ku min carinan dibihîstin jî, dilê min dixelandin. Xuyabû wê guhertinê dengê min jî dabû guherandin. Şikeke din xwe li ezîtiya min pêçabû. Gelo ev deng, dengê peyayê sêyemîn bû? An gelo gotinên ku wî dest pê dikirin, min dawî dianîn? Min qet nikarîbû ev ji hev derxista. Ne tiştê baş e ku mirov têkeve şikan. Diviyabû min pêşî li vê pêla şikê bigirta. An na wê li ber min kortaleke nû vebûya, û ji bo ku ez neketamayê min ê hemû hêza xwe bi kar bianiya. Lê karên min yên din hebûn. Ger pevçûna bi wê bûyera mezin re bi para min diket, diviyabû min bala xwe tenê bida vê eniyê. Loma min dev ji peyva xwe bi xwe re berda.

Devjêberdana tiştêkî, ne xelabûna jê bû.

Niha gotin difiriyan. Sihêrbaz bi coş bû. Ew qet ne aciz bû, û şerm nedikir. Wî bi hêsanî dest û milên xwe li ba dikirin, paşê wî digot ku tiştêk di bêrika çakêtê wî de tune ye û bêrikên pantolonê xwe berevajî dikirin... Dengê "Dewam bike, dewam bike" ji nava qelebalixê bilind dibû. Wê çaxê mafê peyayê sêyemîn hebû. Em bê sebeb bi wî re hêrs bûbûn. Sihêrbaz peyayekî ku li gorî fêda xwe tevdigeriya. Taybetmendiyê wî ya ku ew me li hemberî hinin din biparêze tunebû. Bi wî ve girêdana me, dikarîbû bi encamên tehlûke dawî bihata. Me şaşî kiribû ku me baweriya xwe bi Sihêrbêz anîbû. Gelo peyayê bejindirêj niha çi difikirî? Gelo wî dikarîbû bi me re peymanek çêbikira? Diviya bû em li dijî Sihêrbêz bibûna yek. Em êdî di vê de bi biryar bûn. Me dikarîbû di vê oxirê de canê xwe jî bida. Me nikarîbû êşa îxanetê ji dilê xwe biavêta. Êdî bi tenê baraneke ku bi kûzan dihat, dikarîbû Sihêrbaz ji nava

destên me xelas bikira. Lê esman sayî bû.

Di vê navê de min xwest ez Sihêrbêz ji ser kursiyê bavêjim erdê. "Ev ne ewqasî bêsan e" peyayê sêyemîn got. Gava ez di hundurê xwe de li bersivêkê digeriyam, yê Sihêrbaz "Em ne li dû karên hêsan in, gelf hevvelatiyan, her lîstikeke me, qîmeteke mezin e" got. Gava wî topên biçûk li hewa winda dikirin, digot. Cara yekemîn ku min didît peyayê sêyemîn bi pîrçîn keniya. Di demeke ku bûyer bi pêş diketin, gelo çî maneya vî kenî hebû? Ma em bi tenê diman? Ma wî xwesteka me ya peymanê red dikir? Wê çaxê tu çareya me ya xelasiyê nedima. Her ku diçû dengê kenê peyayê sêyemîn bilindtir dibû. Tu tesîra vî dengê kirêt li der û dorê nedibû. Paşê ez têgihîştim ku bi tenê ez vî kenê kirêt dibihîzim. Dengê ecêb ku ji vî kenî derdiket, bi tenê ji bo min bû. Yên din ew nedibihîstin. Belkî jî ez dikeniyam. Peyayê sêyemîn ser dengên ecêb dadigirt. Ez ji serî heta binî di xwêdanê de mabûm. Dîsan milên min dest bi lerizandinê kiribûn. Min nikarîbû hefsarê kerên bi bar bikişandina. Diviyabû min rîyeke xelasiyê bidîta. Gelo yê Sihêrbaz ez im? Topa ku min avêtibû bewa hê neketiye. Hê ku ez lê difikirîm bê ew ê kengî bikeve, ji nişkê ve bazdan kete bîra min. Min bi destan peyayê sêyemîn dehf da û ez li paş xwe zivirîm û lingo bi qurban û min baz da. Yekî li dû min bang kir:

– Yê diz baz dide, wî bigirin!...

Di mista min a xwêdayî de tu cûzdan tunebû.

Min dît ku çend kes bi dû min ketine. Wan bi xezebekê li dû min baz didan.

Dengê dawîya maye jî "Dewam bike, dewam bike" bi qêrîn di hate bihîstin.

Werger: Firat Cewerî

Qitik

Min zanîbû ku qitik xwe di nava deviyana de vedişêrin. Çend Mizixur ji ber tîrêjên rojê dibiriqin... Min guh neda tiştên ku min didîtin. Ger min bixwesta min dikarîbû cihê her tiştî biguhereta. Ger ew peya ne birçî bûya û bikarîba bi min re bihata. Wî ê jî bikarîba ev hemû bidîta. Çima wî ê nedîta? Ji ber ku wî dixwest. Min bang wî kiribû. Ji ber ku wî gotibû "Her kevîr di cihê xwe de giran e." Ev hevoka wî di serê min de bi cih bûbû. Celebekî wî î behskirina qitikan hebû ku we çûk datanî cihêkî û hûn li tiştêkî din difikirîn. We radyo di çenteyê xwe de bi cih dikir û hûn bi serkaşan ve radipelikîn. Wî çî gotibû, derdê we derdê we ye. Tiştê ku wî gotibû qet nedihat bîra we. Ger mirov ji hîr kiribe û bixwaze bîne bîra xwe. Hele li ser dikeke êxur. Di dema hirîna hespan de. Ma ev bû? Ez bi destpelînkê ber bi rastiya tal ve diçûm. Helbet wê li derekê bêhna me biçikiya. Wê tiliyên me mîna maran li dolabên têlînî bihatina gerandin. Me ê derî vekira. Me ê bi dengêkî zîtav stranek bigota.

Van stranan hertim qitik tisandibûn. Hemûyan xwe ji tisan vedişartin. Êdî ez hew li wan geriyam. Êdî ew dikarîbûn li dora birka mermer vehewiyana. We dikarîbû resimê wan jî bikişanda. Ez ji bo zarokêkî ku ji şevan ditirsiya li wan geriyabûm. Min çend heb ji wan bi saxî bigirtana. Min ê perîkên wan bi rengê şîn boyax bikira. Ew ê bişibiyana şevê. Me ê zarok fêrî rengê şînê tarî bikira. Paşê me ê dageranda reşahiyê... Ger wî peyayî negota "her kevîr di cihê xwe de giran e" û ger em netirsiyana wê çî baş bibûya. Di ser re ew bi me re jî nehat. Diranê wî pê diariya. Wî aspirîn xwariye. "Ger em bi vê xwêdanê sermayê bigirin, wê katê me xerab be" digot. Ew çend caran ji mi-

rinê vegeriya ye... Wî carekê xwe bi dara purtûqalan ve daliqandibû. Şaxê darê şikestiye. Min ceriband, got. Ger tiştên ku digotin rast be, armanca min nêzîkbûna mirinê ye, digot. Nêzîkbûneke baş... Paşê dîsan ez ê ber bi jiyana xwe ya kevin ve vegerim... Loma min şaxekî zirav hilbijart, got. Tenê stûyê wî êşiyaye. Di eslê xwe de ev ceribandineke ehmaqane hû. Gava lingên min li hewa li ba bûn, min hingî ev fêhm kir.

Wî xwe li kebabxaneyekê dîtiye. Wî du-sê porsiyon xwarin xwariye. "Ev hewcedariyeke hezkirina jiyane bû. Min nikarîbû jinek maçî bikira?" digot. Wî zikê xwe têr kiriye... Paşê jî ew çûye kerxanê. "Ji bo min ne dûrbûna ji mirinê, lê nêzîkbûna mirinê girîng bû. Min destê xwe ber bi hewa ve bilind kirin û min paşê li sînga xwe xist."

Ew roj ev roj e ew êdî hew ji mirinê ditirse.

Wî gotibû "diranên min diêşin" ev behaneyek bû. Diranên peyayê birçî naêşe. Hurmetê nîşanî vê fikra min bidin. Ger ev ji derveyî rastiyên zanistî be jî. Ma tu ê çî winda bikî ku tu carekê baweriya xwe bi min bînî? Ger bûn baweriya xwe bi min bînin, ez dikarim alayên xwe yên kaxezî bidim we... Hûn rûnîn û bi dilê xwe bilîzin... Ger dengê defê serê we xerab neke ez ê têbigihîjim ku tu mirovekî qenc î. Ez dikarim zarokê ku ji şevê jî ditirse nîşanî we bidim... Ma hûn naxwazin wî nas bikin? Hûn zanin.

Pirsgirêkên mezin derketin navê. Me nikarîbû ew ji hev veqetandina... Min ji diya zarokê ku ji şevê ditirsiya hez dikir. Min ew di rêwîtiyeke tirênê de nas kiribû. Me şeva pêşî di hotêlekê de bi hev re derbas kir. Zarok her digiriya. Qet ne xema diya wî bû. Di ser re jî li zarokê dixist... Bêî ku şerm û fedî bike, ez hemêz dikirim, devê xwe dixist devê min û ji şehwetê ji xwe diçû. Ev jina ha li tiştêkî nedifikirî. Di ser re jî ew têr nedibû. Ji ber westandina min hêrs dibû û dixwest li min bixe... Wê nizanîbû ku ew ê here ku jî. Te digot qey ew ê her li wir bimîne. Wê rewşa wê ez hêrs dikirim. Min dixwest ez ji dostaniya me têr bibim. Paşê min dixwest ez lêxim û herim. Min dixwest ez wan bi

hîseke heywanî li wir bihêlim. Giryê zarokê mîna xencerekê li dilê min diket, hêlên kirêt yên kirinên me li rûyê min diket. Ger dê lê nefikirîya jî ez li van hemûyî difikirîm...

Ax, ger ne ji wî peyayê birçî bûya, wê liberxwedana me zêdetir bibûya û em ê li kesîtiya xwe xwedî derkerina. Wê hêsan bûya ku ez vê jinikê biqewirînim. Ya rastî ez pir fikirîm ku ez wê biqewirînim. Baş e, ew ê biçûya ku? Ax, ger wê ev bigota û ez ji meraqê xelas bibûma! Wê cihê ku em lê bû nasnedikir. Zaroka ku ji şevan ditirsiya di hemêza min de bû. Em li kuçe û kolanên bajêr geriyên. Min kuçeyên ku ez ê bi jin û zarokêkê lê bigeriyama kifş kir. Rûniştin û rawestandina li odeyeke hotelê de ez dixistim bin barê berpirsiyariyê. Min ji kuçeyan hez dikir. Gava em li ber camekanan rawestiyên, min qolyeke ku li ber çavên min ket, nîşanî wê da. Ew bi kevirên şîn xemilandîbû. Ez hê li kirîn û nekirîna wê difikirîm, zarokê got "bavo" qitik xwest. Ramanên min belav bûn. Dilê min perçe bû. Min di wê kêliyê de mirin heq kiribû. Ger "hespek" bixwesta çêdibû. Lê peydakirina qitikekê ji bo min mîna peydakirina gergedanekê zehmet bû.

Jinik bi hêz bû, wê bi min dizanîbû. Em li ber pencerê bûn. Min xwezaya bê ser û bin, di bêhnê de ya xwe dizanîbû.

Dar, mal, esman û ewrên li esmên.

Di wê kêliyê de yekî din lê nedifikirî ku ew wisa ye an jî ne wisa ye. Wisan hertiş bêxwedî dima. Ev e, hêza min ji vê valahi-yê dihat. Evên ha bi hisî li ba min hebû. Herkes, hertiştên xwe ji min distîne. Paşê wan bi paş de dianîn û didan min. Min ew hişk zemt dikirin û dîsan ew belav dikirin.

Yên ku xaniyên wan tunebûn, min xanî da wan, ew bi şevê li wir razan. Yên ku xwarina wan tunebû, min xwarin li wan belav kir. Wan zikê xwe têr kirin.

Rastiyekê nîşan dida ku -di eslê xwe de- tiştê ne yê min e. Ma gelo ez notirvanek bûm, ji bo ku ez wan belav bikim?

Ger wî peyayî negota ew birçî ye an jî ger min bikarîba ew têr bikira, wê berpirsiyariya min ya hisî li vir dawî bihata.

Lê bi rastî jî ew birçî bû. Henek bi vê nedibû. Êşa diran miranê wî tunebû, wî ji xwe wisa digot. Lê min bi hemû hêza xwe nikarîbû ew têr bikira. Ez bi tena serê xwe çûbûm girtina qitikan.

Ev jinik nezan bû, nedîtî bû. Diviyabû wê ez neşandibama girtina qitikan, an jî ger min bixwesta jî, diviyabû wê bi stûkura min bigirta û nehişt ku ez herim. Ger wê sê-çar caran li ser hev bigota "meçe, çi dibe meçe", bi serê zarokê ku ji şevê ditirse, ez nedixûm. Ez sond dixum ez nedixûm.

Jinikê zaroka xwe hilbijart. "Heydê, em hêza te bibînin. Ger baweriya te hebe, heydê qitikê bîne." Ez li kuçê mam. Ez tirsiyam û tirsiyam. Êdî xweza ne ya min bû. Gava kuçe û xanî çav li min diketin, wan rûyên xwe ji min ba didan. Dilê herkesî ji min li hev diket.

Gava peyayê birçî behsa fikrên xwekuştina xwe jî kir, ez êdî bi rastî pir tirsiyam. Min êşa mirinê hîs kir. Mirinê mîna du destên reş piştî min miz dida. Paşê destê xwe dixist qirika min. Spîkên çavên min mezin dibûn û qitik li ber çavên min difiriyên. Min dixwest ez bi tiliyên xwe yên ku şîrkî bûne wan bigirim. Vê rewşa ha ez ji armanca min bi dûr nedixistim.

Baş e, piştî ku min qitik bidîta û pê ve wê çi bibûya? Min ê çawan ew boyax bikira û ew bişibanda şevê? Ger zarokê ku ji şevê ditirse, dîsan bigota "Ez ji şevê ditirsim" me ê çi bikira? Ya baş ew bû ku ez bi yekî bişêwiriyama. Lê kes li kuçê nebamû. Ji avêtina pere pê ve tu riyên din tunebû. Gava mirov di erênayê de be, mirov vê riyê bi kar tîne. Min bi hemû hêza xwe pere avêt hewa. Pere bi paş de nehat. Neketina pere bûyereke li dijî erdkêşanê bû. Dibe ku jî li ser darê mabe. Min perakî din jî avêt. Hingî pere bi paş de hat û gava ket erdê dengê çîngînê jê hat. Ez bi ser ketibûm. Pêleke dilşahiye di rûyê min de belav bû. Şansê me "tûra" hatibû.

Min çend caran "Tûra, tûra" li ser hev got. Min dîsan got tûra. Min hewl da ku ez bi bîr binim. Li ser hev gotina min a "tûra" vekiribû: Min ji bîr kiribû bê çima min pere avêtibû. Min

hewl dida ku ez bînim bîra xwe. Ez ketibûm şikan. Peteyê ku min pêşî avêtibû bi ku de çûbû? Min paşê bihîst ku peyayê birçî ew girtibû. Ew ji bo kirîna nan û zeytûnan ber bi dikanê de direviya. Min dengê lingên wî bihîst. Ew ê bi revê ji dizîtiyê xelas bibûya.

Qanûnan ez diparastim, lê peyayê birçî sûcdar dikir. Wî di ser re gotibû "Her kevir di cihê xwe de giran e", lê ev hevoka wî jî derew derketibû. Kûçik lawê kûçikan mîna tajiyekî direviya. Ji bo ku ew nemire, wî bi hemû hêza xwe li ber xwe dida. Min kir nekir min nikarîbû ew bigirta.

Ez bi bêhncikandinekê li ser şewqa heyvê rawestiyam. Min ji hêrsan tif kir. Min dixwest ez di wê kêliyê de peyayê birçî bikujim, ez jê hêrs bûbûm. Wî jî birçîbûna xwe dida pêş, xwe bi wê diparast û ber bi reşahiye ve direviya...

Min dengê lingên peyayê birçî winda kir. Kêfa min li min şikestibû. Bêçaretiyê û nekirina tiştêkî ez aciz dikirim. Peyayê ku min berî bi kêliyêkê dilşahiya wî dixwest, ez niha bi dû ketim ku wî bigirim. Ez bi vê yekê bi xwe re ketibûm herberiyê. Lê destên min vikî vala bûn. Bêî ku ez bigihîjim tu encamê ez li navê mabûm. Gava min ev fêhm kir, min ji ber xwe fedî kir. Min nedixwest ez tu derzê li şexsiyeta xwe bixim. Gotina "Min peyda nekir" ya herî hêsan bû. Li dinyayê kê mîrov hene ku ya dilê xwe bi cih tînin. Lê hejmara me kesên ku nikarîbûn ya dilê xwe bi cih bînin digihîşte milyonan.

Ez jî yek ji wan kesa me ku dixwaze hertim bi piraniyê re be. Wê rojek bihata, sazûmaneke ku me dilşa bike, ava bibûya.

Ji vegera hotelê pê ve tu çare nemabû. Xortê ku nobeta şevê digirt, li ser kursiyê di xew re çûbû. Ji bo ku ew min bibîne wî çavên xwe firkandin.

– Ha... Ma tu yî? Tu bi xêr hatî, şevbaş begê min.

Min bersiv neda. Ji ber ku mêrikê birçî kûçikekî dera hanê bû.

– Fermo, a ji te re cûzdanê te yê zewacê.

Kî dizane ew yê kê bû? Lê nedibû ku min ew ji destê wî ne-

girta. Ez bi wî cûzdanî çûme odê. Jinik ranezabû, ew li benda min rawestiyabû.

Zaroka ku qitik dixwest ketibû xeweke kûr.

Lê diviyabû ew ji şevê bitirsîya.

Min bêsebeb xwe westandibû.

– Divê tu tavilê razê, jinikê got. Em sibe rêwî ne...

Em ê biçûna ku?

– Tu bi ku de diçî, bere, min gotê.

Ez ê li vir bimînim.

Jinik kenîya.

Wê qet gub nedida gotinên min...

– Ma tu dîsan li çi difikirî, delalê min, wê got.

– Ez nizamim, min gotê.

– Nezanî ne şerm e, heydê were razê.

Ev jidiliya jinikê tesîr li min kir. Ger min hebekî din jî li ser lingan li ber xwe bida, wê bihata mîna zarokekî li ber min bigeriya û ez têxistima nava nivînan.

Gelo jî bo çi ew wisan bi min dadiket?

Serdestiya ku li min bikira wê çi fêde bigahanda wê?

Dibe ku jî ew bi rastî li min difikirî.

Ji bo ku ew dudiliya min ferq neke, min rûpelên wî cûzdanê ku yê li ber hotelê dabû min di ser hev re qulipandin.

Resimê jin û mêrekî bi mohr li min dinihêrîn. Min pêşî tişt fêhm nekir. Gava min hê bi balkêşî lê mêze kir, min dît ku ew resim dişibin min û jinika hemberî min.

Dêmek ev jin jina min bû.

Cûzdanê zewacê ev nîşan dida.

Rast bû.

Zaroka ku bi şevan ditirsîya jî zaroka me bû. Min çawan jî bîr kiribû.

Min zû zû kincên xwe ji xwe kirin û ez ketim nava nivînan.

Min ji şerman lihêf kişand ser serê xwe.

Diviyabû ez nedîtama.

Pir şerm bû...

– Tu vê lampê qet venamirînî, jînikê di bîra min de anî. Wê
xwe di ser min re dirêj kir û pê li bişkoka spî kir.
Em di tarîtiyê de bûn.
Di serê min de çûk difiriyan.
Êdî pêwîst nedikir ku ez wan bigirim...

Werger: Firat Cewerî

Qesabê Toursî

Zincîrên qalind yên ruhê wê qetiyayîne. Ma tu lê hayê dibî ku tu ji peravê bi dûr dikevî, Vedia xanim?

Ger tu xwe bikî firfirok û bifirî ber perê esmanan, wê benê te biqete, wê ba te ber bi cih û kaşên nediyar ve bibe. Tu dizanî ku vekirinên bi vî celebî hertim bi talûke ne. Em ji cîhana çîrokan ya rengîn û efsûnkar dûr in. Ne lawê padîşêh yê biçûk heye, ku ji bo zewacê tîra xwe davêje bajêr û bi tesadufî keçîka xweşik hildibijêre, ne jî şivanê biçûk heye ku wê hûtê heftserî bikuje û sêva sêhrê ji te re bîne. Em raste rast di nava jîyanê de ne. Di çep û rastê me re trêner derbas dibin. Hertiş ji xeyalan dûr û di pergaleke rastîn de ye. Zarok jî rûniştine morîkên xwe yên şîn û kabên xwe dihejmêrin. Wan sermayên xwe pêşkêşî kar û zerarê kirine. Mezin li dû kara rojê ne. Dem tê biçûk û mezin tevî vê pergale dibin û jîyanê bi xwe re dibin û diçin. Lê tu çiqasî derveyî vê jîyanê yî; gelo şiyarbûna bajarekî ya bi sibehê xema te ye? Tehsîldêr pere dane hev, beqê li kuça ne. Wê derzî li zarokan bikevin. Wê muxtarê mehelê cih û demê bide xuyakirin, ma ev xema te ye?

Ma têr dike tu bibêjî "giraniya gomlegê min yê hesinî bes e, bêhna ku ez digirim di binê kezeba min de rûnanî."

"Xwekustin zehmet bû, ji bo ku ez ji jîyanê hez dikim, min firarkirin maqûl dît. Ez niha mîna miroveke ku nuh hatiye dinyayê, li dilşahiye digirim. Ma ev ne heqê min e?" tu dibêjî.

Heqê te ye, Vedia xanim. Jîyan xweş e. Heta ji me bê em ê bijîn. Tu bi riya kesixandina rojên êşdar yên paşerojê, şax û kullîkên nû li dara xwe ya jîyanê zêde bike. Lê belê tu çima dibêjî: "Min biryara mirinê dabû, ew di destê min de mabû" û em ni-

ha derketina nêçîra salên nû, tamandina dilşahiyên nû. Gelo çima?

Gava tu dibêjî "Tu vê sibehê riya xwe bi mala me bixe, em ê herin parkê û roja ku bi ser gulan de ketiye, bi hev re bidin hev" tu hingê li deriyê rehetiya hundurê xwe nadî. Ger te bikarîba hêza xwe ya hundirîn ya ku te ber bi malzaroka xwezayê ve dehf dide şirove bikira, te ê hingê fêhm bikira ku te çima beramberiya kirîza ku te li ser rihtima Kadiköyê zêdetir dixwest. Çavên te yên qehweyî ji şikên bêsebir mişt bûn. Ger te têxin rewşa te, tu ê cihê hertiştî biguherî. Te ê rahiştî riyên û danîna serên çiyên, te ê mal û baxçe bi vir de û wir de bireşandina. Ava ku ji fiskiyan dipijiqî wê laşê te yê spî şil bikira. Wê hirmî ji darê biketana devê te. Ger peyva te li ewran bibuhure, ew ê xwe ji te re bikin sî. Gava ev xwestekên te bi cih nayên, tu mîna benderuheke ku mafê wê tê pelçiqandin î, tu di jiyana bi xetên hêrsbûyî ve mişt e, tu gavên kulek davêjî. Darên bin çengên te liberketinên te yên nediyar dieciqînin. Ji ber vê yekê, hevokên herî germ û herî ji dil ku ji devê te derdikevin, biyaniyê te ne û gelekî dûrî te ne.

Îro, kesekî te yê ku tu bikaribî ji tarîtiya paşerojê derxîni û binî, tune. Tu kî yî? Tu nikarî tu rûyî di tarîtiyê de hilibijêrî. Ma mêrê te? Ji bo ku mirov baweriya xwe bi zewaca we ya pêncsalane ya li ser tabloya xemgîniyê bîne, şahid lazim e. Ger zewaca jin û mêrekî ne girêdayî tu pereyî be, wê çaxê divê em mikur werin ku ew pereyên ku piştî hevduberdanê te ji mêrê xwe qefaltin şûna xemgîniya bihevrebûna pêncsalane digire.

Êdî ne hêjaye ku em zêde li ser zewaca we rawestin. Ji ber ku, tu nikarî tavilê bersivên pirsên ku bi van pênc salan re girêdayî ne, bidî. Xuyaye te ji bîr kiriye. Zû bi zû nayê bîra te. Bi min pêwîst nake ku mirov ji vê re bêje serxweşiya dilşahiyê. Ev raste rast guhnedayin e.

Gelo nêrîna te ya dilşahiyê çî ye? Ev jî diyar e. Ger te xwestibe hûn hevdu berdin, wê çaxê sîcê mêrê te çî bû? Mirov dikare bifikire ku ew di bin serdestiya te de hatiye pelçiqandin. Ji rew-

şa te ya sert jî diyar dibe ku tu jineke otorîter î. Di zewaca pênc salan de, tu aliyê ku tu pê hatibî eciqandin tuneye. Ev rastiyeke e ku di vê hevduberdanê de ya ku neheqî û zerar lê hatiye kirin ne tu yî. Ger em werin ser mêrê te, ew bêdengiya xwe ya xemgîn û belengaziya xwe bi xayîntiya te ve girê dide. Ev texmînek e, lê ger wilo be, niha wî azadiya mêrekî azad keşif kiriye. Lê berevajiya wê, ev serfiraziya ku te bi dest xistiye, îro te dixê milên qesabê toursî. Di ser re jî tu bi xûyê qesabê toursî nizanî.

Ma ew neviyê rihşîno ye? Ma mirovekî ku îlanên zewacê yên di rojnameyan de dixwîne û ruhên wînda yên mîna te li ser xwe kom dike ye! Ev kurê xelkê ye. Herçiqas ez te miroveke windabûyî bihesibînim jî, ez qet naxwazim tu bibî hevala mirovekî ku di krîzên xwe yên ruhê de jinan dike alet û wan difetîsîne û dikuje. Ger tu bawer dikî ku qesabê toursî dewlemend e û tu ê xêtir ji bêhtengiyên xwe bixwazî, tu dixapî. Çima te di îlana xwe ya ji bo zewacê ku te şandibû ji rojnameya ICI PARIS re qala xwedîbûna xwe û çend quruşan kiribûyî? Lê ger mêrik ji bo dikana xwe ya li ber îflasê ji xwe re li sermayekî bigere?

Te ev pirsên min bi rêk û pêk nebersivandin. Tu hertim xwe di pişt bûyerên ku te bi xwe afirandine de vedişêrî. Tu herî pir çî bixwazî, ew jî li te vêl tê. Bûyerên ku wê di serê te re derbas bibin, hê ji niha ve mîna alavên muzexaneyan di hundurê bêdengiyê de ne.

Digel ku tu bi salan li Ankarayê di tiyatroya dewletê de xebitîyî jî, ez nizanîm bê te rolên çawan girtine. Ger tu metodên xwespehîkirinê û windakirina qermîçokên pîrîtiyê bi kar bînî, helbet wê şansê te yê zewacê zêdetir bibe. Ne bi tenê qesabê toursî, kî be di jinê de li spehîtiyê digere. Herçî kincên te ne, ew li te fireh in. Xuyaye tu berê qelew bûyî. Tu hinê di porê xwe didî û bi lûlika germ ba didî. Baş e lê, kêmasiyên spehîtiya te ne herdemî ye. Te xwe bi van gotinan parastibû "Yên mêran ne ci-hêtiya wan, rû, spehîtiya laş, maneya çavên wan mirov ji rê derdixê. Spehîtiya rêveçûna jinekê, ji lixwekirina wê girîngtir e. Lê di eslê xwe de tu nizanî bê herkes çî difikire. Gava mirov li ber-

beriyên ku tu tê de dijî dinihêre, mirov dibîne ku tu di nava dudiliyekê de yî. Wek mînak tu carinan tevgerên xwe li gora der û dorê eyar dikî, carinan jî tu bi tenê li hebûna xwe difikirî û tu ji der û dora xwe nefret dikî.

"Ez di kîjan kuçê re derbas bibim, ez bi awirên nejidil tême pelçiqandin. Ji ber ku çavên mirovan yên xayin, tijî tirs û hovane ne. Zimanê wan yê kirêt heye. Divê mirov çawên wan yek bi yek derxe, zimanê ku şaş dipeyive jê bike û mirovên paqij û dilpak ji zilma wan xelas bike" tu dibêjî.

Ya ku destê te ji çareserkirina berberiya vê der û dorê sar dike çi ye? An jî gelo zehmetî ew e ku tu nikarî bi der û dorê re têkevî nava ahengekê. Ev mikurhatina dawî, bîranîna arîfeya întixara te ye. Gava te piştta xwe dabû rihtima Kadiköyê û tu hêdî hêdî ber bi malê ve dimeşiyayî, te ê xwestibe tu wê devera ku di hundurê te de kurtûpist û paşgotiniyên têvel dike, bişewitîne û ji navê rake. Digel hemû berxwedanên te Kadiköy dîsan li cihê xwe ye. Dibe ku îro cihê ku tu bi nefretê bi bîr tînî Vedai xanimên nû lê hene. Dibe ku polîsxaneya Kadiköyê Vedia xanimên bêhêvî ji behrê derdixin û dikişînin peravê. Lê te ev bûyer bi hêsanî derbas kir. Tu êdî gelekî dûrî Kadiköyê yî. Bi pereyên ku te ji mêrê xwe bi dest xistibûn, bêî ku tu demançeyekê an jî tenekeyên benzîne bikirî, tu li vapûra Ankarayê siwar bû û te berê xwe da Parîsê, ji berdêla ku tu li kuçeya Bahariyeyê rûnî, tu li kuçeya Vaugirardê bi cih bûyî. Ji vê yeka ha re bi rastî jî cesaret dixwest. Bi min hebekî zehmetê tê ku tu ê bikaribî cesaretê li gorî pereyên xwe bidemînî û li salnemya ji bo dilşahiya xwe ya nû demekê veqetî.

"Gava dilşahî di hundurê mirov de be, dem radiweste" tu dibêjî. Gelo te ev hevok ji pirtûkan ji ber kiriye? Lê, wek min got, jiyan li derveyî deriyên ku me li ser xwe girtine, dest pê dikê. Li kuçeyên Parîsê peyivandina te ya mîna Kleopetrayê, dilbijandina te ya Ofelyayê çi bi dest te dixê? Hîç!

Ji bîr meke gava tu ji metroya Conventionê derket û heta odeya xwe ya biçûk tu deh deqîqan meşiyayî; gava tu ketî hun-

durê odê jî te xwe ji westandinê avêt ser qeryoleyê xwe û tu bi îskîn giriyayî. Ma ev e rehetî û huzûra di dilê te de? Ma hevoka jiyana te ya herî xweş ev e?

"Dilşahî di destê tesadufan de ye. Divê mirov van tesadufan amade bike".

Nîvê van hêsirên te yên dilovan ji ber nekêrkirîya te ye. Ya ku tu jê re dibêjî dilşahî te bi îradeya xwe amade kir. Saetekê rûniştina te ya li qehwexaneyê Le Domeyê tu deriyê hêviyê li te venekir. Berevajîya wê te dît ku çawan du xortan du keçikên hiyanî ku li ser maseya te rûniştibûn qani kirin û rakirin dansê. Di eslê xwe de ji bo binketinek bû, ku çawan herdu keçikên yek ji yekê xweşiktir zû hemêza xwe ji herdu xwendevanên rengkarker re vekirin. Du maneyên êşa ku oda te dagirtîye hene: Yek jê kompleksa xweşikbûnê, ya dudan têgihîştina te ya ku jinînen ewrûpayî ji xweşikbûna xwe destkewtî nabin.

"Ez çi keçikên xweşik dibînim" tu dibêjî. "Ew dikandariyê, nanpêjiyê û şagirtiyê dikin. Keçikên wek lampeyan di hemêza reşikan û di milên karkeran de ne. Hişê mirov nagihîje vê yekê."

Lê belê tu li qehwexaneyê Le Domeyê li benda lawê padişêh î: Zêretîra wî wê li nava maseya te bikeve. Hûn ê bi pêşwaziyeke bêhawe bizewicin. Hemû vala ye! Ger xelk bi tiştên ku di dilê te de derbas dibin, bizanibin, wê hemû bi te bikenin. Li vê qehwexaneyê li benda artîstên fransayî yê herî navdar raweste! Bila zarokên milyoneran li maseya kêleka te wîskiyê vexwin û rojnameyan bixwînin. Ji vê yekê ji bilî kul û xemê çi bi para te dikeve? Ma heta îro çi bi destê te ket? Ma ew peyayê ku tu vexwendî hotêlê û dît ku te qebûl nekir, bêî ku peryê qehwê bide rabû ser xwe û çûye?

Şukur, ji bo tu şansê xwe zêdetir bikî, te zû biryara guhertina der û dora xwe da. Ji ber qehweya Le Dome tu çû baxçeyê Luxembourgê. Bi vî şiklî tu hem ji rojnameya Le Mondeyê û hem jî ji peryê qehwê rizgar bûyî. Min jî tu li vî baxçeyî nas kiribû. Te guh dida tesadufan - tesadufê em anîbûn ba hev. Piştî min

li peykerê jinekê bû, ferhengek di destê min de bû û ez difikirîm. Pîrejinek di navbera me de hebû. Ez haydarê hebûna te bûm. Digel ku tu hêlên te yên ku mirov guh bidayê tunebû. Der û dora me tijî keç û jinên ciwan bû. Tu hêleke te ya ku di ser keç û jinên din re bihata girtin tunebû. Qeyikên zarokan yên biçûk di birkên mezin de avjenî dikirin.

Gava tu ji ser kursiya xwe rabû û hatî ba min, ez fikirîm gelo min tu dîtîyî an na, loma min demeke dirêj li rûyê nihêrî. Li ser rûyê te, bêhedaniya mirovê tenê ku ji mêj de li bin tava rojê rawestiyaye hebû. Destê te hêdîka dilerizî û tu bi fransiyeke xerab dipeyivî.

"Bibuhere, min tu aciz kir. Ez gerok im. Gelo tu dizanî bê muzexaneya Louvreyê li ku ye?"

Lê belê me eynî tişt ji jineke fransî weha dipirsî:

"Bibuhure, ji bo mirov hînî fransiyeke baş bibe tu kîjan pir-tûkê pêşniyaz dikî?"

Piştî ku me bersiva vê pirsê xwe digirt, gotina,

"Gelo tu dixwazî bi min re qehweyekê vexwî? di destpêkê de gelekî zehmet bû. Hin caran me spasî bersivên ku me digirtin dikir, û em bi rengê xwendevanan bi dûr diketin. Lê vê carê, tarîfkirina riya muzexaneya Louvreyê wê ne ez ne jî tu îkna bikira. Min bi vê dizanîbû. Lê te guh neda şiroveyên pîrejîne jî, tu li ser kursiya ku min nîşan da rûnişt û te behsa hewesa xwe ya eserên dîrokî kir. Me bi hev re dizîtiya hevnasîneke nû hîs kir. Te ji min re "Ez brezîlî me, xwendevan im, li Parîsê tiyatroyê dixwînim" got.

Min jî:

"Ez îtalî me, resam im, ez hînî fransî dibim, min got.

Tu çiqas brezîlî, ez jî çiqasî îtalî bim, lihevçûyina me em zû kiribûn dost û berê me bi qehwexaneyê vekiribû. Di rola du biyanîyên rastî de, me ji bo welatên xwe noş dikişandin. Min li wan stranên brezîlî ku te gotin, guhdarî kir. Ji ber ku tu hunermendeke tiyatroyê bûyî, te di rola xwe de tu zehmetî nedikişand. Te jî ji min straneke îtalî xwest, min kir û nekir ez nikarî-

bûm jê xelas bibûma. Nizanim gelo ji bo ku te zêde vexwaribû te ewqasî israr kir.

Gava min ev srana îtalî "Altan-sione balkon, Makarino piyano" nihurandibû, te jê hez kiribû. Lê ya rastî, strana ku te jî got, ne strana brezîlî ya rastîn bû. Di hevoka "Kurabiye, pasta çevingom çukola" de tirkî hebû.

Bêl ku em bi nasnavên xwe yê rastîn bizanibin, me bi hefteyan bi hev re hevaltî kir. Heta ku te xwesteka xwe ya zewacê eşkere kir.

Ji ber ku ez ji ber sedemên siyasî nikarîbûm vegeeriyama Îtalayê, ji bo du hunermendan Parîs buhuşteke rastî bû. Tu jî gilîdarê avûhewa Brezîlyayê ya germ bûyî. Te hêdî hêdî xwe dida dest. Lê em herdu jî hê jî bi avûhewa Brezîlyayê ya rastî nizanin. Dibe ku jî hunermendên tiyatroyê li Brezîlyayê ji jiyana xwe razî ne.

Min ji bo zewacê bersiveke erînî nedabû. Li gorî ku di pêvajoya hevaltîya me de bi tenê carekê min bi destê te girtibû, bi rastî jî meyla min ne li ser te bû. Zewac qet nedihat bîra min. Di ser re jî, min gelek caran dida pêşîya te û gelek caran bi saetan tu li benda xwe dihişt.

Hîsên te yê li hemberî min jî ne ewqasî kûr bûn. Tiştên ku diviyabûn dawî bihatina gotin, te di destpêkê de digotin, ji rewşa te ya esebî jî diyar dibû ku telaşekê tu diajot ser vê yekê. Tu ê bi riya zewacê ji tenêtiyê xelas bibûya. Lê ez, mîna resamekî îtalî, ger tabloyên min nehatana firotin, me ê tî û birçî li welatê xerîbiyê çi bikira? Gelo ma peyayekî ku pêşeroja wî wilo reş tu carî bi jineke ku pêşeroja wê reştir re dizewicî? Lê çawan be tu jinek î, xeyalkirin mafê te ye. Min ev yek normal dît.

Gava ez rûniştandina te ya li baxçeye Luxembourgê, ya bi înad î li eynî quncikê bi bîr tînim, ez hê jî dikenim. Bi qurnaziya jineke bi tecrube, te carinan hişê xwe baş bi kar tanî. Rengekî romantîk dayina têkiliyên me, bîranînên ku mîna mîxan di serê me de dihatin kutandin, kêfxweşiyek bû:

"Ev dekor zindî dibe: Ev dar, ev peyker, ev birk, ev gulên ren-

ga reng, tijî hîs bi me re ne. Em ê heta dawiyê di hundurê vê jîndariyê de bimeşin”.

Ger bi ya te bûya me ê mala xwe di quncika vî baxçeyî de ava bikira. Te ê baholên xwe yên Vaugirarê, xewliyên xwe, ew albuma ku bi kevnesehneyên tiyatroyê ve mişt û pirtûkên Moliér bianîna vir.

Pir şukur baranê dest pê kir û dawiya vê nexweşiya te û baxçeyê Luxembourgê hat.

Gelek xuyên te hene, ku demsala wê neyê tu dev jê bernadî. Riya ku tu rast tê re dimeşî, ancax bahoz bikarin rûyê te ber bi devereke din de biguhere. Heta ku pelên payizê bi ser te de neweşin tu xwe ji xwestekên havînê qut nakî. Şabaş ji barana payizê re. Axir me Parîsa derveyê baxçe bi hev re dît. Tê bîra min, gava berî tu werî odeya min, min hemû alavên welêt veşartibûn. Min pakêtên Yenice, qutiyên loqum, şûşeyên araqiyên yên vala min hilanîbûn. Heta min resimên li dîwêr jî rakiribûn. Ji xwe ne mumkun bû ku keçikeke brezîlî, ji pakêtên Yenice, ji araqiya Klubê nijada min derxista. Lê ger gelek delîl biciviyana, jineke wek te î bi meraq dikarîbû şik bikira. Paşê, ev xweparasîninê pasîv normal bûn û êdî ez aciz nedikirim.

Min her celeb tevdir stendibû, berevajîya wê. Cara pêşî te xwe dabû dest, gava te li odeya xwe Vaugirarê qaşo xwarina brezîlî, karniyarik çekiribû. Herçiqas resimê di salnameya dîwêr de ji min re biyanî nehatibû jî, lê min dîsan jî fêhm nekiribû.

Di dema xwarinê de ”bi zimanekî biyanî çiqasî zehmet e ku mirov hîsên xwe bîne zimên, min dixwest ez bi te re bi zimanê xwe bipeyivim” te gotibû.

”Ger tu îtalî bûya” min bi ken gotibû. ”Min ê jî ji te re şîrên evînî bixwenda.”

Gava em tam serxweş bûbûn, te ji min re,

”Ez dixwazim îtalî bibihîzim” got. ”Ji min re bi îtalî behsa evînê bike.”

Ger te bi îtalî nizanîbû, tu dikarîbû bi tirkî bipeyiviya. Gava min porê te miz da, min bi zorê hin gotinên tirkî hilibijartin û

gotin. Brevajiya tiştên ku min gotin, di ruyê min de hewayeke romantîkî hebû.

"Xwişka min, ez li welatê xwe zewicî me. Dest û lingên min girêdayî ne. Wekî din jî ez dilşa me. Di dilê min de li hemberî te ji dilrehmiyê pê ve tiştêkî din tuneye. Çawan be em heval in, em demeke xweş bi hev re derbas dikin. Zêdeyî temen e, ev jî bêîmkan e."

Tu pêşî keniya, ev kenekî dînoke bû. Piştî ku te qedeha xwe bi ser xwe da kir, te ji min re bi fransî,

"Bipeyive, got. "Îtalî zimanekî xweş e, bipeyive! Ez hîsên te, ji jestên te baştir fêhm dikim. "

"Baş e" min gotibû. "Tu ji min mezintir î xwişka delal. Tu çi ji hîsên min fêhm dikî fêhm bike! Ger tu bawer dikî ku ez ê dil têkevim te, tu jina dinyayê ya herî bêaqil î."

"Ji kerema xwe re bipeyive."

"Ev e, ez dipeyivim. Ger te bizanîba ev rojên ku te bi hevaltî bi min re buhurandine rojên windabûyî ne, gelo tu ê dîsan wilo ji dil bikeniyayî?" min gotê.

Tu bi hîke hîk keniyabû.

Paşê jî te bi tirkî gotibû:

"Erê ez ê bikenim, ez ê bikenim."

Hê jî dengê wî kenê te yê dînoke di guhên min de ye. Di hundurê odeya te ya biçûk de êş û xemgîniya sî û pênc salan hebû.

Te digot qey hemû nebiserketinên te anîne û xistine hundurê vê odeka biçûk. Bêî ku ez jî bîr bibim ez li te dixim, te dêşînim, te dipelçiqînim, bi gotinan te dikujim.

"Li gorî ku tu dikenî, tu hê jî bi hêvî têyî hesêb. Em ji şerefa vê hêviyê re vexwin, Matmazel Çerlesta" min gotibû.

Te bi jستهke esebî qedeha di destê min de avêtibû erdê û te bi tirkî,

"Êdî bes e, Mösyö Gittari" te gotibû. "Ez hew tehemul dikim ku li te guhdarî bikim!"

Em bi saetan peyivîn. Gava ez derengê şevê vegeyriyam odeya

xwe, min dixwest ez bînim bîra xwe bê ez bi te re bi kîjan zimanî û li ser çi peyivî me. Herweha nayê bîra min bê tu bi kîjan zimanî peyivî. Tiştê ku tê bîra min ev bû:

"Li odeya te ya li Ankara Ulus Meydani, Istanbul Kadiköy Iskelesi hebûn. Dolmîşan rêwî ber bi Taksimê dibirin. Bayê ku dihat bayê welêt bû. Lê ez nizanîm bê tiştê ku min dît xewn bû ne xewn bû, ez şiyar bûm an razayîbûm.

Gelo ji sebebên ku tu gîhande qesabê toursî pareke min jî hebû? Kî zane?

"Êdî kes nikare min bi werîsên qalind jî ji bîra kederê ya kûr derxîne!" gava ku te gotibû, qet nebe ez jî yek ji wan kesan bûm ku min tu ajotibû bêhêvîtiyê. Gelo ma ez dixwazim ev wilo be? Ma ev ne nîşana jidiliya min e ku ez dixwazim tu ji xwe re ji bo kêfxweşiya jiyane refleksên nû peyda bikî? Ma ji bo azadiya te ez bi saetan nexebitîm? Qet nebe ma em bi hev re nefikirîn ji bo em ji sermayê xwe nexwin û em ji xwe re karekî peyda bikin? Lê destûra te ya kar tunebû. Min cesaret nekiribû ku ez ji te re bibêjim li restoranta Madam Sofiyayê bixebite. Di wan rojan de kartpostal di destên te de bûn û tu li studyoyên meşhûr yên Champs-Elyseeyê digeriyayî. Ma ji bo filmekî nû wê kê kar bidaya te? Tiştê ji cihê kêfê jî derneket. Ma te ê li klubeyên şevê çi bikira? Navdarbûyina li Parîsê, di vê riyê de qezenckirina peran, mîna ku te texmîn dikir ne hêsan bû. Ne tu dikarîhû di deh saniyan de sed metroyî bazbidî, ne jî tu dikarîbû bi lingên xwas li ser devê şûran bimeşiyayî. Parîs, li vê digere. Hewcedariya temaşevanan bi mirovên duserî heye. Kêrê di zimanê xwe rake da ku temaşevan ji te re li çepikan bixe. Ax ger te bikarîba ev rastî bidîta! Ger tu nabînî jî mebinê Vedia xanim. Ma çi xêra wê heye ez haya te bigihînimê ku tu ketiyî kuçeyên pêşî girtî. Çawa be gava tu pêrgî dîwarên qalind werî tu ê bi xwe veqerî.

Wê çaxê em ê porê te yê hinekirî, kincên te yên fireh, ji namayên qesabê toursî yên şîrane re bikin hedef. Bila destên ku bêhna xwîne jê tê kedera te rohnî bike. Li trêne siwar bibe û here! Wa ye mêrêk heqê rê jî ji te re dişîne. Hêvîdar im tu nêçî-

ra xwe ya dilşahiyê li Toursê zemt bikî. Lê ji bîr meke û nameyekê ji min re bişîne. Dilê min qêbil nade ku tu tenê bi pêşniyazeke zewacê ji jiyane xêtir bixwazî. Mîna hevalemî ku kurtehevaltiyek bi te re kiriye, hê jî pêşniyazên ku ez ji te re bînim he ne.

Ger te negota "Di jiyane de dostê herî ku ez dikarim baweriyaya xwe pê bînim tu yî" û ez jî tenegehîştibûma ku tu di jiyane de ruhekî tikûtenê yê windabûyî yî, min jî ev xwesteka bi niyeta herî baş ji te re venedikir û nedixwest tu vê bikî guhar û têxîguhê xwe.

Riya te û şansa te vekirî be Vedia xanim. Oxir be!

Wergêr: Firat Cewerî

Rawestgeha Karîdesê

Pêşevanên SALUT PUBLICÊ dest bi straneke din kiribûn. Keçika dîndar ya mandolînan, ew perçemîqa biçûk ya di destê xwe de ji bo Îsa lêdixe, kalemêrê li hemberî koroyê ku hêsirên çavên li pişt berçavkên qalind paqij dike, zarî tevgera laşê pêxemberekî ku li çarmîxê bi ezap li ba dibe, dike.

(Bila dawî li dijminê xortan yê sereke, alkolê were. Wê Îsa xortan ji alkolê xelas bike. Xwe bispêtin Xwedê.)

Qerebalixê, koma ku li bin baranê bû nedidîtin. Dengê tramva û klaksonan, koroya ku ji hunera muzîkê bêpar û dengê ku carinan mîna qîrînekê derdiket, ditemirand. Çend pîrejînen ku mirov nizanîbû ew ji ku hatine û ew ê bi ku de herin, li hemberî wan bû û guhdarî dikirin.

Li pêşiya meydanê, du serxweş bi deng dipeyivîn û bi şûşan araq vedixwarin. Ew di bin dilopên baranê de şil û pil bûbûn. Pêşevanên Salut public! Digel berxwedana wan ya xuyayî, ew mîna hêkelên bêdeng bûn.

Min nikarîbû pergalek bida odeya xwe. Saera min ya hişyarkirinê berî bi nîvsaetê ez hişyar kiribûm. Mîna her roj, sermayê cesareta min şikandibû, loma ez nikarîbûm ji nava nivînan rabûma ser xwe. Êdî wexta min a ku ez taştê bixum jî nemabû. Ma min kengî taştê xwariye? Min pariyek nanê ku li ser masê hişk bûbû xist devê xwe. Pariyê hişk bi hemû sariya xwe di qirika min de daket xwarê. Di ava cemidî de sabûnê kef nedida. Sabûna ku di binê firçê de dişemitî, min hewl dida ku ez bi destê xwe yê din bigirim. Milê min dirêjî qorziya destşokê dibe û ber bi rûyê min ve dibe. Şexsiyeta min di navbera tevgerên mekanîk de eciqî ye û maye. Min dît hilma germ ku ji devê min derdikete destê min germ dikir. Pa-

şê makîna rihkurkirinê di nava tiliyên min de bi êş li ser rûyê min geriya. Gava ez derketim derve, min ji bîr kir ku min çawan kincên xwe li xwe kiriye û çi kirine. Ya bi min re hatibû bi tenê êşa cilêtekî bû. Gava pêla bayê sar poz û çavên min rapêça, min ew êşa cilêtê jî ji bîr kir. Kuçe, heta cihê ku tarîtiyê dibirî, mîna berfê spî dikir. Bêdengiya avahiyên herdu aliyên min, mîna xeweke tirsê ez ditirsandim. Dibe ku jî ev tirs, tirsê tenêtiyê bû...

Ez çûm ber peykerê Aasthayê dil tûnc ku li parka bi peykeran hatibû xemilandin. Ew bi sîwana xwe ya reş û bi fîstanê xwe yê ku qermîçokên wê li ber bê rast nedibûn, pir kirêt dixuya. Di nava hemû spehîtiyê de pozê wî yê piçûk û çavên wî yên hûrik, ew ji yên din vediqetand. Aastha, ji ciwankeçên spehî yên başûr re azadî anîbû. (Divê jin di civatê de cihê xwe yê pêwîst bigire.) Wî ji bo vê yekê perçeyek ji jiyana xwe di girtîgehan de bihurandibû. Niha kevok bi serê wî yê tûnc de zelq dikan. Ew zelqa kevokan bi baranê tê şuştin.

Ez di xaniyekî ji wan xaniyên kal û pîran yê şîn î donzdeh qatî de dimînim. Emrê min şêst sal e. Ez quruşek pere nadim. Xwarina min tê ber min. Kincên min tînin şuştin. Ez dikarim di rojbûyînen xwe de du sed kesî bihewînim. Hemû mesrefê me dewlet dide. Em rûdinin û alayan çêdikin. Em şûşeyên şampanya diteqînin û em bi kelecana bîst salan mil di mil de govendê digirin. Lê hevalên min mirin. Ez niha bang Aastha dikim. Ez bang peykeran dikim. Zarokên tûncînî yên parka Frognerê jî tînin. Ji bo ku ew ji teqemeniyê netirsin, Aastha wan diawiqîne.

Min cigarek pêxist. Kaloyê bi popyon got ku wî di jiyana xwe de qet cigare nekişandiye. Ji kerema xwe re court metragekê bide min ger di bêrika te hebe. Ha, wilo ha? Me bi hev re li beşa ku min ji pirtûkekê kiribû film temaşe kir.

– Min xwe avêt pêşîra wî, qurban. Lêxe ha. Min ew bi hatina vê dinyayê poşman kir. Min ew ji hal de xist. Ew roj ev roj e wî ga mayê xwe firo. Wî demançe û gule kirin. Ew dixwaze min bikuje. Ew dibêje ku ew ê meyte min li meydana gund dirêj bike. Ji vê re dil divê ne wilo qurban? Peyayê ku min bikuje hê ji diya xwe

nebûye.

Tu vê ji kumê min re bibêje, yê din dibêje û ji bo ku xwe li ser lingan bihêle xwe bi der û dorê digire. Ev demançe ye. Çi dibe çi nabe. Kê pêşî berde wê Xwedê bide diya wî. Ger gule li kortika paş stûyê te bikeve, tu ê negibêjî ku eşeda xwe jî bînî. Tu ê mîna kûçikan bimirî.

– Ma kîjan bêaqil wê piştî xwe bidiyê?

Bêhna herdiwan jî çikiyabû, wan bi zorê xwe li ser lingan digirtin.

Kalê gundî, jina xwe ya nexweş dibir ser doktor.

– Xwezî ez bimirim... Ez bimirim û ji vê rewşê xelas bibim, pîra ku li ser balyan dirêjkiribû, digot.

– Çima ne rengîn e, got, wê pir xweşiktir bûya.

– Min ji bîr kiriye. Ez ê careke din rengîn bikirim.

– Ez jî kopyakê dixwazim. Ji bîr meke ha got. Gava ez herim ez ê nîşanê hevalên xwe bidim.

Ya ku di serê min de mabû, tabloyeke ne muhîm bû.

Jinîkek ji bo ku nekeve xwe bi milê hezkirê xwe digirt. Ez jî ber bi deryayê ve meşiyam. Diviyabû min li vegera kamyonên karîdesan temaşe bikira. Ez li ser kevirekî şil ku di navbera du peykerên jinên kulîmekmezin de rûniştim.

Ji balkêşiya mêyîtiya jinên rengîn yê rûbiken wêdetir, min dixwest ez bi wan re hevaliyê bikim. Li vê devera herî medenî, ji stasyona Jarê ji nava tiliyên min tramvay dikevin, hostesên balafirên SASê araqê pêşkêşî çavên min dikin. Her tişt xweş li hev hatibû. Li ser her tiştî hatibû fikirandin. Li ser detayên herî biçûk jî bi kûranî hatibû fikirandin. Wê ev sazûman ji destê kesayetiya min a miweqet çi nekişîne? Min xwe mîna sûcdaran didît. Tu kî yî? Tu çi kes î? Gelo wê ji min re bigota an negota li vir karê te çi ye? Ma wê kê bigota? Ez bi wê nizamim. Min ev şika xwe, do bi şermokî ji Jhodişê re got. Divê ez sohbeta xwe ya bi wê re şirove bikim. Ev fikra miweqet di serê min de bû. Paşê ew daket heta serê tiliyên lingên min, hat û di dilê min de rûnişt. Min destê Jhodişê guvaşt. Lê qet ne xema wê bû. Ew bi Modigliani re dipeyivî. Niha tê bîra

min:

– Gava resam pir vedixwe, polîs wî digirin, Jhodisê gotibû.

Gava ew li qehwexaneyê Le Dome rûniştibû, wê leşkerên birîndar dîtibû.

Wê bi meraq pirsî:

– Çi bi we hat?

– Em ji koloniyên Fransayê tîn.

Yê resam nikarîbû ecêbmayîna xwe veşarta. Wî bi destên xwe yê nerm rûyê xwe nixumand û qîriya: (Ji vê xerabtir nabe. Birîndarbûna bi guleyên ku li azadiya xwe ya biheq digerin. Xwedêyo, ev çi xerab e.)

Gava leşkerên birîndar ev gotinên Modiglianê bihîstin, heta ji wan hat wan li wê xistin. Mîna ku ew jî ne bes bû, wan resam girtin û ew birin polîsxañê.

Min kontrola xwe ya ruhî niha kiribû.

(Dinya dizîvire. Otobus dimeşe. Kuliyên berfê tîn xwarê. Dinya dizîvire. Otobus dimeşe. Em dîsan kuliyên berfê digirin. Hereket hemû mîna hev in. Ez niha dibêjim yê pir ber bi serketinê ve diçin. Lê kuliyên berfê? Ew jî perçeyên ku ji piraniyê dikevin. Ez dibêjim ev alema hebûnê hemû perçeyên ku ji piraniyê hatine. Vî zemanî enerjî ji piraniyan dizê û ji wê dem tê pê.)

Ez niha bi lingên lihevgeriyayî yê karîdesên ku ji deryayên dûr tîn, digirim û wan derdixim. Şilbûneke deryayî destê min dicemidîne. Ez li ser kevirên parkê yê cemidî ramanên xwe winda dikim.

Erê, parka belediyê, bi kursiyên xwe yê kevirî heta tu bêjî hênîk bû. Siya tenêtiya min diket ser zixurên şil. Karîkê ku şûşeyên şîr yê vala ji ber deriyan didan hev û li şûna wan yê tije datanîn, di nava pakêtên rojnameyên ku ji erebeyan diketin xwarê, winda dibû. Wê piştî keliyekê pêşevanên salut publicê bihata vir. Ez li quncikeke ku birêvebirê kal yê koroyê min nebîne, rûniştibûm. Ez di nava başûriyên rûbiken de bûm. Ji ber bêdengiya mirovên dora min, ji bo ku ez nebêjim "şerê dinyayê yê sêyemîn dest pê kir, hûn çi sekinîne" min bi zorê xwe girt. Bi porê zerîn û bi bejna mîna şî-

vê, bi kulîmekên ku di pantotê teng de pêşkêşî aştiyê dibû, ez dîn dikirim. Tevgera keçên ciwan ya li ber camekanaan, nazên wan, li-vên wan aqil ji serê min direvand. Heyfa min bi wan mirovên ku-bar yên dilbijokê alkolê dihat. Min pêşeroj û paşeroja mirovên li der û dora mîna navê xwe zanîbû. Şika pêşerojê li navê tunebû. Heta ku têketina firna ku mirovan dişewitîne. Heta ku mirov bi germahiyeke du hezar derece bibe xwelî û bi kîsikekî derkeve. Paşê jî, mirov ê di goreke ji mermer î pêncî sentîmetreyî ya di nava gulîstanekê de di nava axê de wenda bibe û here. Mirov ê wê valahiya di navbera mirin û jiyane de bi tewreke medent dagire. Evîndariya jiyane li vî welatî ne hêsan e. Wan jiyana baş bi kar anîne. Wan car caran peykerê miriyên xwe çêkirine. Lê wan qet peykerên siyasetvanan çênekirine.

Bi tenê fikreke koroya Salut public hebû:

Ji bo evîna Îsa lêxistina têlên mandolînê, girtina mirovan ya ji hêlên wan î herî hisî ve, paşê bi sedsalan ve ber bi kûraniya dîrokê çûyî û bibîranîna êşên pêxemberekî ku li çarmîxê hatiye xistin.

Koroyê mîna nûçegehênê mirinê dilê min diguvaşt. Ez ji ber pêşeroja xwe bi tirs dibûm.

Gava ku min her bûyera ku dihat û diçû ji bo ku ez têkilî her bûyera ku wê bihata û biçûya nekim, li ser kaxezekê dinivîsand, dilê min rehet dibû.

(Her bûyera ez dijîm, heta ev sohbeta ku niha di navbera me de derbas dibe jî, min ji Jhodiş re gotibû ku ez wê du caran dijîm. Lê ew navbira yekê û dudan û cihê wê sohbeta pêşî ku me kiribû nayê bîra min.)

Ji bo min jiyandina bûyeran du caran e. Hertiş dişibiya îmajê li ser neynikeke şikestî. Min nikarîbû ew kom bikira û bianîna ba hev. Min nivîsandîye. Jhodiş, ji bo ku tu ji haletekî ruhî xelas bibî, ez dikarim alîkariya te bikim, wî gotibû. Karê te giran e. Di ser re jî tu bêxew dimînî. Ev tişt hemû ji loma dibin.

Bêrika min tije perçekaxez bûn. Min ew xistibûn rêzê. Min ew derxistin û dîsan ji nû ve di ber çav re derbas kirin. Li sînemayên vî bajarî bi tenê filmekî dilîst. Pîreka çavşîn ne jina mêrikê rûbera-

zî bû. Min nivîsandiye. Li gorî ku min ev ji xwe re xistibûn rêzê, diviyabû min bi van bizanîba. "Tu çima evqasî baş î" ji Jhodiş re gotibû. "Gelo ji bo ku hûn di hundurê huzûrê de bin?" Rebena keçîkê bi hilma xwe ya germ di guhê min de bi pistînê gotibû. "Belengaziya tiştên ku em dikin tune" min nivîsandibû. "Tu xwe baş bizanibî, Jhodiş," min gotibûyê, "yê min ez dikarim xwe wînda bikim. Ez dikarim bi te re ji cihê ku em mane dest pê bikim." Ew keniyabû. Min nivîsandiye.

Kuliyên berfê, çavên min yên hûr vekiribû. Di her çavikeke textê satrançê de, karkerên qencyê paqijî dikirin. Mîna kerekî rewan, min bi solên xwe yên qetiyayî dixwest bigihîjim neynikên mezin yên dîwaran. Feqîran birinc ji me dixwestin. Paşê me navê "Liberrez Ben Bella" li dîwaran dinivîsand.

Çekên otomatîk yên otomobîlên polisên fransîzan ber bi me vedibûn. Me ber bi metroya St Michel ve baz dida. Dengê lingê me yê gur di taldekî de bêdeng dibû. Di valahiya tarî ya ku şivên tirênê tê de dibiriqandin, dengê miriyekî yê bi tirs jê bilind dihû: "Liberrez Ben Bella!" Ez guhên xwe digirim. Min nivîsandiye.

Gava ez hemû nivîsên xwe di ber çav re derbas dikim, diviyabû min nivîsên xwe li gora vê pergale têxista rêzê. Ji bo ku ew tevlihev nebe, diviyabû min çî bikira? Min ê pêşevanên Salut Publicê têxista ku? Jinika kasevan li ku dera pergala min ava kiribû? Bûyer ewqas zêde bûn ku, ez nedigihîştimê. Mîna qumandarekî zora wî çûbe, ji bo ez şexsiyeta xwe biparêzim, min bi xîreta li berxwedanê şûrê xwe li ba dikir. An na gava serê tê biqete, însafa kesî namîne.

Pêşevanên Salut Publicê li parkê cihê xwe girtin. Keçîka bi berçavk ya ku li mandolînê dixist, bi mizrabê mandolîna xwe akord dikir. Te digot qey yên karîdesvan ne li wir bûn. Li gora pergala xwe, ji bo ez bûyerên îroyîn li dû hevdu rêz bikim, min dest pê kir û li kaxeza di destê xwe de not nivîsandin. Kaloyê berpirsiyarê koROYê dipeyivî:

– Divê keçîkên me yên ku di sermayê de dondirmeya romayê dalêsin, bizanibin ku gunehê Îsa bi wan tê.

Ji nava temaşevanan, bi tenê ji bo ku min not digirt, min hala

koroyê dikişand. Min dixwest ez dîmenên bi qalindxelekên ku bi peravê ve bûn, bi destan bikişînim. Lê nebû. Hertîş li cihê cih bû. Kaloyê ku dixwest çavên xwe yên ku fireh bûbûn di pişt berçavkê de veşêre: "Ma hûn ê tirsî xwe bidin kê?" pirsî. Lê tu bersiv nesand. Ji ber ku bêî navbir dipeyivî. Ji bo ku ew serxweşiya ku ji bextiyariya zêde hatiye pê, rawestîne, hûn hatine parka Radusetê ne wilo?" got. "Ma hûn ji bo vê derketine hemberî min. Wê çaxê herin. Heydê, ma hûn çi sekinîne? Ma te ji min re got? Bibuhure. Ma ez gelekî rûniştim?" Ma ez ê wekî din biçûma ku? Min ew gotina ku keçikên bi pantolonên blucîn di sermayê de dondirmeya romayê dalêsin baş di serê xwe de bi cih kir. Ev ê ji bo şikên min yên siberojê bibûya xala pevgerêdanê. Ez rabûm ser xwe. Min silav da koroya dengnexweş. Êdî min ê hertîş di hundurê heyst saetan de ji bîr bikira. Çavên Jhodişê di bêrfika min a biçûk de bû. Min kaxezên xwe xistin hundurê şewqeyê xwe. Bi xêra dikanên rojnamefiroşan ez di kuçeyên fireh re derbas bûm û ber bi makîneya xwe ya neşên ya li fabrîkeya polayê meşiyam.

Wergêr: Firat Cewerî

Herî

Li der û dorê, erd rêz dibûn û diçûn. Bi rêngên zer ên Van Gogh bûn. Cirdonên nav bexçan xwe diqevastin û bi vî alî û wî alî de diçûn û di pişt kestekên axê de wenda dibûn. Bajar, bi baskên qulingan, heft hezar qûlaçan dût bû. Çûk difiriyan. Bêhna axa bi catir, bi ser taht û çiyayên bilind de difûriya, û di pişt çûna wê de, peyvên nû hebûn.

—Hey lê dinyayê, ez jî li te me. Rast e, ez heme, lê çawa?

Gava ava ku sedema hatina xwe ya dinyê dît, ji bîra kir. Li rengê avê binere. Di deryayê de şîn dibe û di ser hev re diqulipe. Dihe çem û di bin daran re diherike. Li ser axê jî gewr û girik e. Wilo pesinandine av û gotine ku şiklê firaxa ku tê de ye digire. Lê mercê wê li gor dilê mirovan e. Dibe baran û bi ser wan de dibare. Bi ser bax û bexşên wan de dirije.

Kestekên axê meşa wî sexttir dikirin. Di nav wê hebûna mezin de, gavên ku ew ber bi cîhekî rûniştinê de dibirin, ew nedi-birin ber deriyê qahwexanakê. Masayek û mêşên mirî ku bi ser kaxetên lîstikê de diketin jî tunebûn. Zarên tawlayê li pişt çiyayên bûn. Binê qedehên çayê yên tije, hemû hatibûn jibîrakin.

Pêşevanên civatê, îdara ku ava kiribûn diparastin. Kaxetên ji bo girtina (ên ku birina kotekê li ser wan hebû) bihatina birin, bi daktîloyên qereqolên li bajarên mezin, ên ku tîpa (b) ji wan de ketibûn hatibûn nivîsandin û berî ku bigihijin cîhê ku dê biçûnayê, di odên ku bi lempên gazê bi zorê dihatin ruhnîkirin de, bi destê serdehê cendirman bihatina erêkirin. Bê wê desthilat çawa bihata pîrozkin, bi gotina midîrê nahiyê "divê bê xwendin", bi derziyekê bi pişt kaxetê ve hatibû vekirin.

Zirkêtkeke reş, ber bi xeta telefona ku bi pîlekê ve hatibû girêdan ve diçû.

Gel bi dû desthilatdaran de diçû.

Gava dewlemendên biyan digotin ku rûnê nebatî ji ê heywanan pak û çêtir e, pantolonê ku li keçika çavreş a spehî ku ji bo wilo di afîşên reklamên li dîwarên kerpîçî xistibûn de dikeniya, nedişibiya şerwalan.

Gundiyên ku ji bo bikaribin li ba axayê xwe bi nanûzike bixebitin hatibûn tov ji bakqê bistînin û bi dû re bidin axayê xwe, ji bo ku bikaribin lê rûnin li dereke sîh digeriyan. Yekî ji wan, şewqa xwe ya dor lewitî ji serê xwe kir, avêt ser kevirekî sar û çarmêrkî rûnişt.

Zarokan, ji nîvkamyoneke ku hêkên nû dikirrîn, rojname dixwestin. Nigxwas di nav tozê de bi dû de dibeziyar lê tu tiştek bi destê wan nediket. Peyayekî rêxistinekê, bi rik agahdariyên ji bo şiyarkirinê di derheqa komisyona xebatê de dida muxtêr.

"Ah ev ji me kêmbû."

Radiyoyeke pîlan, di destê xortekî ku nû ji keraxiyê vagariyabû de, klameke welêt a zîz digot.

"Rê bide me em derbas bibin."

Pîrekên ku li ser kaniyê kinc bi şûnikan dişuştin, şilopilo bûn.

Dikandarên li bajarê ku bi baskên qulingan, heft hezar qûlaçan dût bû, ji bo firotina berbiskên forchette, çavşînkên û zengilên dîwaran her li bendî mişteriyên bûn. Tizbiyên karban ên zer, îsotên kesidandî yên tirşomirşo û şerbikên şekir jî bi rêzê bûn. Dikanên ku ji bo qumçokên kincên kar bifiroşin mirovên ku nanekî tenûrê û pîvazek ji xwe re dikirin xwarin bûn. Mirovên ku traktor û mekînan çinîne bi alan dixemilandin û dîlan dikirin, mirovên dilgeş ên ji bo ku bikaribin kîspetekê û pênsed lîran ji bo kêfa dilê xwe wek xelat bidin pêlewaniyên ku li pêş bi navê dilîstin, hespên xwe yên Ereban ên ku bi tirî û gêzeran dihatin xwedîkirin di nav xwîn û xwêdanê de dihiştin, ew hespên hêç westiyayî bûn...

Hesabê carîn ê wan mirovên zane ku her carê dîsa wek xwe

derdiket, tu guhertin di jînê de nedikirin. Xelk li wir zêdetir dibûn, carê bi rêyên serê çiyân de, du zarokên şîr dikirin cuherên ku bi du tenîştên kerên barkirî ve dihatin daliqandin.

Kerên ku herdu zarokên ku di herdu cuheran de û barê xwe radigirtin, weris û kindirên pêncî metro ên ku bi dar û teşiyên di destên pîran de hatibûn hûnan ji ser bîran dikişandin zozanan.

"Ma hûn ê çayê û kahwê vexwin? Kahwê? Ma bila şêrîn be?"

Dêhnê gund bi dû kûçikên ku tirbên zarokan vedikirin diket û gava kevirên mezin li serê hinan ji wan dixistin û îcar dikirin kaz kaz, xwe li erdê dixist û bi wan dikeniya.

"Ma tu dikarî bilêteke tiyatroyê ji min re jî bikirî?"

"Tu têkeve dorê."

Qîzên ciwan ên ku bi revandin bi dildarên xwe re direviyan û ji ber wilo jî bavên wan ew bi çiftê birîndar dikirin, bi milên xwe yên ku ji ber wilo seqet diman, dibûn jinên mêrên ku sîh salan ji wan mezintirbûn, ên ku beşdarî "şerê ûmûmî" bûbûn û êdî hêza wan a tov zuwa bûbû.

"Wiskiyeke wilo".

Sefarê ku ji bo sipîkirina sifir dihat gund û bi heqê ser benderê dixebitî, ji bo ku bi qereçiyê ku rojê xirrê bîst zarokan jê dikir re ketibû lîstikê û fen lê kiribû, nîv kîlo lehîm rastdikir.

"Gelo hûn çî dibêjin."

Hakimê ku gava çûbû kifşê qedehê dew venexwaribû û piştî ku çûbû, ji wekîlê hêla din ê ku bi nanê nû ji tenûrê derketibû re bi înad ji bedêla Yeni Raki ve araqa Kulub dixwest re, gotibû "de rabe ser xwe lo", wek yekî suwarî derdixistin ser gundên cîran.

Zilam xweş bawîşkiya. Ji bo ku dewşên pirtik û perçên jîna xwe ya rojê ji xwe biweşîne, destê xwe avêt serê xwe. Bi dû re li erdê rûnişt.

Ji bo ku xwe hinekî rehet bike, bi hisên xwe yên herî stewiya-yî di tenêbûna xwe ramiya û xwest ku bike qîrîn lê ji nîşkê ve veciniqî:

–Destên xwe bilind bike...!

–Tiştê nekiriye hi, gotin û pê kenîyan.

Ken ji hev zêde bû û mezin bû.

Zarokên nigxwas, kêroşka di şevqa yê sêhirbaz de tirsandibûn. Pîrekên ku sedlib didan ser hev, bi derziyên Ereban nivişt didirûtin. Paçên reklaman bi serê çîyan ve li ba dibûn:

–Em ê ardê şîr bidin ên ku sedsala bîstan hîna bi halê îdara bi selika gemarê dijîn.

Xebatkarên kerpîçan li ser rêya rast solên xwe bi dû xwe de dikişkişandin û herriya ku şevê berê çêkiribûn li piştê xwe kiribûn û dikişandin.

Dengên "ka a mezin, ka a biçûk" bi xilbexilb bilind dibûn.

Êş, diçûn û dihatin û di şeveke reş a nalet a nifiran de dest pê dikirin.

"Şerm bike, ji bayê ku tozê radike şerm bike. Ji dareke ku li dera çirravî gul dane şerm bike. Li nava erd çûkekê kurmîkek girtiye devê xwe û dike bifire. Ji çûk şerm bike."

Tavilê rûyê xwe yê ku êdî zer bû, mist da:

– Wek ku ez ne ez im.

– Tu nikarî li xwe mikur neyê!

Xweza, bi temamê geşiya xwe ye. Şerm, ber bi jîna ne li rê de ye.

Wergêr: Süleyman Demir

Made In Germany

Te divê derziyên firkete bifiroşe. Te divê çîvîtê, ya jî kevçiyên qunderan bifiroşe. Qutiyeke boyax û du firçan bikire û solên xelkê boyax bike. Çi gava baran bibare, bila kêfa re bê. Ji ber ku wî çaxî nesîbê te tê ber te.

–Devê xwe bibe ber ê xelkê û bibêje balîna. Bike ku gepên te biçirin. Vir anadolû ye lawo, bêyî ku mirov bike qîrîn nabe.

–Heger kal derkeve ez perên we didim we, bibêje. Gava tu kêrê didyê û diqelêşî, bila tirs bide dilê te bi xwe jî. Ma xwene tu di nava şebş de yî, tu dê ji ku bizanibî bê çawa ye.

Wê hêdî hêdî çend kurûşên te jî çêbibin. Ma ne Ahmed jî pere wilo pere dan ser hev. Niha qulek mala wî, Erebe ye wî ya textînê û corek hespê wî yên rehwan hene. Baran ji îstasyonê dikişîne. "Ê ku kêfa embara xurt tîne, ew e. Tu dê çi ji Hemît efendî re bibêjî? Mêrik pêşî li kuçan bi firotina pirtiqalan dest pê kir. Niha jî di Sîloyê de kahya ye. Fîşan dibirre. Himalan cot cot dişîne ser karan. Hemû kes xwe li ber wî dadixe û stûxwar dibe."

Gava trêna ji Hambûrgê rabû Samî û jina xwe li ber çûna min ketin, destên xwe ji min re hejandin. Wek ku pîreka reben a avis bixwaze di derheqa pêşeroja xwe de dilsafî be:

–Me ji bîra neke. Heger tu karekî daîmî bibînî ji mere binivîs û me pê bihisîn. Em ê zû siwar bibin û bê, got.

Çavên xwe bi hêvî berdabûn min. Wek ku bibêje "va te halê me dît. Tiştê ku ji destên te bê ji me re bike" dinerf. Min ji xwe re "ma gelo ez karim çi bikim" got û li kompartûmana xwe rûniştim. Îtalyayiyê hemberî min, bi fransiyeye xerab ji pîreka zer a li kêleka xwe tiştin digotin. Li qorziyê, yekî ku rojname dixwend, wek ku dixwest xwe ji ber me veşêre, serê xwe kiribû nav

rûpelên wê. Keçeke ciwan, bi awirên zarokan ên pak bi hemû kesan re dibêşî. Ma kî dizanê, belkî wê bigihijta delalê xwe.

Ma min ji te re negot lawo. Ji bo ku mirov bikaribe di jînê de bi ser bikeve, divê mirov bikêrhatî be. Lê divê mirov karê xwe bizanibe. Ji ticareta herî biçûk dest pê bik û hilkişe a mezin. Heger tu îro derbikan bifiroşî, tu dê sibe xan û apartmanan bifiroşî. Hin karin bixwazin nigên te bişemitînin. Lê tu "ne li wir be". Tu dê çayê bifiroşî. Li hemberî ên li hemberî xwe bişkîn. Tu çaydanê xwe tijê çaya Rîzeyê bike. Ew wê wî çaxî pelên bîhokan ên hişkkirî bikar bînin. Lê wê mişterî illehî tê derxin. Bi-hêl bila boyaxçiyê ku bez di solan dide, çend rojên pêşî çend qurûşan ji zêdetir derxe. Heger mişterî çaya pelên bîhokan vexwe, wê zikê wî biêşe. Îcar piştî wê, roja nesîbê te ye.

—Sa kurên sayan, wê mişterî bibêjin. Wê wilo bên giliyê wan li ber te bikin. Em ê hîna çî bibînin. Hindik maye ku kilê çavê me ji me bidizin. Em bi perên xwe dikevin dewsa rezîlan.

Tu bi xwe, dê wek yekî ku pirr ji karê xwe emîn e, qet guh nedî wan, hêdîka bibêşî û tu bersivan nedî wan.

Ez sêşema çûyî hatibûm Hambûrgê. Min bajar, kê m zêde wek ku hatibû gotin, dît. Keça alaman a bi pitik Adalheidê, ji min re "te çî baş kir ku tu hatî" got û bi destên min girt. Ew xweşiya ku min çend rojan li Parîsê bi yekê re dîtibû hat ber çavên min. Ez bêdeng rawestiyabûm. Lê ew her dipeyivî: "tu dê pirr ji Hambûrgê hez bikî. Gava malbata min te bibîne, wê pirr kêfxweş bibe. Ma te ev bedil nû kiriye. Te piştî min tolazî nekirin ne. Ma gelo delala te ya nû swêdî bû. Ji bo ku tu bikaribî bi min re xaîn bikevî, divê tu keçeke ji min spehîtir bibînî."

—Dev ji wilo berde, Adalheidê min gotibû. Ka ji min re bibêje bê tu çawa yî.

—Ez gellekî baş im. Ez wek dînan ji te hez dikim, got. Vaye tu hatî. Ez niha êdî dilgeş im.

Îtaliyê di kompartimana min de, di anîna behola min a ku min li korîdorê hiştibû de, alîkarî bi min kir. Dixwest ku xwe bi jinika zer, wek ku yekî "centilmen" e bide naskirin. Bi ken,

"ma tu tirk î" got. Ez ecêbmayî bûm. "Ez tê derdixim. Ez li çar aliyên dinyê geriyame" got. Hefteyekê li Izmîrê mabû. Bi tirkî zanîbû bibêje "yasak", "tamam", "arkadaş". Min jî, min texmîn kiribû ku tu Îtalî ye, jê re got. Û ew xatûna li ba te jî Danimar-kî ye ne wil. "Rast e, rast e" gotin û kenyan. Zilamê ku rûyê xwe bi rûpelên rojnamê girtibû, cara pêşî li min nerî. Min tê derdixist ku di dilê xwe de dibêje "çi karê van mirovên bêedeb di trêna ku diçe bakur de heye". Lê pîreka zer, wek ku bibêje na, em ji xwe re bipeyivin ji bo ku wext here û awirên xwe berdan min û wê bîstikê min zaroktiya xwe ya ku gava min devê xwe dibir ber ê xelkê û bi qîrîn digot "balîna", zarokên ku firçên xwe li sindoqên xwe dixistin û digotin "ez ji we re boyax bikim camêrno", Samî û jina wî ya avis bi min didan jibîtrakirin. Jinika bi awirên zarokan, gava ku bêdengiya min dît, got "ha ha ha" û hinekî keniya.

Tiştên ku li Hambûrgê bi min re bûbûn dîsa hatin bîra min. Adalheidê, "behole xwe daneyne cîhê ematîyê, deyne ba me" gotibû. "Na dûr e. Tu dixwazî em taksîyekê bigirin." Min gotibû, na ez ê rahijmê. Lê gotibû "nabe, em ê xwe biavêjin otobusekê". Baş e, lê ez naxwazim we aciz bikim, min gotibû. Lê "oda te hezir e. Tu de niha xwe bişo. Em ê xwarinê bi hev re bixwin. Em ê êvarê derkevin gerrê." Min, ez naxwazim li bibim bar. Madem te ji dê û bavê xwe re gotiye, ez ê şevêkê tenê bimînim. Heger ez qet neyê, eyb e. "Tu dikarî heta tu bixwazî bimîni" Adalheidê bi xemgînî gotibû. Bêguman bavekî wê yê ku wê bahsa dostaniya tirkan û alamanan a çaxê şerê dinyê yê yekemîn bikira hebû. Wek ku ez navê xwe bizanibim, min texmîn dikir ku qedeheke bîra jî di destê wî de ye. Wê bi dû re gotin bibira ser şerê dinyê yê duyem û bigota: "ew roj, çi rojên kamax bûn" û wê ber zikê xênî şanî min bikira. "Bombe wek baranê bi ser me de bariyabûn. Li vî bajarî kavir li ser kevir nema-bû. Xwedê me hemûyan ji yekî sêyem bisitirîne."

Di wê navê re min û Adalheidê me yê bi hisên guhertî çav bidana hevdu. Wê mêrik bixwesta hîna jî bipeyive. Gellek tiştên

ku bigotina hebûn. Gav em ê rabûna, wî yê ew tiştên ku tên zanîn dût û dirêj ji jina xwe re bigotina. Û gava ku em ê di derî re derbiketina, wê "bombêkirina 16-ê temûzê çî bombekirin bû" herduyan bi hev re bigotina. "Heger me bîr nebira û em wî çaxî daneketina serdabê, wê niha ne Adalheid û ne jî em ê sax bûna."

Min roja din Samî li buroya kar dîtîne nas kir. Kovareke siyasî a bi tirkî dixwend. Jina wî jî li ba wî bû. Gava min got "ez tirk im" memnûn bûn. Çar meh bûbûn ku ji tirkîyeyê hatibûn. Hîna jiman nizanîbûn. "Em çend gotinan dizanin" jina wî got. "Em ne bi qasî ku hewceye dizanin." Gellek xisara wê yekê dîtîbûn. "Tu kes naxwaze kar bide min. Li gor ku ez li tirkîyê ezexanedar bûm jî, tu kes min li vir nagire depoyeke dermanan" Samî got. Jina wî jî bi gazindarî xwe tev li gotîne dikir: "em bi çî hêviyan derketibûn rê û hatibûn. Em ê îcar bi çî rûyî vegerin tirkîyeyê. Tu dövîz jî di destên me de neman. Tu kesên me yên ku em bikaribin xwe li wan bigirin jî tune ne. Çî baş e, ê te tu qet ne tenê yî" jinika reben got û Adelheida ku li ba min bû nîşanî min kir. Min, "wilo ye, lê ez bi xwe naxwazim bi tu kesian bawer bibim." "Ax, çî qasî baş e, çî baş e. Me bi xwe ne wilo kir. Em tim xelkê bawer bûn. Em xapiyan. Niha jî em nizanin bê em ê çî bikin" got bêdeng ma.

Hinan li buroya kar peydekirîne bi kaxetan dilîstin. Çend gurûp jin û mêran bi dengê bilind sohbet dikirin. Li wê buroyê, karê barkirina malan, paqijkirina berfê, ji koxikan kişandina komir û êzingan heta qatên jor û karên din ên wilo ku ji çend rojan bûn dihat dan. Karên ku ji bo bîr kirin ji buroyê re dihatin gotin, bi hoperloran dihat eşkerekirin. Ên ku dixwestin bikin, tiliya xwe bilind dikirin. Heger ji bo karekî zêdeyî ku hewce bû mişterî derbiketina, îcar li gor dora batina wir dihatin helbijartin.

Sindoqa min a boyaxkirîne ji destê min de nediket. Gava ez nû ji dibistanê dihatim, min wek bavê min digat dikir û diçûm li meydana û parkên bajêr digeriyan û min sol boyax dikirin.

Xwestina wî ku lawê xwe dewlemend û neperçiqî bibîne bû. Lê ma xelkê dihişt? Ez diçûm ku min lêxistin dixwar. "Ev der cîhê me ye. Biqêşit ji vir" digotin. "Tu dê bê vir û mişteriyên me ji me bistîni ha kûçik. Her li îstasyonê avê bifiroş. Ma karekî ji ê vir pê ve tune ye?"

—Sedema ku ez derketim kuçan û min êdî devê xwe dibir ber ê xelkê û digot balîna, ew pevçûn bi xwe bûn. Min karekî li gor dilê xwe dîtibû. Min kevçiyên solan jî difirotin. Min derziyên dirûnê, cilê û şekir jî difiro. Li gor ku ez xwediyê hinek kapîtal bûm, erebeyên piyangofiroşan yên tîtik mîtîkî yên destan bi min wek qonaxa dewlemendiyê ya herî jor dihat. Lê tu nabe çî derdên wan bio xwe hebûn! Gava ez ketim nav wî karî min fam kir. Piyangofiroşvaniyê qet wek karekî biçûk nebînin. Divê mirov bizanibe bi zabitên bajêr re li hav bike. Ji bo ku mirov mişteriyên bikişîne, bi paş ve stendina saetên ku mirov dê bi derewan bide xelkê, heye. Zû derxistina kaxetan ji destên ên ku bi nivîsandin û xwendinê nizanin û wî çaxî çî ji wan re derketibe jî, ji bedêla tiştê derketî ve, xapandina wan bi kevçiyekî çayê ya jî binê qedehakê, heye. Heger kêroşka ku min kiribû bi a min bikira û fêr bûba, belkî jî min ê bikarîba bi rehetî pere derxistina. Min kevokên sipî ên ku xwe li hewayê diqulipandin jî kirrîn. Berî ez kaxeta nesîb a ku min kiribû çar qat vekim, ew firriyan. Keda min hemû çû bi avê de.

Ê Îtalî tavilê tiştê di bin zimanê xwe de got. Wê biçûya li Osloyê û li karekî bigeriya. Rûyê jinika Danimarkî tîrş bû. Mêrik, li gor ku digot, çar salan li avûstûralyayê mabû. Û li gor ku digot dor neh deh salekî li kongoya belçîka mabû. "Lê ez herim ku ev ewrûpa dev ji min bernade, min dikişîne. Min bêyî ewrûpa nikaribû bikira. Ez ji ber wilo bê pênc pere mame. Îcar ez niha hevî dikim ku ez ê li Osloyê di keştiyekê de karekî ji xwe re bibînim" got. Jinika ciwan du caran bawîşkî û çavên xwe girtin. New kifş bû bê ma diramiya ya jî radiza.

Ez û Samî, ji buroya karpeydekirine hatibûn şandin embareke li bendera Hambûrgê. Me ê wê rojê sindoqên pirtiqalên ku

ji îspanyayê hatibûn ji hev veqetandina, ên xerabe biavêtina. Em çil û pênc deqîqên sax meşiyabûn. Kaxetên ku buroyê dabûn me ji me stendin. "De dest bi kar bikin" gotin. Qedir dan me. Gotin "hevaleke me ya doktor li vir e. Ma tu dixwazî bibînî? Ew jî wek me wek karker dixebite." Navbira navrojê em li Fexriye xanim rast hatin. Pîrekeke dor sîh salî bû. Gelo ma serpêhatiyeye evîne ew di wir re derxistibû? Min lê nerî lê min tu tiştek jê fam nekir. Gava rojnama Hurriyetê ji çentê xwe derxist û lê nerî, "min keyayê vir qane kiriye. Ez ê heta dawiya vê demsalê li vir bixebitim" got. Samî bi hêrs: "ma îcar em" got. "Hûn? We ji bedêla karkerên ku bi destûr betal in, ya jî ên ku nexweş in ve dixebitînin. Ez bawer nakim ku we ji du sê rojan bêtir bixebitînin. Li Hambûrgê gellek tirk hene. Ma we hin nas kirine" got û piirseke ku dora wê bû ji me kir. Samî, "erê me hin nas kirin" got û madê xwe tîrş kir. Dixwest bibêje, qenciya tu kesan bi tu kesên din nabe. Xebera wî bû. Êvarê, gava herkê bîst mark di zêfêkê de dan me, me dîtîn. Fexriyê berî me ji wir çûbû. Samî, "tîrekê bi tirimpêla ê keya çûye" got.

Em êvarê çûn li qahweke bi dans rûniştin. Adalheidê bi destên min girtibû û çavên xwe ji ên min dernedixistin. Samî û jîna xwe jî li ser masa me bûn. Me bîra xwe ya pêşî vexwar. A duyem û sêyem dan dû wê. Samî di derheqa pêşeroja xwe de ne ewle bû, lê markên ku bi keda xwe derxistibûn her hûr dikirin û xerc dikirin. Êdî jîna wî ketibû ber şermê. Lê guh nedida ziqitandinn wê. Vedixwar û her ku vedixwar, kêfxweştir dibû.

"Ez ji ber vê yekê li ser rêya jîna nîvnexweş û nîvkulek im. Bêhna me ji ber baskên me yê westiyayî çikiyaye û me li ser şaxekî daniye. Em bi dû hinek rehetî de ne. Ên li dora me tevan fantaziyên xwe kirine minminîk û li pey wan in. Min qenciya hemû kesan dixwest. Min kir û nekir tu kesan ji min bawer nekir. Tu kesan guh nedan dengê gaziya hisên dilê min ên mirovane, tu kesan li dû xwe nenerîn. Ji bo hemû kesan hezkirin û hurmet di nava min de hebû. Kî guh didyê. Min digot, heger ew jînika extiyar bihêle, ez ê rahjim selika wê. Ya ew zarok;

destqefilî ye, rû qefilî ye, wê xwe bigihîne ser dibistanê. Min dixwest derman bidim ên nexweş. hemû kesên ku bilêta piyango kirrîbe, pereyekî mezin bistîne. Bi baran dilgeştî bibe para dilkovanan. Dilê min dibû kaniyeke qenciyan û diherikî.”

Jina wî, ”bes e êdî Samî, te têt vexwar” digot û li ber digeriya. Lê bîra û orkestrayê Samî germ û xweş dikirin.

”Lê ên ku, ji wê mirovayetiya ji bo tadehiya me bi xwe li tu kesan nebe, me bi sextiyeke pîrr mezin fikir re destên xwe wek ên parsekên kuçan vedikirin û tiştê ku digirtin bi dû re jî li kêfa xwe xerc dikirin. Kesayetiya wan, bû sûretên di nav çarçovan de û dîwar xemilandin. Em jî, bûn hinek boyaxa reş a ku li ser dîwarên kerpîçan hat reşandin. Kêfxweşiya wan bû baqekî gulên di vazoyekê de. A me jî bû çengek herî.”

—Bes e êdî Samî, ez dexlê te me bes e.

Ji bo ez nebin şahidê êşa ku jina wî dikişand, ez bi Adalheindê re rabûm dansê. Em nîvsaetêkê li wê navê çûn û hatin. Gava em vegeriyan, Samî bi destê jine xwe girtibû û hêviya pêşerojê ke geş dida wê. Xuya dibû ku wek dînan ji hev hez dikirin û hemû tişt ji ber hêza wê evîna wan hatibû serê wan.

—Lê ma gelo xweşiya ku em lê digeriyan çi bû Mecîda min a delal, Samû digot. Ma gelo em bi xaniyekî bi qasî rawestgeheke otobusan asê ne qail bûn. Baran bi ser me de nehata bes bû. Gava ez êvaran ji kar bihatima tê ê çentê min wilo ji destê min bigirta. Wê zarokên me lê mezin bûbûna, di nav pêyên min de bigeriya. Ez ê li ser sifra ku te raxistibû rûniştima û min ê bi kêfxweşi li wê riştayê bineriya. Bila hêkên qelandî di ber sucûkan re di nav de qet tune bûna. Wê çavên min qet li wê tirşika mişmişan, a ku felqên wilo mezin di nav ava wê de ji ber kevçiyê darîn difilitin, negeriya. Bila qet tune bûya. Min ê nikariba saeta xwe ji bêrika xwe derbixista. Wê zikê min wilo bûba kelik ku wê destê min nema bkarîba biketa bêrika min û negihîsta saeta min. Min ê darikê xwe yê ber diranan ê ku di bin saetê de mabû derbixista. Darikê min wenda dibû, lê ji bo ku ez li ber diranên xwe yên zêr bixebitiyama min ê darikekî derbikan

zirav bikira. Bila qet tune bûya. Ew pirtikên kahwa bi kef, xef-keke kamax li ber qedera min vedaye. Kevokên sipî di ser min re difirin. Ez dinerim. Şevqa min ji ser min de dikeve. Bila qet tune be. Bila ev hemû tune bûna, lê bila îçek rehetî hebûya got û gotin birrî. Samî serxweş bûbû. Digiriya. Giriye ji ber serxweşiyê bû.

—Bes e êdî, bes e. Hemû kes li me dinerin, Mecîda bi hêrs û tirsê got.

Em ji kahwê derketin. Hişê min çû ser kevçiyê darîn, saeta bêrîkan, darikê ber diranan ê ku Samî bahs dikir. GavA bayê sar li rûyê min xist, min "xweşî" got û ez ricifim.

Wek ku Adalheidê qet bala xwe nedida tiştên ku bûbûn. Serê xwe danîbû ser milê min û digot:

—Xwedê tu ji min re şandiye, tu hêviya min e. Jiyan ji bo min bi te dest pê dike. Jiyan bi te re xweş e.

Roja din bi gumana mezin ji ber vexwarinê bû ku Samî nehat buroya kar. Ez bi şandim febrîqeyeke ku tiştên dibistanan çêdikin. Qirdê min hebû. Ê ku ez ji bedêla wî ve çûbûm, çûbû betlana salê. Bi kêmasî tu karî bîst rojan bixebitî ji min re gotin. Karê ku min ê bikira jî qet ne sext bû. Min ê rûniştî, aliyê rastê ê pergelê bida ber mekîne û mohra (Made in Germany) lê bixista. Wê wê pergelê mihendisên pêşerojê bigihandina. Wê civateke bi ser rastiye ve, ber bi pêş ve, ew kesên ku ji bo pêşeroja xwe bigihandina, amade bikirana. Wê ew pergel di destên zarokên ku pêşeroja wan ji wan re hatibû amadekirin, di derheqê pêşerojê de bi hêvî, kêfxweş de bigeriyana. Wê rojê, gava ew mohr li ser wan pergelan diket, ez li bîranînen xwe vegeyam. Gotinên bavê min ên bedew hatin bîra min. Sindoqa min aboyaxê, firçên min, derziyên firkete, kevçiyên qunderan, hemû hatin û rijiyan ber min. Kîroşka min a nesîb çî xemgîn û zexel bû. Yek ji wana li Hambûrgê tune bû. Ma ka zarokên ku devê xwe dibirin ber ên xelkê û bi qîrîn digotin "balîna" û nanê xwe ji tahtê derdixistin li ku bûn? Civatê, bi hêsaniya derxistina perên aborê re ew babet kar rakiribûn. Ê me bêsiûdiya me di wetê

ku qet nedihat texmînkirin de deriket pêşiya me. Tîpên (Made in Germany) ên bi rêzê, wê rojê çar hezar caran ji min re, tu kî yî, tu çi yî, çi karê te li vir heye, gotin. Min ji xwe re, me tu rê-bazî neda birêvebirina civata xwe. Gav li anadoluyê gundên bê doktor û bê derman hebûn, gelo min ê bi çi awayî Fexriyê xanim û Samî biparastina. Heger bi rastî têrxwarina zik bûya, gelo wê li van welatan çima heta êvaran li vir û li wir biketina û bi dû karan de bigeriyana? Na. Ma ne Samî "pişek rehetî" gotibû û giriyabû. Xuyaye tiştê ku dixwestin ew bû, ji xwe re got û Made in Germany lê xist. Mekîna alaman, bi hêsanî li got tempoya elektrîkê dixebitî. Qet li bendî min nedima.

Hevaltiya min û Made in Germany pirr dirêj neajot. Min bi lêfa dilê xwe ew kar da Samî. Qet neba wê bîst rojan bi wî karê rebet him bêhna xwe fireh bikira û him jî tirs a jina xw a di derheqa abora xwe kirinê de sivik bikira. "Ma tiştêkî wilo dibe, na" bi heter gotin, lê min dibe, dibe got û ez derketim. Min, li Kopenhagê hevaleke min a bi navê Ursula heye, hêviya min ew e, min got. Mecîda, "heger tu karekî daîmî bibînî, bişîn dû me, em ê jî bên" got.

Adalheidê bi awayekî bêhnfireh li min guhdarî kir û cara pêşî wek ku ez ji bo wê ne girîng bûm:

—Madem tu dê herî, here, got. Min fam kiribû ku tu ji min hez nakî. Lê min nedixwest ez wê yekê bibînim.

—Ez mecbûrê kirina vê yekê me. Her çi qasî min sedemên vê yekê hene got jî, neket serê wê. Gava ew di nav mirovan de wenda bû û çû, min bêtir di giraniya gavên xwe yên bi ser rêya qederê, ku min berê xwe dabû bûyerên ne kifş û tenêbûna xwe derxist. Çirûskên jînê di dilê min de lêdixistin. **BERÊ TRÊNA MIN LI BAKUR BÛ.**

Werger: Süleyman Demir

Li ba serê darê keskayî xelas dibû. Îcar ezmanê şîn dest pê dikir. Şînbûna wî, stêrik veşartibûn. Şînbûn bi kişandina erdê re dadiket, wenda dibû. Rengê qahweyî, li ba destpêka xelaseka ê şîn dest pê dikir. Rewşa rengê qahweyî hildiweşiya. Bê şerm û bê erz palpêyekê dest pê dikir. Dieciqî, diperçiqî û bi nasnameya ku tu destên lewitî negihabûnê dirêj dibû. Rengê qahweyî "wer bi vir de, wer bi vir de, dêlikê, xayînê" bi awayekî lewitî digot. Tevlihevbûn, di nav erênayekê de bû. Qelşên şeşqorzî şermezariyeke wilo bûn ku, çikandina avê, jê re "heyfa te" digot. Rengê zer qolincî dibû. Di ser hev re diqulpt. Lê dixistin. Rengê zer dibû tûpişk. Diperçiqandin. Zer, dibû miriyek. Piştî mirî edî şîn dest pê dikir.

Şîn fireh dibû. Ezmanê şîn ê bi xumam dibeşîşî. "Bilindiya me, dera ku destê me nagihijyê, bila ruhê me bi qurbana te be" digotin. Şînbûnê guhdarî nedikir. Tişt bi bêdengiya şînbûnê ve diman, hêviya xwe bi bilindiyê ve girêk didan.

"Spehîbûnên ku çavên me dibînin ji bo me ne" yekî digot. Jîna xwe ya bê mane wilo dikir bi naverok. "Feza şîn a me?" "Tiştên ku em bi hêza çavan di bînin, di kefên destên me de ne û ên mene." "Divê bibin ên me." Bi dû re devê ferdan vedibû û doşa ereban a rahiştinê dihat hesab kirin. Qeweta ragirtina şerîtan dihat hesibandin. Pêlwanên ku zend û bend dinepixandin, boksorên raûnda nehan û şifêrên ku bi fitêzê çaran di kaşikan re hildikişiyên, ji gotina ku li jor bi nepoxên şîn hatibû nivîsandin re, li çepikan dixistin. "Jîn, di bin nigên pisîka ku ji bo nêçîrê veketiye, de ye."

Serê bennê wê, bi nepaxeke ku dimijî û berdida, bi babetekî dêliyê ve hatibû girêdan.

BI KURTÎ: tişt, bi êrîşên ji kemînê diçûn diketin nav şînbû-

nê. Wê bi cefil pirtik bidana hev.

Giranî li ser benderuhên qahweyî bû. Ên ku "bin dest û nigên me, pîsiya me, rûreşiya me ne" digotin, kambûna rengê qahweyî yên din ji hev dervedixistin. Rengê qahweyî di buhayê rengê cevrikên kûçikande dihat hesap kirin. Lê ji çi bêzariya ku heye zarokek derdiket. Li dera girrik dinyayekê dest pê dikir. Rengê qahweyî xwarinên xwe didan. Rengê qahweyî avên xwe didan. Rengê qahweyî malên xwe didan. Hemû didan. Tiştêk jê re nedima. Rengê qahweyî bi halê westiyayî nikarîbû bimeşiya. Barekî giran lê bû. Barekî giran di bin nigên wî de bû. "Bide me jî" digotin. "Bide me jî". Rengê qahweyî nikarîbû bida. Ji ber ku nikarîbû bida şerm dikir. "Yuh rengê qahweyî, şerm bike rengê qahweyî. Lawo tu kor bibî, êş di çav û qudûmên te keve." Tif dikirinê. "Tu ne hêjayî pênc peran hey tirrek. Me çawa bi te bawer kir."

BI KURTÎ: Dilgeşkirina piraniyê karekî sext bû. Zeyta reş (zaç) a li dikana ê tenekevan, di karekî bi merc de dixebitî. Lê ji rengê qahweyî her tişt dihatin xwestin.

Pira Tereblîn, li cîhê ku rengê sipî dikir heft reng, hatibû avakirin. Tereblîn, xwe ji bedêla tiştêkî ku rê bide bêtir, wek beqçiyekê didît. Li hêza ku rengên gulên divejandin û diyarî wan dikirin, xwedî derdiket. Bi baweriya ku ji birêvebirina desthilatekê berpirsyar bû, serê xwe bi tişt û sedemên ku ne karê wê bûn diêşand. Tereblîn, li gor ên ku di bin barekî de diperçiqîn, serbixwe dihat hesabkirin. Karên wê jî ne pirr bûn. Lê girîng bûn. Xwe li serê darên ku bi derengî mezin dibûn û ava ku di bin re diherikî, mezin dikir. Ji şînbûna gerdûnê hez dikir. Ji ber ku dûrî hebûna wê bû. Lê gava dor dihat rengê qahweyî, bi awayekî xerab jê aciz dibû. Hema ku rengê qahweyî didît, tu xweşî jê re nediman.

BI KURTÎ: Rêbaziya pirê, li gor helwestên mirovane bûn. Gelo hebûna Tereblîn ji tiştêkî bê rêbazî pê ve çî bû.

Rêzbariya darikên ku di qutiya derbikan de bi rêzê hatine danîn, wek beşîşneke nexweş dida rûyê min. Dawiya çî gava ku

min diavêt hebû. Min ramanên xwe jî asêbûyî didîtin. Bi qasî ku min wilo dixwest jî, destên min bi tu awan pênuş nedigirtin û nedîçûn ser kaxetê. Rewşa gava masiyekî biçûk ê di hundurê merkaneyekê de gava ku xwe bi hêvî li camê dixê û devê xwe vedike, ji bîra min nedîçû. Rivînên kovana azadiyê çar aliyên bedena min girtibûn. Pîvan biçûk bûbûn, tu maneya nexşeyan nemabû û çar wextên salê hew gava ku li wechê wan dihat nerîn xuya dibûn. Min dixwest heta ku ez di nav xwîn û xwêdanê de bimînim, di bin germa deştê re baz bidim, ez genim û axa bi berke di nav destên xwe de bicîqînim, ya jî ber esirekê di bin xunava ku dibariya de bi rê de şil bibim û xwe di nav wan bûyerên azadiyê yê dilgeş de wenda bibim. Birina qeder û pêşeroja ji van tiştan bêpar a deverên ne diyar, tirsê di bin şewqa hêzeke ne diyar de çûna deverêke kifş, bêzariyên min li min girantir dikirin. Baweriyên Kant, pel bi pel di bîra min de bûn. Tiştê ku meyvayên vê hêzê diafirandin, hêzeke extiyar bû. Di rojên min ên teng de, divabû alîkariyên J. Paul Sartre bi min bibûna. Ma La-Nausée ji zû ve ev soz nedabû min. Gava bêhêvîtiyê, ên xerab, ên xemsar digirtin ber xwe û li sûkan derdixistin dîtîne, min bi xwe ji zû ve bawer dikir ku ez li ser navê mirovên baş çûbûm dinya têkçûyî a nivîskarê modern ê ku gotibû "em mirov wek hespên sîrkan li dora ramanên xwe difitilin." Ez xelet bûm. Erê xwediyên her tiştan bûn lê di nav êşên jîne de digevizîn. Xuya ye ku bawîşkandina wan mirovên serberdayî ya ji ber bêzariyên mirovane, ne ji ber bikêrnehêtinên mezin tenê bû. Îcar ji bo min bi xwe ji hêla fikrên derên dûr ve li hipodrûma bajarê Caen bi dû hespên rengîn ku bi çargavê dibezîyan ve bû. Êdî bîranînen gava ez ku diçûm unîversîteyê min zincîra duçerxê xwe suwar dikir, ew kenê Marie ya restaurantvan ê mê, papazê ku Incîl di destan de bû û wek ku dixwîne dikir, ji bo min girîngtir dibin. Ez kesê ku di nava çar dîwaran de asê mame, dikevim dû bîranînen xwe. Em di rêyeke asphalt de dibezîyan. Raptiya ku nexşeya min bi dîwer ve asê kiribû, xurtûma ku av dipijiqand rivînên agirê xaniyê dehqatî, li nigên min diherbilîn.

Ez li ba peykerê ku lastîkeke duçerxan kiribûn stûyê wî ketim.
Li cîhekî şilopilo, kenê lempeyên neon bêvila min dişikandin.

Li buro. Rojêke temmûza germ a anadolûya navîn, esireke bi toz, girgira tirimpêlên textînî û hecîreşkên reş ku wek gullan ji ezmanê şîn dadikevin, buro. Deriyê ku bi boyaxa zeytînî hatibû boyaxkirin, bi tiştêkî nîvpembo û bi têlên bi dirrî hatibû girêdan û ku vedibû ba qulika kanalîzasyonê jî derî bû. Zengilekî bi zir zir. Qumçoka wî sipî bû. Du kîlo ispanak, qernebaha jî teze bû. Selikeke zer, çar dîwan. Nîv kîlo derziyên firkete. Kaxetên ambalajên qetiyayî û sê kursî û behol. Bêhişiya min ku ez dikim ji bîra bikim. Hesara (kês) ku hepişandibûn kîsikan. Rêzeke morîk, çend nalên hespan, Reşat, Hikmet, çend mêşên ku difiryan, dîsa pacak û li ser kursiyê ku li dora xwe difitilî ez bi xwe. Keviya masê a çepê cam e. Salnameyek li ser hebû. Elî, Ökkeş, Osman... Di valahiyê de girtina bîstikan.

Sentrîfug bi zorê digeriya. Me pêşî şikil û bi dû re jî reng wenda kirin. Der û doreke sipî. Me hew bi tenê gotin dibihîstin.

—Ma devançe hat girtin?

Di desthilata Vovîl de, devançe hemû li rastan in. Tazîbûna alamanî, dabû dû qaîşên febrîqan ên volan û dizîvirî.

Ha ha... xenzîr ha.

Qesabê berazan.

Palyaçoyê kampa mirinê.

Darikê destê serokê orkestrayê.

Xwe biqevêz.

—Ji bo hemû tiştên heyî mirin. Ji bo hemûyan xurandina bi gullan. Tama mirr a tunebûnê. Xemsariya wek kenê ku bi operloran ji hev zêde dibû. Ne xwe wilo ha?

Mankênê zîlam ê ku bi kayê hatibû nepixandin, keniya. Qirçîn bi jora qulên malên gêrikan ketin û hejînê dest pê kir.

—Nexwe te tirsandin?

Em li ser xweşiya tîtsê a şeveke reş a bêdeng dipeyivin.

Li pişt dixana çixaran e pira Tereblîn a ku me fam nake.

Em hemû kurtebiriyân wenda dîkin.

Şifilê piştâ rengê qahweyî kiribû du beş. Pîrekeke pîr, wek reşbûna mêşeke ku sipîbûna xwezayê bilewitîne, diçû ber bi rêyên ku derdiketin ser rêyên mezintir. Şifilên gundê Botsa ên bi fitlonek, ziravên wan rêyan bûn. Û ewran ew pirên biçûk bi cilêtan dibirîn. Pîreka pîr di berbangê de ketibû rê. Pazdeh kilo alûçe li piştâ xwe kiribûn. Bi bennan hişk girêdabûn.

—Ka di bin vî barî keve, tu dê bibînî, sa kurê wî sayî, digot û bi dîsmala xwe xwêdana xwe zuwa dîkir.

Bajar hîna dûr bû. Bajar û nig. Mirov û pazdeh kilo alûceyên ku ji xwezayê hatine girtin. Ji birinê re mirov. Alûçe, mirov û bajar.

Gava wênevanekî ku bikaribe mirovekî dilbirehm ya jî tu derdên wî tunebin, bi ser de ku bi jin û zarokên xwe re rast be û gava "ax ev welatê berdayî" bibêje û keserekê bikişîne, bedew bike, di rastiye de zanîbû ku ew nigên xwas li ser xwezaya ku sturehên bizinan dianîn bîra mirov, bi hesreta hespekî sipî bûn.

Gava giha rasta kevirê ku ji dema Romayan mabû, piştâ xwe daye û barê xwe berda. Çewal di nava kevir û jinikê de ma. Her sê jî rawestiya bûn.

Berê xwe da rêyên ku pê de diçû. Kemyona Chevrole toz bi dû xwe dixist û ji hêla gund ve dihat.

—Ah ew kûçik; heta do li ber destên me bû. Îro jî mezin bûye û bûye zîlam. Çira lê vemiriyo.

Kemyon tije zîlam bû. Li pêşiya tozê, bêhna balîna dihat. Gava kemyon li çivan dizîvirî, li kornê dixist.

—Hey lawê Yezîd, çawa li kornê dixê.

Kemyonê li ber kevirê ku nivîs li ser bû, hêdî bû.

—Xaltî ez şahidan dibim dadgehê, ê li ser dîreksyonê got. Porê wî ye reş ê hît xwe pê ve berdabû. Tiliyên wî yên wek çepilên ahtapotan xwe li dîreksyonê gerandibûn. Agir dayê.

—Çawa diçe, lawê Yezîd, bi dû de got.

Çewalê xwe ji ser kevirê bi nivîs hildâ. Dîsa dest bi çûnê kir.

Rê ye, sipî ye, kêç e? Heger hin dîzanin bila bîn ba min.

Rengê qahweyî, ji nav tiliyên lawikekî ku meqes girtibû de ket. Gindirî û wek qertekê di kuçên qezayekê re ket hundur.

Rojeke ji rojên ku tizbiyên karban li ber deriyê dadgehê dihatin firotin bû. Ên ku bi enjeksyonan lewento dipijiqandin ser dest û nigên gundiyan, libergerînên wan mirovên kedî ku ava gulan bi ser îmamokên tizbiyan werdikirin û fistanên bersêngan vekirî ên afîşên sîneman ên ku li dîwarên kerpîçan xistibûn, bala tu kesan nedikişandin.

Li parka biçûk komên mirovan xuya dibûn. Hin li pêyan bûn. Hin li ber rojê rûniştibûn. Qutiyên çixaran derdixistin. Li destan digeriyan... Herkê ji xwe re çixarak dipêça. Qumçên zendikên çepilên ku neditewiyan. Gava destên xwe dirêjî qedehan dikin xuya dikin. Gava ê lîmonatafiroşê gerok ditewiya û ji misînkê xwe dadigirt.

Rêxa bergîlên ku cuher bi serê wan ve bûn.

Boqên simbêlên karkerê pakkirina kuçan, ku şewqa xwe ber-guhertî kiribû serê xwe. Melkesa wî ya qirşikînî.

Otobusan hey li ser hev mêr dikişandin.

Cuherên bê hesab keran her bi darên akasya ve dihejiyan.

Car caran diziriyân.

Qet ne xema Bektaş bû. Hemû tişt didîtin, lê dîsa jî ne xema wî bû. Serê wî rast bilind bû. Morîk bi simbêlên wî dihatin darvekirin. Heta tu bibêjî dirêj bûn.

Gav vejeriya gund, wê bigota. "Candirme hemû bûn yek û li ser kirin. Tajiyê kê ye? Me fam nekir. Çawa li kuçê fitilî û çû, çawa wenda bû. Bi dû de candirme hebûn, candirme... Ewr ê kê ye?"

Kişandineke tizbiyên karban hebû. Şaq şaq... şaq.

Me tiştên ku me nizanîbûn, ji bo me wek rojeke ku mirov nejiyabe bûn. Dirriyên darên ziqqûmê ji bo me bûn.

Şînbûn fireh dibû. Ezmanê şîn ê bi xumam dibêşiş. Lê rengê qahweyî tişt binbar didîtin. Û spiyên ku ser texkan dixwarin...

Werger: Süleyman Demir

Zeynelê Kurd ê erebevan

Nexşeya dinyê di bin erebe de. Dolabê rastê Asyayê dihêre. Rîşmên min li ser Fransayê ne. Navê hespê min Godoş e. Heger pêhnan bide wê Afrîkayê biqulpîne. Cuherê wî tije kaxetên lîstîkê ye, pepaz û lawik in. Hewdê avê tije şampanya bi kefîk e. Şûşên vala di kadîna kayê de, li tanişta hevdu rêz rêz in. Kaxetên navên wan ên rengîn, wek pûlên koleksiyonan kadîne dixemilînin. Lempa îdare li ser Îrlandayê diçirise. Ber zîkê axo, bi kaxetên rengîn ên çira hatine girtin. Bê mûm e. Ji bedêla kaxetên bi demmûş ku mêşan digirin ve, zimanê palyaço dirêj bûye. Heger Godoş serê xwe rabike, wê pozê wî li maskeyên ku bi şerîtên reş û sipî hatine neqîşandin bikeve. Heger bipişke, wê stêrik ji ezmên biweşin: ên ji kaxetan çêkirî wê dakevin û ser Avûstûralyayê bigirin. Wê li nêzîkî Zellanda Nû bahoz rabe. Wê çar pênc kesên Norveçî bi qeyîkê, Derya Ummanê derbas bikin. Wê radio bibêjin, rojname binivîsin. Lê li nivê rê Mestan rûniştîye. Di binya Hindistanê re ye. Rêya Antartîkayê, bi teriya xwe digire. Ne rê dide kelekvanan û ne jî dide bê.

Mihesa min di destê min de ye û ez Godoş li Anadoluyê mihes dikin. Nexşeya ku ez dihêrim, axa ku ez pê lê dikim, Botan e. Navê min Zeynelê erebevan ye.

—Ha Godoş ha... ha...

—Şşşelp

Ma gelo wê hesp bi ku de bazbidin? Karin li qorziyê biftilin û berê xwe bidin rojava. Wê diwarên kerpîçan, dîk û mirîşkên ku li ber rojê mexel ketine, li paş xwe bihêlin. Rîşm berê wan bidin daristanên şîn. Zeynel, bibe erebevanê mîrên li nêçîrê. Wê erebe bi zêr neqîşandî bûya, wê şeş cot hesp di ber erebê de bûna.

Zeynel axurê hespên xwe biriye Parîsê, li Meydana Saint Michel e. Ereba wî ji Luxsembûrg ber bi jêr ve dadikeve.

Zarokên dibistana pêşî, pîrên dest bi teşî, jina wî, delala wî, muxtarê taxê di ereba wî de ne... polîsên trafikê erebe hemû rawestandine. Zeynel erebê di kêşik re bi çargavê diajo. Ên ku diçin û tîn lê dinerin...

—Ha Godoş ha... ha...

Penêrê bi pincar di kîsê Zeynel de ye. Mastê qahfikan û nanê renûrê heye. Çar pênc pîvaz jî hene. Wextê ku birçî bibe, erebê dikişînê ber siyekê. Li meydana mezin desmalekê radixe. Wê di bin desmalê de hawûzên mezin, avên mezin ku diherikin hebin. Wê lempên sor û şîn pê bikevin û vemirin. Wê cuherên kayê ser otobusên bajêr bigirin. Tirimpêlên xusûstî, mêşên ku li masrê wî yê di qahfikan de danîne, digerin. Apartmanên bilind, çortan in.

Reklamên filmên kowboyan bi textekî di ereba Zeynel de ve kirî ne. Zarokê sunetkiriî di navê de ye. Li cîhê mişteriyan, zîlamê defê, li defê dixê û ê zirnevan jî li zirnê dixê.

Bi ser medeniyeta biroqonî de, ava çemên Firat û Dicle diherikin. Bi çemê Seint re dibin yek. Alûcên çiyayên Torosan, ên Cûdî û Nemrûd... Sêvaxink, catir, ser şekokan û tratwaran digirin. Keriyên mîhan û erebeyên kagniyên bi dû Zeynel de bûn. Çemên ku diçirisan din li dora apartmanan difitilîn. Patîskayên renga reng, berpalkan û derdorên neqîşandi dorhêl dixemilandin. Zarokên xwas bi Zeynel re dibeziyên bi vir û wir de. Firfirok û şepiyên wan ên ji paçan di destên wan de bûn. Hewa germ bû. Dewfiroşan dew dirijandin rêyan. Rê û duryan hemû sipî bûbûn.

Çend mehek bûbûn ku Zeynel dixwest hespên xwe bi çargavê biajo derinan li pişt çiyên. Ne ku hew bajo îstasyon û nexweşxana bajêr tenê; ne kerxane û meyhanên bajêr; ne ji bo ku rojê ke yekşemê bikeve nav xêliyên bûkekê û peran derbixe. Ku ereba xwe biajota nav daristanên çaman ên kesk ên raserî deryayên şîn... ev xwestina revê, lê bûbû wek qutikekî berstukteng û stû-

yê wî digivaşt, nedihîşt ku bêhna xwe bigire û berde. Mixabin li dinyayeke li ser erebeyeke çar lastîkî bû. Divabû nefsa xwe û astengên ku derdiketin pêşiya xwe, li hev ragire.

Lê di rastiyê de, Zeynel ji çaxê ku eskerî kir pê ve, mecala ku ji nav bajêr derkeve tu deran, nedît. Botan her li cîhê xwe li bendî bû. Û Zeynel jî, zîlamê taxê yê nas, her wek xwe bû. Tu derya jî nedîtin. Bi esehî rengê wê jî nizane. Mala wî li ba a Behcetê Mucellî bû. Deriyê wî şkestî bû. Di nav qelşên textan re hewşa wî xuya dikir. Bînnaza jina wî li nava hewşê kinc dişustin û ava germ dirijand. Her dişustin. Legana xwe vala dikir hewşê. Ava lewitî li bin dara mişmişê diciviya, dibû kef û peqik, bi dû re jî diçûn. Çira şevê û nalên hespan bi bi dara mişmişê ve daliqandî bûn.

Axoyê ku me nexşeya dinyê lê radixist, li ba vê hewşê ye. Gava du deriyên wî yên mezin vedibin, erebê tê re diçe hundur û derikeve derve.

Dîroka wî axoyî pirr kevn e. Demekê ji deman dikanek bû. Ji kalikê Zeynel mabû. Bi dû re pîrika Zeynel tenûrek xistibû wir û nan li wir dipêjt. Çêlek li wir didotin, mast li wir çêdikir, dikila û rûn jê digirt. Piştî ku Zeynel dest bi erebevanîyê kir, wir kir axo. Der û dora wî jî bi textên sindoqên şekir baştir kir. Ser piştta wî bi heriyê seyand. Nema ne baran dirijîya hundur û ne jî ezmên xuya dikir. Cîhê hespan û çêlekan ji hevdu veqetandin. Zeynel dikek jî tê de çêkir. Ji bo ku carê lê rûnê û bêhna xwe veke... Doşekeke kevn jî anî û danî wir. Çirayek danî wir. Di bin cilekî de jî du çewalên kayê hene. Kertonên salnameyên kevn bi dîwaran ve daliqandî ne.

Zeynel ew qase xweşî hemû ji bo delala xwe ava kiribû. Dinya xeyalên wî bi delala wî re fireh bû û ava bû. Heger ji destê wî bihata, wê axo bi zêrê safî bineqîşanda. Wê nivîneke ji periyên çûkan li navê raxista. Wê cîhê Godoş û Mestan bi textan ji hevdu veqetanda û ber bêhna rêxê bigirta. Bînnaza jina wî jî tiştêk di vê derheqê de nizanîbû. Demeke dirêj nizanîbû. Bînnaz dikuliya. Çi gava ku diçû axo, dengê meşa wê ya kulekî diçû Zey-

nel. Çûna wê, kiribû ku Zeynel tevdîra xwe bigire.

Erê Zeynel tevdîra xwe digirt, lê bi rastî ne zilamekî li ber pîreka xwe mirî bû. Carnan gava serxweş dibû, heger kêfa wî bihata, radibû bi gulîkên wê digirt û ew bêgavî reqsê dikir.

Jinikê, "wey berikek bê li te bikeve zilamo" digot û diket erdê.

Bînnaza reben nikarîbû bi nigê kulek xwe li ber xwar bikira bireqisiya. Lê Zeynel nebûna tiştan fam nedikir û nikarîbû bidîta ku nabe. Ji ber vê yekê jî rojnan dibû ku piştî lêxistinê, ew derdixist pişt derî. Gava "wextê ziqîma wî" dihat û şûşê araqê vedikir, tirseke kamax diket nava Bînnazê. Nedixwest li pêş çavên cîranan sîlên Zeynel bixwe.

"Ma ez ê çî bikim ji jina ku ne reqise. Godoş ji te çêtir e pîreka nalet" gava digot û şûşê wî di destê wî de bû û qirîka wî li ser hev hildihat. "Bicehim mala dêya xwe. Tu bû bela serê min lê. Hirçeleke wek te tune. Dara ku tu destê xwe biavêjyê wê hişk bibe hirçelê" jê re digot.

Zeynel, pêşî kulekbûna wê ji xwe re nedikir derd. Lê gava xwest ku êdî divê Binnaze bireqise, nav wan xera bû. Jinika reben kinc bikirana wek berfê, ji ava fêkî tiştên xweş jî çêbikira, feyde nedikir. Lîmon bi ser pincêr dakira û xwê bikira, tiştên kesidandî bikirana telaş û danîna ber qedeha araqê wî jî feyde nedikir. Bê feyde bû. Qet tu feyde nedikir. Zeynel bêhtend dibû. Wextê xwe yê vala hemû li axo bi Godoş û Mestan re derbas dikir. Ya jî ber daran tevir dida. Li Godoş suwar dibû û li nav bajêr digeriya. Carnan berî wî dida nav şûvan, hêla çîyan û serê wî berdida. Betilî dihat û diket û westiyayî ji xewê radibû. Zeynel û Godoş herdu jî, her tim li derveyî jîna hevaltiya Bînnazê bûn. Delala wî, yeke ku carê diket dû garanê rêx dida hev bû. Dikir sergîn, zuwa dikirin û difirotin taxê. Zeynel hima her rojê ew didît. Herdu çavên wê yên ku di nav toz û tirabêlkê de dilîstin, wek du tîran li dilê Zeynel ketin û çûn. Rojekê, li ser piştê hespê xwe, bi rê de lê rast hat û tev teneka li ser piyê wê, rê lê teng kir. Teneka wê rijîya. Dostaniya wan, gava ku Zeynel

alîkarî pê kir, dest pê kir.

Jinîkê bi dû re dev ji danheva sergînan berda. Li gor dilê Zeynel kir. Zeynel dixwest ku kincên spehî li xwe bike. Dixwest ku pê re araqê vexwe. Qundera wê ya kabîkîbilind hebe. Wek pîrekên bajarî ku carê li ereba xwe suwar dikir, rûjê di dev û lêvên xwe bide. Şerwal biavêje û manto li xwe bike. Wilo dixwest. Wilo xweş û wek mirovan. Dixwest wek di filmê Şêx Ehmed de, bi hêza destan delala xwe biavêje pişt xwe û berê Godoşê xwe bide asoyên fireh. Wilo dixwest.

Jinîk bi aqil derket. Wek dilê Zeynel kir û xwe kir yeke li gor dilê wî. Hima ku roj diçû ava, diçû axo û li bendî Zeynel dima. Heger Binnazê biçûya axo û bidîta jî, jê re xêr xeber bû. Tu tirsawê ji tu kesan tunebû. Tiştê nediket bîra wê. Piştawê ji Zeynel rast bû û him mîrê malê û him jî ê dilê wê bû. Heger ku bixwesta karîbû li ereba wî suwar bûba. Ji bedêla mişterîyan ve, ew li tenîştawî rûniştawî û bigeriyana.

Çi gava ku diçû axo, bi awayekî ku delalê wê Zeynel bikaribe li ser dîn û har bibe, xwe li ser doşekê radimida û çixarak pê dixist. Li rûja bi qûnika çixara xwe ve dînerî û diramiya. Dengê kulkulandina Binnazê diçûyê. Li hewşê cuherên ku şuştibûn radixistin, kincên pînekirî rast hiltanîn û hewş av dida.

Zeynel pîrr dilgeş bû. Nalên hespan bi morîkên şîn û çavşînkana bi dilê xwe vekiribûn. Herdu hespên xwe yê pîrr ji wan hez dikir û delala xwe, wek çavên xwe giranbuha didîtin. Carê gava ku vedixwar "ji nazdariyan, nazdariya pîrekan û ji bezan jî, beza hespan" digot. Piştî ku Godoş û Mestan li axo girê didan, li ser sifra ku delala wî raxistibû rûdinişt, destekî xwe diavêt ser stûyê wê û hêdî hêdî xweş dibû. Bi hev re stran digotin. Delala wî radibû, direqîst, li dora xwe difitilî, diçû ser ereba wî, li cîhê mişterîyan rûdinişt, xwe daqûl dikir û dest û mil bilind dikirin. Mêbûna wê ji pêçekê ve bû. Piştî ku Zeynel serxweş dibû, îcar radibû, destekî xwe dida dîwêr, bi ê din çavên xwe difirkandin û dixwest ku wê bibîne. Gelo diçû pişt ewran, ya jî hew bêrîkirin tenê bû. Ew nedihat zanîn. Asoyên ku qet li wan nabe reş di

dilê mirovan de hene. Rohniyeke xurttir li wir dide der û hemû deran digire. Çavên xwe difirkîne û êdî dibîne. Kesayetiya mirov li pişt çiyayekî, ya jî li pişt erebê dimîne. Li ser rêyên kaxetî baz dide, digihijyê, bi destên wê digire û wê tîne çihê destpêkê. Di nav keft û lefta şewqê de dihêle. Pîrek, bi porê xwe yê berdayî xwedîya mêbûna xwe ye. Bi helwesteke bi dil lê derengkerî ye. Erebe dixist navê, ji ber xwestin û halê serxweş, dibû çiyayekî di nabêrê de. Ma îcar wê Zeynel çawa lê biqulipta û bigihijta şewqa geş? Destên xwe diavêtin boqên simbêlan û diçûyê. Xwe diavêt pişt Godoş. Sênga wî mist dida. Jinikê, jîna dirêj hemû dikir nav xwe û wî. Zeynel di ser jînê re ber bi wê ve diçû. Gava nêzikayî lê dikir, îcar xwe berdida nav dest û milên wî, xwe diavêt himbêza wî.

Qet ji bîra nedikirin ku paca axo a biçûk bi belîfekê bigirin. Sûretê Fatma Sultan bi tayên rengîn li ser balîfê hatibû neqîşandin. Çavê wê yê ku li ser balîfê belawela dibûn, bi hewlî li Binnazê dinerîn. Sultan kor û Binnaz jî kulek.

Binnazê, li wî bajarê biçûk, her tişt mezin û bi saw didîtin. Çi gava ku rûyê xwe bi desmala xwe dinixwumand, wek ku di nav tevliheviyeke mezin de bû, bi keder li jîna xwe dinerî, dest di ber bêhêvitiya xwe re berdidan û jîna xwe ya xemgîn û çilmişî wilo didomand. Ji navê wê kifş bû, Binnaz. Navê wê li ser zimanê taxê tevî bû. Zarokan, li ser kaniyê, li ber çem, gava ku keştiyên xwe yên ji kaxeran berdidan nav avê, bi heter jê dipirsin:

–Xaltîka Binnaz çima nigê te kulek e?

–Keçê Binnazê ma qey Zeynel nigê te şkand?

“Bila çavên Zeynel kor bibin” digot. “Wey rebî li pişt çiyayê bimîne û gur û teyr wî bixwin”.

–Ma teyr goştê miriyan dixwin?

Binnazê radihişt cêrê xwe û “bicahimin pîçno” digot û bi dû wan diket.

A rast ku Binnazê ji dil ji Zeynel hez dikir.

Xelkê taxê, dan û stendinên Zeynel ên bi dizî zû bihîstin û

wilo zû dest bi paşgotiniyê kirin. Gava pêrek li ber deriyan li hevdu diciviyan û teşî dirêstin, dûrik ji bo bextreşiya Binnazê digotin. Lawekî wê yê ku çûye eskeriyê tuneke ku rojekê bê û bi destê wê kabîka bi qundere bigire û wê biavêje derve!

Mêrên taxê jî dest bi çîrokên kiribûn. Êvaran, gava bi hingulîsk dilîstin û pîşmaniye dixwarin, her bahsa Zeynel dikirin. Behcetê Mucellît Efendî, ji bo Zeynel, "ew, zilamê ku mirov du erebe tije dar lê bişikîne ye" digot. Piştî wî îcar mellê camiyê ser gotina wî tamam dikir: "Ev vaye çend meh çêbûne ku nema limê jî dike. Ji ber gunehê kebîr rûyê wî reş bûye, dilê wî mohrkirî ye. Xwedê wî bixe ber rahma xwe". Yanî wî jî li gor xwe bahsa qencî û neqenciya dikir. Lê heger li xwe binerîya, wê çiqas qusûr di xwe de bidîtina... kemyonek hebûn.

Ma gelo dilê taxê bi Binnazê dişewtî û wê rojekê darên senidandinê diyarî wê bikirana? Gelo hinên ku ji dil li ber Binnazê diketin hebûn? Ew qet ne kifş bû. Tapovane taxê Şaban jî araq vedixwar. Lê tu kesan tu tiştêk ji wî re nedigotin. Ew mamûrê dewletê bû. Forsa wî hebû. Gava derdikir ser malan li ser doşekê, li cîhê herî xweş rûdinişt. Demekê nedipeyivî, bi tizbiya xwe dilîst. Bal dikişand ser xwe. Libên karbanê zer, yek yek dudu dudu ji tayê naylon bi şirqînî dişemirîn ser hev. Diranên wî taxim bûn. Çi gava ku diçû mêvandariyên wilo, piştî xwarinê derdixistin û di legana destlimêjê de dişuştin. Zarokan bi baldarî lê dinerîn. Bi çavên beloq diman heta ku katib efendî dîsa wan rêxe devê xwe û bike şerq şerq.

Otorîta mêrik hebû, lê dihat guhdarkirin.

Tiştêkî ku xelkê taxê li ser bipeyiviya tunebû. Ma wê diz di mala kê ketina û li ser bipeyivîna. Wê esamiyê miriyan bihata revandin. Ma wê di derheqê çandiniyê de bipeyivîna. Na, Zeynel heye. Bila ew bê û bibe mijara gotinê. Simbêlên xwe yên mezin babide û were. Ma tu li nexweşxana bajêr î? Ma gelo du serxweş di ereba te de ne? Ma gelo berê te li kerxana bajêr e? Ma gelo tu dê rêwiyan bigihînî ser trêne? Gelo qamçiyê te bi rêşîk e?

Ma gelo diket bîra kê? Heger vê demê tu mîr jî bî, ne xema tu kesan e. Divê tu qeresiyên daran bî, ji bo ku te bixwin, kerpîç bî ji bo ku dîwaran bi te lêbikin. Lê wekî din bala xelkê ne li te ye. Xelk karin te bi du bispên te ve girê bidin û hûr bikin. Karin benzînê berdin ser ereba te û êgir pê bixin. Li gor tiştên ku di civatên şevan de tê peyivîn, karin bennekî têxin stûyê te û te daliqînin. Wê li wê meydana bajêr bikin ku solên te ji nigên te biweşin. Bayê sibehê xemgîn bibe. Godoş bêxwedî bimîne. Cellat dilgeş be.

A rast ku xelkê taxê ji Zeynel ditirsiyan. "Zir kamayek di ber de heye, nê ê ku mirov bikaribe pê re pevçûnan bike ye" digotin. "Xwedê me hemûyan ji xezeba wî bisitirîne. Em bin şîretan lê bikin û bibêjin ku namûs li vê taxê heye. Xwe li jina xwe ra-gire û vê axa pak nelewitîne. Rojê pîrekekê ji kerxanê neyne mala xwe. Ma tu dê bi vê gunehkariyê bigibijî ku. Bi wê kêra di ber xwe de nê hûr bik û bi petên di bêrikên xwe de jî, ji bedê-la arqê ve, lazimiyên mala xwe bikire. Hinekî sernerm be camêr... baca dewletê bide. Çaxê limêja sibehê, li camiyê be. Ji bo ku em bikaribin bizanibin ku tu jî zilamek î û em te jî bigirin nav civatên xwe yê êvaran. Ji bo ku em rojên cejnan bikaribin hemû bi hev re bên serdana te."

—Ev tişt hemû vign û vala ne, katib Mistefa tizbiya xwe bi şerqîn dikişand digot.

—Hemû ving û vala ne. Ma gelo Zeynel ê ku van gotinan fam bike ye?

—Lê, nexwe ma em çawa bikin, muxtarê taxê got.

—A herî baş ku em herin giliyê wî li qereqolê bikin û rojekê bigirin ser.

Pîrekên ku li oda li teniştê li gotinên mêrên xwe guhdarî dikirin xemgîn bûn:

—Heger Zeynel biavêjin hefsê, tade li Binnazê tê, digotin.

—Ma wê jinika reben bi nigê xwe yê kulek li ku kar bike.

—Ji xwe divê rûmeta Binnazê bê parastin, katib got. Ma hûn nabên wê ew ê çi bibêje?

Binnaz...

Ma wê Binnazê çawa bibêje ku Zeynel tolazek e? Serê jînikê li hemberî xelkê taxê nizm e. Rojekê gava jina katib gotin biribû ser wir, Binnazê ji serî heta nigan sor bûbû. Devê wê ketibû hev û:

"Eslê tiştêkî wilo tune ye. Zeynel xan, ne mêrê ku li tiştêkî he-ram binere ye. Şaşiyeke we heye" gotibû, cêrê xwe hildabû û çûbû.

Zeynel jî tiştên ku taxê ji bo wî pîlan dikirin, zanîbû. Tu kesan ji dil bersiva silava wî nedidan. Hemû kesan berê xwe jê diguhertin. Anîna baweriya taxê pîr sext e. Heger nivê şevê jî ra-be, hespên xwe bibezîne û pîrikan bîne ser pîrekên ku dikin bizên jî, êdî feyde nake. Zanîbû ku ji bo serê wî di belê xin, wê tiştêkî bikin. Tada wî li tu kesan nedibû, lê dîsa jî qaşilên şebeşê ku wê biavêtina bin nigên wî, amade bûn. Ya divabû dev ji delala xwe berda, ya jî dev ji xweşiyên ku ji xwe re peyde kiribûn.

Me ji ber wilo nexşe li axoyê Zeynel raxistibû. Delala wî li aliyekî razabû. Mihes di nav destên wî de bû û diramiya. Ma wê hespên xwe, delala xwe û jina xwe li ku bihiştina û biçûya ku? Delala wî li dera han razabû. Heger bikarîba bi awayekî dilê wê yê reben razî bikira, rêyek bibîta... Gelo karîbû çi bikira? Gelo bila ereba xwe bibe û li meydana Seint Michel sabûna deqan bifiroşe? Wê delala wî jî pere bistendina. Wê Binnazê jî cuherê hespan bidana wan.

Wê kanî û şîrînek di ser Zeynel re biherikin. Li rasta milê wî yê rastê, darên mişmişên ku nû vebûbin, hebin. Wê xwîn û xwêdana germa deştê li ser eniya wî hebin. Wê di sênga wî re, posta Haydarpaşa û Kurtalanê derbas bibe. Wê rozêta cejnê li ser berstûka sakoyê wî be. Wê kaxeta terhîsê û a deqandina wî di bêrika wî de bin. Ev Zeynel e. Mêrê bi aqil rahiştîyê bivirê xwe û birreka xwe ya kerpîçan û ketiye rê. Dibe li dera ku dê heryê, dîwaran lêbike, malekê çêbike. Tiştên gava ku li hespê xwe suwar bibe jî, birine. Dibe ku di rêyên sext de li Godoş suwar bibe û xwe biavêje girava Hawaî. Li ser rêya heta wir, li çî

bajarê ku heye, wê serokên komeleyên xwedîreban hemû li ser rêya wî li bendî wî bin. Wê baqên gulan bidinê, wê konfetan bi ser dabikin. Wê nepoxên kesk û sor û zer berdin hewayê. Wê bi hezaran, dehhezaran bin. Wê kevokên aşîtiyê sipî bin, wek şîpên avê sipî û pak bin. Wê li dora wî bifirin û herin û bèn. Wê stadyûm tije mirov bin; keç law, zarok û pîr û kal hemû bi hev re yek klamê bibêjin û destên xwe ji Zeynel û delala wî re bihejînin. Wê pelên gulan bi ser wan dabikin. Wê Binnazê bi cêrê xwe, hinekî bi şermokî bibeşîşe û wê li pişt wî be.

Çirayek li axoyê Zeynel hebû. Delala wî razabû. Zeynel diramiya. Li derveyî axo, Anadolu bi xwe diramiya, Binnazê diramiya.

Werger: Süleyman Demir

Zilamê di valahiyê de

Tarîbûna şevê a sar daketibû ser banan... Kevokên ku di hêlî-nên xwe de veketibûn, serê xwe kiribûn bin baskên xwe û mabûn. Pixêriyeke şkestî, xêzikên dû diavêtin ezmanê kesk ê lewî-tî û portreya karîkaturîstekî pîr û jibîrabûyî, a ku li ber bê belav dibû diyarî bê dikir. Rewşa bajêr a li ba doşa serbanan, wilo bû.

Pacan, çi girs û çi jî hûr ku bi perdeyên çapan hatibûn nixumandin û ruhniya xurt a hunduran digirtin, ji jîna ku bi rûpelê salnameyê re ji roja berê diket roja din re digotin "baş e". Der û dor ne pîrr aram û bêdeng bû. Şewqa farên tirimpêlan li dîwarên vî alî û wî alî diket. Fîkandina trêneke kevn ku bêtir dibû wek kwîrandinê, tev li kaz kaza sayê birçî dibû.

Pîrejinekê, çû sîtila xwe vala kir ser sergo. Qaşilên pirtiqalan di nav tirafê de li ber tava hîvê çirisîn. Gava ku pîrejî ji wir bi dûr ket, çend pisîk çûn wir. Îcar wî wextî bi xwe bûyerek bû: zilamê ku bi serê şîrîneka hesînî ve daliqandî, tu hêla pisîkan kir. Xwest destê xwe yê ku reş bûbû, biguhere. Bi ewlehî dikir. Nigên wî di valahiyê de dihejiyan. Ji bo ku bikaribe xurttir bibê, nigên xwe li hev xistin. Dera ku şîrînek pê ve bû, bi hêza kirinên zilamê atletîk ê di valahiyê de, dikir qirçîn. Wek ku hema li ser şkandinê bû, wek ku wê zilam biketa.

Gava ew qirçîn derdixistin, kevokan serê xwe ji bin baskên xwe derdixistin. Diketî nav erê na ya gelo divê bifirin, ya jî bimînî. Piştî bîstikeke bi xiroş, wek ku tu tiştê nebûbû, serê xwe dîsa dixistin bin baskên xwe. Kûçîkê ku li ber sergo veketî diponijî û carnandî dikir kaz kaz, ji bo mêrikê ku di valahiyê de bû, nedireya.

Mêrik li qorziya maleke kevn bû. Ji ber ku tu karên wî yê

din tunebûn, çend gavên pêşî yên pîrejina ku gemar vala kiribû hejmartibûn û bala xwe bi pûte dabû ser ku tu deng dernekevin û wilo mabû. Gelo wê çi qasê din bi wir ve daliqandî bima? Wî bi xwe jî ev yek nizanibû. Li gor ku xuya dikir, ma gelo ji bo tamîrê li wir bû? Liwê dera ku dihejiya, nêzikî nigên wî, tu mêrdewan li ber dîwêr tune bûn. Werîsekî ku serê wî bi çenqel bû û li bedena wî haribû girêdan û ew li jor bi betona pixêriyê ve asê kiribû jî tune bû.

Zilamê ku di valahiyê de bû, ji bedêla ku destên xwe yên bi wext re dibetilîn biguhere, dixwest ku nav milên sakoyê xwe bi şirînekê veke û xwe wilo bigire. Lê bedena wî ya ku bi wext re girantir dibû û nigên wî yên ber bi erdê ve, mecala ku bi kirine ji nîşkê ve bikaribe wê xwestina xwe pêk bîne, nedidayê. Vê yekê, tirsê pêşî kir dilê wî. Tirsê û xiroşê girt bedena wî. Lertz û qerimîbûna di bedena wî ya kismê nabêra kabokên wî û bedena wî de, di ser hestiyê pişta wî re çû giha nav milên wî. Bi dû re wek pêlên deryayê gava ku li qeraxan dixin û vedigerin, bi pêş û paş de çû û daket heta nigên wî. Her ku bêtir dihejiya, hêza xwegirtinê a di dest û çengên wî de jî kêmîr dibû.

Piştî van tiştan hemûyan jî, tirsê ketinê û mirinê qet neket dilê mêrik. Belkî ji mirinê, wek ku mirov bikaribe li pêşiya xurtbûna deng bixe, rêyeke xelasbûnê hebû. Lê dîsa jî ê ku bi serê wê şirînekê ve daliqandî bû, zilamekî zinde bû. Bi hêviya ku bikaribe hejandina xwe kêmîr bike, xwest ku bedena xwe li dîwarê malê bixe. Gava ku kulîmeka wî ghişt dîwêr, wek ku nigên wî ghiştibin erdê kêfa wî dihat û aramî diket neva wî. Piştîkên ku di binya nigên wî re li xwarinê digeriyan, tiştêk di nav gemara ku pîrê avêtibûn de peyde nedikirin.

Piştî bîstikekê, ji mala ku xwendekar lê diman, ê ku wê rojê karê malê dikir derket û hat ku tiştinan vala bike wir. Carnan pirtikên nanê hişk ji nav gemara ku xwendekaran vala dikir, derdiketin. Wana, wek pîrejina pirtikên nêr nedikirin kîsekî û danetanîn ber dîwaran. Ew kirina wan baş bi kêrî kûçik û pisîkan dihat. Îcar êdî pisîk li bendî ku sîtila gemarê bê vala kirin

bûn.

Zilamê di valahiyê de jî li bende bû. Lê ji bo çî bi sifirna xênî ve her dihejiya û li bendî çî û kê bû, ew nedihat zanîn.

Gava şewqa tirimpêlan didayê, siya sola wî ya ku dida dîwêr û mezin xuya dikir, bi dû re dîsa di tarîtiyê de wenda dibû û diçû. Kûçikê kû dikir kaz kaz, ji şewqa tirimpêlan ne di cefilî. Pirça kûçikê pitik zer diqijilî, lê gava tirimpêl derbas dibûn, disa sist dibû.

Mêrik bi aşbûna kûçikê kêfxweş dibû. Û her wilo bi libendema pisikan jî pirr kêfxweş dibû. Gava di fikirî kû wê piştî bîstikeke din têr bibin, tê derdixist ku bedena wî germ dibe û hêza wî ya li hemberî valahiyê xurttir dibe.

Lê vê hisê pirr dirêj neajot. Bê, dixana ku ji pixêriyên malan derdiket, dianî û dixist dev bêvila wî. Bi hêviya ku wê dixan zû bicehime û here, nefesa xwe hişk girt. Gava ku mecbûr bû dîsa nefesa xwe bigire, rûyê wî sor û çavên wî beloq bûbûn. Wî bi xwe ji nizanîbû bê çava karîbû xwe li ber wê êşê hemûyî bigire. Lê xwe li ber girtibû. Zora wî neçûbû. Ji vê yekê bi xwe re, biserketina li hemberî zêfiya xwe dihat gotin.

Demek bê deng û bê lebat derbas bû. Kuçe û banê xênî, çend deqîqeyên ku nehatin jiyandin derbas kirin. Xwendekarê ku ji xwendina dersan westiyabû, bi sîtila xwe xuya bû. Pisîk çend metroyan bi paş de vekişiyar û li bendî man. Piştî ku xwendekarê sîtila xwe vala kir û vegeziya, pêşî kûçikê ku dikir kaz kaz bi zexelî ji cîhê xwe rabû û bê dilê xwe ber bi gemarê ve çû. Pisîkan dan dû.

Zilam di valahiyê de dihejiya Ji bo ku bibîne bê wê heywan tiştêkî peyde bikin an na, bi hewildaneke dawî destê xwe guhert. Mereqdar bûbû. Xwestina wî ya famkirinê, kabokên wî sist kiribûn. Ricfa ku girtibû piştî wî, xwe avêt nav milên wî. Lê çî kir û nekir, heywanên ku di binya wî re bûn, di pişt solên xwe de nediditin. Wek mirovekî ku negihabe xwestina xwe û ji ber bêhevîtiyê dilê wî bê givaştin lê hatibû. Êşeke hişk girt dora dilê wî. Ji bo ku ji lepên tenêbûnê xelas bibe, çavên xwe girtin.

Şewqa stêrikan a çilmisî, nava dilê wî dagirtibûn. Şewqek ji wan wek kometekê (dûvstêrk) bi ser de dirijiya.

Li dereke dûr dengê fik fika lokomotîfeke kevn a wek kûtan-dinê dihat û ji hev dirêj dibû.

Werger: Süleyman Demir

WEŞANÊN NÛDEMÊ

- 1- BINGEHÊN GRAMERA KURDMANCI Celadet Alî Bedir-Xan / Gramer (1993)
- 2- DÊ Û DÊMARÎ Egîdê Xûdo / Roman (1995) 112 rûpel
- 3- KESKESOR Nûredîn Zaza / Çîrok (1995) 58 rûpel
- 4- DI FOLKLORA KURDÎ DE SERDESTIYEKE JINAN Rohat / (1993) 153 rûpel
- 5- HÊZ Û BEDEWIYA PÊNÛSÊ Mehmed Uzûn / Ceribandin (1993) 203 rûpel
- 6- MÎRZA MEHEMED Medenî Ferho / Roman (1995) 107 rûpel
- 7- MILKÊ EVÎNÊ Rojen Barnas / Şiir (1995) 8r rûpel
- 8- ZAROKA ŞEVÊ Jack London Werger: Mustafa Aydoğan / Çîrok (1995) 8r rûpel
- 9- BIYANÎ Albert Camus Werger: Fawaz Husên / Roman (1995) 108 rûpel
- 10- MÎRZAYÊ BIÇÛK A. de Saint-Exupéry Werger: Fawaz Husên / Çîrok (1995) 99 rûpel
- 11- GOTIN Yaşar Kaya / Ceribandin (1996) 115 rûpel
- 12- ANTOLOJIYA ÇÎROKA NÛ ... Xelîl Duhokî (1995) 104 rûpel
- 13- ŞEVÊN SPÎ Dostoyevski Werger: Firat Cewerî / Roman (1993) 80 rûpel
- 14- MIŞK Û MIROV John Steinbeck Werger: Firat Cewerî / Roman (1993) 126 rûpel
- 15- BEXÇEYÊ VÎŞNE Çexov Werger: Firat Cewerî / Piyes (1995) 92 rûpel
- 16- LI BENDA GODOT Samuel Beckett Werger: Firat Cewerî / Piyes (1995) 112 rûpel

- 17- GOTINÊN NAVDARAN Amadekar: Firat Cewerî / Aforîzma (1995) 106 rûpel
- 18- GIRTÎ Firat Cewerî / Çîrok (1996) 174 rûpel
- 19- KEVOKA SPÎ Firat Cewerî / Çîrok (1996) 60 rûpel
- 20- KULTUR, HUNER Û EDEBIYAT F. Cewerî / Gotar, hevpeyvîn (1996) 423 rûpel
- 21- XEZAL Sîma Semend / Çîrok (1996) 71 rûpel
- 22- EVÎNA REBEN Derwêş M. Ferho / Şiir (1996) 80 rûpel
- 23- BANGA HAWARÊ Medeni Ferho / Şiir (1996) 95 rûpel
- 24- KULTUR Û RAMAN Şerefxan Cizîrî / Ceribandin (1996) 150 rûpel
- 25- KURÊ ZINARÊ SERBILIND Sidqî Hirofî / Roman (1996) 156 rûpel
- 26- ŞÎFRÊN BIJARTE Mayakovskî Werger: Süleyman Demir Şiir (1996) 132 rûpel
- 27- PÊLÊN BÊRÎKIRINÊ Mustafa Aydogan (1997) 171 rûpel
- 28- ŞEREFÂ WENDABÛYÎ YA KATHARINA BLUM
Heinrich Böll Werger: Şahinê Bekirê Sorokî / Roman (1997) 139 rûpel
- 30- HINGÊ Rojen Barnas / Çîrok (1997) 83 rûpel
- 31- KEÇA KURD ZENGÊ Cemşîd Bender / Çîrok (1997)
- 32- PÊŞMERGE Rehîmê Qazî / Roman (1997), 120 rûpel
- 33- SORÊ GULÊ Süleyman Demir / Roman (1997), 224 rûpel

Cemşîd Bender mîna zarokekî surgunê di sala 1927'an de li Konyayê hatiye dinyayê. Wî di sala 1950'î de li Stenbolê fakulteya huqûqê xelas kiriye û di navbera salên 1953-58'an de li Fransayê doktoraya huqûqê kiriye. Herweha ew bi salên dirêj li Norvecê jî maye û li unîversîteya Osloyê îhtîsasa kooperatîfê kiriye.

Digel ku Cemşîd Bender bi kurdî nizane jî, wî heta niha li ser dîroka kurdan gelek pirtûk nivîsandine. Hinek ji pirtûkên wî yên navdar ev in; "Dîrok û Medeniyeta Kurdan", "Di Medeniyeta Kurdan de Elewîti", "Kultura Kurdan ya Mitfaxe û Xwarinên Kurdî" û hwd...

Herçî di warê edebiyata bedewe de ye, ji salên 50'î û vir ve Cemşîd Bender gelek berhem nivîsandine.

Keça Kurd Zengê ku berê jî hin çîrok jê di kovara *Nûdemê* de hatibûn weşandin, bi zimanekî herikbar nêzîkî pirsgirêkên mirovatîyê dibê û dixwaze dengê qêrînên bêdeng bilind bike.

Weşanên NÛDEM